

ZAKON
O KAZNENOM POSTUPKU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

DIO PRVI – OPĆE ODREDBE

Glava I – TEMELJNA NAČELA

Članak 1.

Predmet ovoga Zakona

Ovim se zakonom utvrđuju pravila kaznenog postupka po kojima su dužni postupati općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vrhovni sud Federacije), tužitelj i drugi sudionici u kaznenom postupku predviđeni ovim Zakonom, kada postupaju u kaznenim stvarima.

Članak 2.

Načelo zakonitosti

- (1) Pravila utvrđena ovim Zakonom trebaju osigurati da nitko nevin ne bude osuđen, a da se počinitelju izrekne kazneno-pravna sankcija pod uvjetima koje predviđa Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ FBiH), drugi zakoni Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), zakoni kantona i zakoni Bosne i Hercegovine u kojima su propisana kaznena djela i na temelju zakonito provedenog postupka.
- (2) Prije donošenja pravomoćne presude osumnjičenik odnosno optuženik može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima, samo pod uvjetima koje propisuje ovaj Zakon.
- (3) Kaznenopravnu sankciju može počinitelju kaznenog djela izreći samo nadležni sud, odnosno sud komu je sud Bosne i Hercegovine prenio vođenje postupka, u postupku koji je pokrenut i proveden po ovom Zakonu.

Članak 3.

Pretpostavka nevinosti i *in dubio pro reo*

- (1) Svatko se smatra nevinim za kazneno djelo dok se pravomoćnom presudom suda ne utvrdi njegova krivnja.
- (2) Sumnju glede postojanja činjenica koje čine obilježja kaznenog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženika.

Članak 4.

Ne bis in idem

Nitko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka.

Članak 5.

Prava osobe kojoj je sloboda oduzeta

- (1) Osoba kojoj je sloboda oduzeta mora se na materinjem jeziku ili jeziku koji razumije odmah

obavijestiti o razlozima oduzimanja slobode i istodobno prije prvog ispitivanja poučiti da nije dužna dati iskaz, da ima pravo uzeti branitelja kojega može sama izabrati, kao i o tomu da ima pravo da njezina obitelj, konzularni službenik strane države čiji je državljanin ili druga osoba koju ona odredi budu obaviješteni o njezinom oduzimanju slobode.

- (2) Osobi kojoj je slobode oduzeta postaviti će se branitelj na njezin zahtjev, ako zbog svog imovnog stanja ne može snositi troškove obrane.

Članak 6.

Prava osumnjičenika odnosno optuženika

- (1) Osumnjičenik već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega.
- (2) Osumnjičeniku odnosno optuženiku se mora omogućiti da se očituje o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.
- (3) Osumnjičenik odnosno optuženik nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na postavljena pitanja.

Članak 7.

Pravo na obranu

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja kojega sam izabere.
- (2) Ako osumnjičenik odnosno optuženik sam ne uzme branitelja, postaviti će mu se branitelj po službenoj dužnosti kad je to propisano ovim Zakonom.
- (3) Osumnjičeniku odnosno optuženiku se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje obrane.

Članak 8.

Jezik i pismo

U kaznenom postupku u ravnopravnoj su uporabi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik, a službena pisma su latinica i ćirilica.

Članak 9.

Pravo na uporabu jezika i pisma

- (1) Kazneni postupak se vodi na jednom od jezika iz članka 8. ovoga Zakona. U postupku se koristi jedno od pisama iz članka 8. ovoga Zakona.
- (2) Stranke, svjedoci i ostali sudionici u postupku imaju pravo služiti se svojim jezikom. Ako osoba ne razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine odnosno Federacije, osigurat će se usmeno prevođenje onoga što ona odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.
- (3) O pravima iz stavka 2. ovoga članka, poučit će se prije prvog ispitivanja osobe iz stavka 2. ovoga članka, koje se tih prava mogu odreći ako znaju

jezik na kome se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je dana pouka i izjava sudionika na danu pouku.

- (4) Prevođenje obavlja sudski tumač.

Članak 10.

Upućivanje i dostava dopisa

- (1) Pozive, odluke i druge dopise upućuje sud i druga tijela koja sudjeluju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz članka 8. ovoga Zakona.
- (2) Tužbe, žalbe i drugi podnesci dostavljaju se sudu i drugim tijelima koji sudjeluju u postupku na jednom od službenih jezika i pisama iz članka 8. ovoga Zakona.
- (3) Osobi kojoj je sloboda oduzeta ili se nalazi u pritvoru, na izdržavanju kazne ili na obveznom psihijatrijskom liječenju odnosno obveznom liječenju od ovisnosti, dostavit će se i prijevod dopisa iz st. 1. i 2. ovoga članka, na jeziku kojime se ta osoba služi u postupku.

Članak 11.

Zakonitost dokaza

- (1) Zabranjeno je od osumnjičenika, optuženika ili bilo koje druge osobe koja sudjeluje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.
- (2) Sud ne može temeljiti svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovoga Zakona.
- (3) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima koji su dobiveni na temelju dokaza iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 12.

Pravo na odštetu i rehabilitaciju

Osoba koja je neopravdano osuđena za kazneno djelo ili je bez osnova a slobode ima pravo na rehabilitaciju, pravo na naknadu štete iz proračunskih sredstava, kao i druga prava utvrđena zakonom.

Članak 13.

Pouka o pravima

Osumnjičenika odnosno optuženika ili drugu osobu koja sudjeluje u postupku koje bi iz neznanja mogle propustiti neku radnju u postupku, ili se iz neznanja ne bi koristili svojim pravima, sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku će poučiti o pravima koja im po ovom Zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja radnje.

Članak 14.

Pravo na suđenje bez odgode

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo u najkraćem razumnom roku biti izveden pred sud i

biti mu suđeno bez odgode, a najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice.

- (2) Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje sudjeluju u postupku.
- (3) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.

Članak 15.

Jednakost u postupanju

Sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku dužni su s jednakom pažnjom ispitivati i utvrđivati kako činjenice koje terete osumnjičenika odnosno optuženika, tako i one koje im idu u korist.

Članak 16.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo suda, tužitelja i drugih tijela koji sudjeluju u kaznenom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano niti ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Članak 17.

Princip akuzatornosti

Kazneni postupak se može pokrenuti i provesti samo na zahtjev nadležnog tužitelja.

Članak 18.

Princip legaliteta kaznenog progona

Tužitelj je dužan poduzeti kazneni progon ako postoje dokazi da je učinjeno kazneno djelo, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

Članak 19.

Posljedice pokretanja postupka

Kada je propisano da pokretanje kaznenog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o kaznenim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, ove posljedice nastupaju od dana kada je donesena osuđujuća presuda, bez obzira je li postala pravomoćna.

Članak 20.

Prethodna pitanja

- (1) Ako primjena Kaznenog zakona ovisi od prethodne odluke o kakvom pravnom pitanju za čije je odlučivanje nadležan sud u kojem drugom postupku ili neko drugo tijelo, sud kada suđi u kaznenom predmetu može sam odlučiti i o tom pitanju po odredbama koje važe za dokazivanje u kaznenom postupku. Odluka suda o ovom pravnom pitanju ima učinak samo u kaznenom predmetu koji ovaj sud raspravlja.

- (2) Ako je o takvom prethodnom pitanju već donio odluku sud u kojem drugom postupku ili neko drugo tijelo, takva odluka ne veže sud glede ocjene je li učinjeno određeno kazneno djelo.

Glava II. – ZNAČENJE IZRIČAJA

Članak 21.

Temeljni pojmovi

Osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, pojedini izričaji uporabljeni u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) "Osumnjičenik" je osoba za koju postoje osnovi sumnje da je počinila kazneno djelo,
- b) "Optuženik" je osoba protiv koje je jedna ili više točaka u optužnici potvrđena,
- c) "Osuđenik" je osoba za koju je pravomoćnom odlukom utvrđeno da je kazneno odgovorna za određeno kazneno djelo,
- d) "Sudac za prijašnji postupak" je sudac koji u tijeku istrage postupa u slučajevima kada je to propisano ovim Zakonom,
- e) "Sudac za prethodno saslušanje" je sudac koji nakon podizanja optuženice postupa u slučajevima kada je to propisano ovim Zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sucu za prijašnji postupak,
- f) "Stranke" su tužitelj i osumnjičenik odnosno optuženik,
- g) "Ovlaštena službena osoba" je ona osoba koja ima odgovarajuća ovlaštenja unutar državne granične službe, tijela policije Federacije, pravosudne policije, kao i carinskih tijela, tijela financijske policije, poreznih tijela i tijela vojne policije,
- h) "Oštećenik" je osoba kojoj je osobno ili imovinsko pravo kaznenim djelom povrijeđeno ili ugroženo,
- i) "Pravne osobe" su osobe koje su kao takve definirane u KZ FBiH, uključujući: korporacije, poduzeća, udruge i ortaštva i druge pravne osobe,
- j) "Istraga" obuhvaća aktivnosti poduzete od tužitelja ili ovlaštene službene osobe, sukladno ovom Zakonu, uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza,
- k) "Unakrsno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke odnosno branitelja, koja nije pozvala svjedoka odnosno vještaka,
- l) "Izravno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke odnosno branitelja, koja je pozvala svjedoka odnosno vještaka,
- m) "Osnovana sumnja" je viši stupanj sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno kazneno djelo,
- n) "Zabilješke" i "spisi" su slova, riječi ili brojke ili njihov ekvivalent, zapisane rukopisom, otiskane pisačim strojem, otisnute, preslikane, fotografirane, zabilježene magnetskim impulsima, mehanički ili elektronski ili nekim drugim oblikom sakupljanja podataka,
- o) "Fotografije" su fotografske, digitalne i rendgenske snimke, video vrpce i filmovi,
- p) "Izvornik" je sam spis ili snimka ili sličan ekvivalent kojim se ostvaruje isto djelovanje od

osobe koja ga piše, snima ili izdaje. "Izvornik" fotografija uključuje negativ i sve preslike. Ako su podaci pohranjeni u elektronskom računaru ili sličnom uređaju za automatsku obradu podataka, izvornik je i svaki otiskani primjerak ili okom vidljivi pohranjeni podatak,

- r) "Preslika" je preslikavanje izvornika ili matrice, uključujući uvećanja i umanjivanja, mehaničkim ili elektronskim presnimavanjem, kemijskom reprodukcijom ili nekom drugom ekvivalentnom tehnikom kojom se precizno reproducira izvornik,
- s) "Telekomunikacijska adresa" je svaki telefonski broj, linijski ili mobilni ili elektronske pošte ili internet adresa koju posjeduje ili koristi određena osoba.

Glava III. – PRAVNA POMOĆ I SLUŽBENA SURADNJA

Članak 22.

Obveza pružanja pravne pomoći i službene suradnje

- (1) Svi sudovi u Federaciji dužni su pružati pravnu pomoć sudu koji vodi postupak.
- (2) Sva tijela vlasti u Federacije dužna su službeno surađivati sa sudovima, tužiteljem i drugim tijelima koji sudjeluju u kaznenom postupku.

Članak 23.

Pružanje pravne pomoći i službena suradnja

- (1) Sud će uputiti zahtjev za pružanje pravne pomoći, odnosno za službenu suradnju nadležnom sudu, odnosno tijelu vlasti.
- (2) Pružanje pravne pomoći i službena suradnja sprovode se bez naknade.
- (3) St. 1. i 2. ovoga članka, primjenjuju se i na zahtjeve koje je tužitelj uputio prema tužiteljstvu ili drugim tijelima vlasti u Federaciji.

Glava IV. – NADLEŽNOST SUDA

Odjeljak 1. Stvarna nadležnost i sastav suda

Članak 24.

Stvarna nadležnost suda

Vrhovni sud Federacije, kantonalni sudovi i općinski sudovi sude u kaznenim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom Federacije odnosno zakonom kantona.

Članak 25.

Sastav suda

- (1) U prvom stupnju sudi vijeće kaznenog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudaca.
- (2) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, sudi sudac pojedinac.
- (3) U drugom stupnju sudi vijeće žalbenog odjeljenja suda sastavljeno od trojice sudaca.

- (4) O zahtjevu za ponavljanje postupka odlučuje vijeće kaznenog odjeljenja sastavljeno od trojice sudaca.
- (5) Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, predsjednik suda i predsjednik vijeća, odlučuju u slučajevima predviđenim ovim Zakonom.
- (6) U vijeću sastavljenom od trojice sudaca, sud odlučuje o žalbama protiv rješenja kada je to određeno ovim Zakonom i donosi druge odluke izvan glavne rasprave.

Odjeljak 2. Mjesna nadležnost

Članak 26.

Forum delicti commissi

- (1) Mjesno je nadležan sud na čijem području je kazneno djelo izvršeno ili pokušano.
- (2) Ako je kazneno djelo izvršeno ili pokušano na područjima raznih sudova ili na granici tih područja, ili je neizvjesno na kojemu je području izvršeno ili pokušano, nadležan je onaj od tih sudova koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnica nije potvrđena - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.

Članak 27.

Posebna nadležnost

Ako je kazneno djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem zrakoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, nadležan je sud na čijem se području nalazi to pristanište. U ostalim slučajevima kad je kazneno djelo počinjeno na domaćem brodu ili domaćem zrakoplovu, nadležan je sud na čijem se području nalazi matična luka broda, odnosno zrakoplova ili domaće pristanište u kome se brod odnosno zrakoplov prvi put zaustavi.

Članak 28.

Forum domicilii

- (1) Ako nije poznato mjesto izvršenja kaznenog djela ili ako je to mjesto izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem području osumnjičenik odnosno optuženik ima prebivalište ili boravište.
- (2) Ako je sud na čijem području osumnjičenik odnosno optuženik ima prebivalište ili boravište već započeo postupak, ostaje nadležan i ako se saznalo za mjesto izvršenja kaznenog djela.

Članak 29.

Forum deprehensionis

Ako nije poznato mjesto izvršenja kaznenog djela, a niti prebivalište ili boravište osumnjičenika odnosno optuženika, ili se oba mjesta nalaze izvan područja Federacije, nadležan je sud na čijem se području osumnjičenik odnosno optuženik uhiti ili se sam prijavi.

Članak 30.

Nadležnost s elementom inozemnosti

Ako je neka osoba počinila kaznena djela u Federaciji i u inozemstvu, a između tih djela postoji međusobna veza i

isti dokazi, nadležan je sud koji je nadležan za kazneno djelo učinjeno u Federaciji.

Članak 31.

Forum ordinatum

Ako se prema odredbama ovoga Zakona ne može ustanoviti koji je sud mjesno nadležan, Vrhovni sud Federacije odredit će jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se provesti postupak.

Odjeljak 3. Spajanje i razdvajanje postupka

Članak 32.

Spajanje postupka

- (1) Ako je ista osoba optužena za više kaznenih djela, pa je za neka od tih djela nadležan niži, a za neka viši sud, nadležan je viši sud, a ako su nadležni sudovi iste vrste, nadležan je onaj sud koji je prvi potvrdio optužnicu, a ako optužnice nisu potvrđene - sud koji je prvi primio optužnicu na potvrđivanje.
- (2) Prema odredbama stavka 1. ovoga članka, određuje se nadležnost i u slučaju ako je oštećenik istodobno učinio kazneno djelo prema osumnjičeniku odnosno optuženiku.
- (3) Za supočinitelje, u pravilu, nadležan je sud koji je prvi potvrdio optužnicu.
- (4) Sud koji je nadležan za izvršitelja kaznenog djela nadležan je, u pravilu, i za sudionike, prikrivatelje, osobe koje su pomogle počinitelju poslije izvršenja kaznenog djela, kao i za osobe koje nisu prijavile pripremanje kaznenog djela, izvršenje kaznenog djela ili počinitelja.
- (5) U svim slučajevima iz st. 1. do 4. ovoga članka, provest će se, u pravilu, jedinstveni postupak i donijeti jedna presuda.
- (6) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu i u slučaju kada je više osoba optuženo za više kaznenih djela, ali samo ako između izvršenih kaznenih djela postoji međusobna veza. Ako je za neka od ovih kaznenih djela nadležan viši, a za neka niži sud, jedinstveni postupak može se provesti samo pred višim sudom.
- (7) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu ako se pred istim sudom vode odvojeni postupci protiv iste osobe za više kaznenih djela ili protiv više osoba za isto kazneno djelo.
- (8) O spajanju postupka odlučuje sud koji je nadležan za sprovođenje jedinstvenog postupka. Protiv rješenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za spajanje nije dopuštena žalba.
- (9) Prema odredbama ovoga članka postupit će se i ako jedinstveni postupak treba provesti za više kaznenih djela za koja su nadležni sudovi u raznim kantonima.

Članak 33.

Razdvajanje postupka

- (1) Sud koji je po članku 32. ovoga Zakona nadležan može iz važnih razloga ili iz razloga svrhovitosti

- do okončanja glavne rasprave odlučiti da se postupak za pojedina kaznena djela ili protiv pojedinih optuženika razdvoji i posebno dovrši.
- (2) Rješenje o razdvajanju postupka donosi sudac odnosno vijeće, nakon ispitivanja stranaka i branitelja.
 - (3) Protiv rješenja kojime je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za razdvajanje postupka nije dopuštena žalba.

Odjeljak 4. Prenošnje mjesne nadležnosti

Članak 34.

Prenošenje nadležnosti iz pravnih ili stvarnih razloga

- (1) Kada je nadležni sud iz pravnih ili stvarnih razloga spriječen da postupka, dužan je, po ispitivanju stranaka i branitelja o tomu izvijestiti neposredno viši sud koji će odrediti drugi stvarno nadležni sud na svojem području.
- (2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka nije dopuštena žalba.

Članak 35.

Prenošenje nadležnosti iz važnih razloga

- (1) Sud određen zakonom može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležni sud na svome području, ako postoje važni razlozi.
- (2) Vrhovni sud Federacije može za vođenje postupka odrediti drugi stvarno nadležni sud na području drugog kantona, ako postoje važni razlozi.
- (3) Rješenje u smislu st. 1. i 2. ovoga članka, protiv kojeg nije dopuštena žalba, može se donijeti na prijedlog suca za prijašnji postupak, suca za prethodno saslušanje, suca ili predsjednika vijeća ili na prijedlog jedne od stranaka ili branitelja.

Odjeljak 5. Posljedice nenadležnosti i sukob nadležnosti

Članak 36.

Posljedice nenadležnosti

- (1) Sud je dužan paziti na svoju stvarnu i mjesnu nadležnost i čim primijeti da nije nadležan, oglasiti će se nenadležnim i po pravomoćnosti rješenja uputiti će predmet nadležnome sudu.
- (2) Ako tijekom glavne rasprave sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud, neće dostaviti predmet tome sudu, nego će sam provesti postupak i donijeti odluku.
- (3) Nakon potvrđivanja optužnice, sud se ne može oglasiti mjesno nenadležnim niti stranke mogu isticati prigovor mjesne nenadležnosti.
- (4) Nenadležni sud je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode.

Članak 37.

Pokretanje postupka za rješavanje sukoba nadležnosti

- (1) Ako sud komu je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je

predmet ustupio ili neki drugi sud, pokrenut će postupak za rješavanje sukoba nadležnosti.

- (2) Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostupanjskog suda kojom se ovaj oglasio nenadležnim odluku donio drugostupanjski sud, za tu odluku vezan je u pitanju nadležnosti i sud kome je predmet ustupljen ako je drugostupanjski sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Članak 38.

Rješavanje sukoba nadležnosti

- (1) Sukob nadležnosti između sudova rješava zajednički neposredno viši sud.
- (2) Prije nego što donese rješenje povodom sukoba nadležnosti, sud će zatražiti mišljenje stranaka i branitelja. Protiv ovoga rješenja nije dopuštena žalba.
- (3) Prilikom odlučivanja o sukobu nadležnosti, sud može istodobno po službenoj dužnosti donijeti odluku o prenošenju mjesne nadležnosti ako su ispunjeni uvjeti iz članka 35. ovoga Zakona.
- (4) Dok se ne riješi sukob nadležnosti između sudova, svaki od njih je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode.

Glava V. – IZUZEĆE

Članak 39.

Razlozi za izuzeće

Sudac ne može obavljati sudačku dužnost:

- a) ako je oštećen kaznenim djelom,
- b) ako mu je osumnjičenik odnosno optuženik njegov branitelj, tužitelj, oštećenik, njegov zakonski zastupnik ili opunomoćenik, bračni odnosno izvanbračni drug ili krvni rođak u ravnoj liniji do bilo kojeg stupnja, u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja, a po tazbini do drugog stupnja,
- c) ako je s osumnjičenikom odnosno optuženikom, njegovim braniteljem, tužiteljem ili oštećenikom u odnosu skrbnika, šticećenika, posvojitelja, posvojenika, hranitelja ili hranjenika,
- d) ako je u istom kaznenom predmetu sudjelovao kao sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje ili je postupao kao tužitelj, branitelj, zakonski zastupnik ili opunomoćenik oštećenika ili je ispitan kao svjedok ili kao vještak,
- e) ako je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim lijekom i
- f) ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristranost.

Članak 40.

Izuzeće po zahtjevu stranke

- (1) Izuzeće predsjednika suda i suca može tražiti stranka ili branitelj.
- (2) Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti do početka glavne rasprave, a ako se za razlog izuzeća iz članka 39. toč. a) do f) ovoga

Zakona, saznalo kasnije, zahtjev se podnosi odmah po saznanju.

- (3) Zahtjev za izuzeće suca vijeća žalbenog odjeljenja, stranka ili branitelj mogu podnijeti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.
- (4) Stranke i branitelj mogu tražiti izuzeće samo poimence određenog suca, odnosno predsjednika suda koji postupaju u predmetu.
- (5) Stranka ili branitelj dužni su u zahtjevu navesti okolnosti i dokaze zbog kojih smatraju da postoji neki od zakonskih temelja za izuzeće. U zahtjevu se ne mogu ponovno navoditi razlozi koji su isticali u zahtjevu za izuzeće koji je ranije odbijen.

Članak 41.

Postupak za izuzeće

- (1) Čim sazna za postojanje kojeg od razloga za izuzeće iz članka 39. toč. a) do e) ovoga Zakona, sudac je dužan prekinuti svaki rad na tom predmetu i o tome obavijestiti predsjednika suda. Ako sudac smatra da postoje okolnosti iz članka 39. točke f) ovoga Zakona, izvijestit će o tome predsjednika suda.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, kao i u slučaju kada se radi o izuzeću predsjednika suda, o njegovom izuzeću i zamjeni odlučuje opća sjednica, odnosno kolegij sudaca tog suda.

Članak 42.

Odlučivanje po zahtjevu za izuzeće

- (1) O zahtjevu za izuzeće iz članka 40. ovoga Zakona, odlučuje opća sjednica odnosno kolegij sudaca.
- (2) Prije donošenja rješenja o izuzeću pribavit će se izjava suca, odnosno predsjednika suda, a po potrebi provest će se i drugi izvidi.
- (3) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzeće, žalba nije dopuštena.
- (4) Ako je zahtjev za izuzeće iz članka 39. točka f) ovoga Zakona podnesen poslije početka glavne rasprave ili ako je postupljeno protivno odredbama članka 40. st. 4. i 5. ovoga Zakona, zahtjev će se odbaciti u cijelosti odnosno djelomično. Rješenje kojim se zahtjev odbacuje donosi vijeće. U donošenju tog rješenja ne može sudjelovati sudac čije se izuzeće traži. Protiv rješenja kojim se zahtjev odbacuje nije dopuštena žalba.

Članak 43.

Valjanost radnji poduzetih nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće

Kada sudac sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz članka 39. točka f. ovoga Zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu poduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odgode.

Članak 44.

Izuzeće tužitelja i drugih sudionika u postupku

- (1) Odredbe o izuzeću suca smisljeno se primjenjuju i na tužitelja i osobe koje su na temelju zakona ovlaštene ga zastupati u postupku, zapisničare,

sudske tumače, stručne osobe, kao i na vještake, ako za njih nije što drugo određeno.

- (2) Tužitelj odlučuje o izuzeću osoba koje su na temelju zakona ovlaštene ga zastupati u kaznenom postupku. O izuzeću tužitelja odlučuje kolegij tužiteljstva.
- (3) O izuzeću zapisničara, sudskog tumača, stručne osobe i vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudac.
- (4) Kada ovlaštene službene osobe poduzimaju istražne radnje na temelju ovoga Zakona, o njihovom izuzeću odlučuje tužitelj. Ako prilikom poduzimanja radnje sudjeluje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje službena osoba koja poduzima radnju.

Glava VI. – TUŽITELJ

Članak 45.

Prava i dužnosti

- (1) Temeljno pravo i temeljna dužnost tužitelja je otkrivanje i progon počinitelja kaznenih djela koja su u nadležnosti suda.
- (2) Tužitelj ima pravo i dužan je:
 - a) odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je počinjeno kazneno djelo poduzeti potrebne mjere s ciljem njegovoga otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenika, upravljanja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalaženje osumnjičenika i prikupljanje izjava i dokaza,
 - b) provesti istragu sukladno ovom Zakonu,
 - c) dati imunitet sukladno zakonu,
 - d) zahtijevati dostavu informacija od državnih tijela, poduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Federaciji,
 - e) izdati pozive i naloge i predložiti izdavanje poziva i naloga sukladno ovom Zakonu,
 - f) naložiti ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši nalog koji je izdao sud sukladno ovom Zakonu,
 - g) predložiti izdavanje kaznenog naloga sukladno članku 350. ovoga Zakona,
 - h) podići i zastupati optužnicu pred sudom,
 - i) podnositi pravne lijekove,
 - j) obavljati i druge poslove određene zakonom.
- (3) Sukladno st. 1. i 2. ovoga članka, sva tijela koja sudjeluju u istrazi dužna su o svakoj poduzetoj radnji obavijestiti tužitelja i postupiti po svakom njegovom zahtjevu.

Članak 46.

Postupanje pred sudovima

Glavni federalni tužitelj odnosno tužitelj u kantonu postupaju pred sudovima sukladno federalnom odnosno kantonalnom zakonu.

Članak 47.

Poduzimanje radnji

Tužitelj poduzima sve radnje u postupku za koje je po zakonu ovlašten sam ili preko osoba koje su na temelju

zakona obvezne postupati po njegovom zahtjevu u kaznenom postupku.

Članak 48.

Mjesna nadležnost tužitelja

Mjesna nadležnost tužitelja određuje se prema odredbama koje važe za nadležnost suda onog područja za koje je tužitelj imenovan.

Članak 49.

Postupanje nenadležnog tužitelja

Kada postoji opasnost od odgode, radnje u postupku poduzet će i nenadležni tužitelj u kantonu, ali o tome mora odmah izvijestiti nadležnog tužitelja.

Članak 50.

Davanje uputa

U okviru djelokruga svoga rada, Glavni federalni tužitelj može u konkretnim predmetima davati potrebne obvezne upute tužiteljstvima u Federaciji.

Članak 51.

Sukob nadležnosti

Sukob nadležnosti između tužitelja rješava Glavni federalni tužitelj.

Članak 52.

Princip mutabiliteta

Tužitelj može odustati od progona do okončanja glavne rasprave, a u postupku pred vijećem žalbenog odjeljenja, kada je to predviđeno ovim Zakonom.

Glava VII. – BRANITELJ

Članak 53.

Pravo na branitelja

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik može imati branitelja tijekom cijelog postupka.
- (2) Za branitelja se može uzeti odvjetnik pod uvjetima koji su propisani Zakonom o odvjetništvu Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukoliko osumnjičenik odnosno optuženik sam ne uzme branitelja, osumnjičeniku odnosno optuženiku, osim ako se on tome izričito protivi, mogu branitelja uzeti njegov zakonski zastupnik, bračni odnosno izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji do bilo kojeg stupnja, posvojitelj, posvojenik, brat, sestra ili hranitelj.
- (4) Branitelj mora predati punomoć za zastupanje prilikom poduzimanja prve radnje u postupku.

Članak 54.

Broj branitelja

- (1) Više osumnjičenika odnosno optuženika mogu imati zajedničkog branitelja, osim ako branitelja postavlja sud, sukladno čl. 59. i 60. ovoga Zakona.

- (2) Osumnjičenik odnosno optuženik može imati više branitelja, ali samo jedan od njih će imati položaj glavnog branitelja, o čemu će se osumnjičenik odnosno optuženik očitovati. Smatra se da je obrana osigurana kada u postupku sudjeluje jedan od branitelja.

Članak 55.

Tko ne može biti branitelj

- (1) Branitelj ne može biti oštećenik, bračni odnosno izvanbračni drug oštećenika ili tužitelja, niti njihov krvni rođak u ravnoj liniji do bilo kojeg stupnja, u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja ili po tazbini do drugog stupnja.
- (2) Branitelj koji je pozvan kao svjedok, ne može biti branitelj u tom predmetu.
- (3) Branitelj ne može biti osoba koja je u istom predmetu postupala kao sudac ili tužitelj.

Članak 56.

Isključenje branitelja iz postupka

- (1) Razlog za isključenje branitelja iz postupka postoji i glede osobe koja zlouporabljuje kontakt s osumnjičenikom odnosno optuženikom koji je u pritvoru kako bi osumnjičenik odnosno optuženik počinio kazneno djelo ili ugrozio sigurnost ustanove u kojoj se pritvor izvršava.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, osumnjičenik odnosno optuženik bit će pozvan da u određenom roku uzme drugog branitelja.
- (3) Ako osumnjičenik odnosno optuženik u slučajevima obvezne obrane sam ne uzme branitelja ili branitelja ne angažiraju osobe iz članka 53. stavka 3. ovoga Zakona, postupit će se na način predviđen u članku 59. stavku 4. ovoga Zakona.
- (4) U slučaju iz st. 2. i 3. ovoga članka, novom će se branitelju ostaviti dovoljno vremena za pripremu obrane osumnjičenika odnosno optuženika.
- (5) Za vrijeme trajanja isključenja, branitelj ne može braniti osumnjičenika odnosno optuženika u drugom postupku. Branitelj ne može braniti druge osumnjičenike odnosno optuženike u istom postupku, kao ni u razdvojenom postupku.

Članak 57.

Postupak isključenja branitelja

- (1) Odluka o isključenju branitelja donosi se na posebnom ispitivanju kojem nazoče tužitelj, osumnjičenik odnosno optuženik, branitelj i predstavnik odvjetničke komore čiji je branitelj član.
- (2) Postupak isključenja se može provesti i bez branitelja ako je uredno pozvan i ako je u pozivu za ispitivanje bio upozoren da će se postupak voditi i u njegovoj odsutnosti. O ispitivanju se sastavlja zapisnik.

Članak 58.

Rješenje o isključenju

- (1) Rješenje o isključenju iz članka 57. ovoga Zakona, prije početka glavne rasprave donosi

vijeće (članak 25. stavak 6.), a na glavnoj raspravi sudac odnosno vijeće. U postupku pred vijećem žalbenog odjeljenja rješenje o isključenju branitelja donosi vijeće nadležno za odlučivanje u žalbenom postupku.

- (2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka žalba nije dopuštena.
- (3) Ako je branitelj isključen iz postupka, može mu se naložiti da snosi troškove nastale uslijed prekida ili odgode postupka.

Članak 59.

Kada osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja

- (1) Osumnjičenik mora imati branitelja već pri prvom ispitivanju ako je nijem ili gluh ili ako je osumnjičen za kazneno djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora.
- (2) Osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja odmah nakon što mu je određen pritvor, za vrijeme dok pritvor traje.
- (3) Nakon podizanja optužnice za kazneno djelo za koje se može izreći deset godina zatvora ili teža kazna, optuženik mora imati branitelja u vrijeme dostave optužnice.
- (4) Ako osumnjičenik odnosno optuženik u slučajevima obvezne obrane ne uzme sam branitelja, ili branitelja ne angažiraju osobe iz članka 53. stavak 3. ovoga Zakona, branitelja će mu postaviti sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno predsjednik vijeća. U ovome slučaju, osumnjičenik odnosno optuženik ima pravo na branitelja do pravomoćnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora – i u postupku po pravnom lijeku.
- (5) Branitelj će biti postavljen osumnjičeniku odnosno optuženiku ako sud utvrdi da je zbog složenosti predmeta ili duševnog stanja osumnjičenika odnosno optuženika u interesu pravičnosti.
- (6) U slučaju postavljanja branitelja, osumnjičenik odnosno optuženik će se prvo pozvati da sam izabere branitelja s predočene liste. Ukoliko osumnjičenik odnosno optuženik sam ne izabere branitelja s predočene liste, branitelja će postaviti sud.

Članak 60.

Postavljanje branitelja zbog slabog imovnog stanja

- (1) Kada ne postoje uvjeti za obveznu obranu, a postupak se vodi za kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ili kada to zahtijevaju interesi pravičnosti bez obzira na propisanu kaznu, osumnjičeniku odnosno optuženiku će se, na njegov zahtjev, postaviti branitelj, ako zbog svojeg imovnog stanja ne može snositi troškove obrane.
- (2) Zahtjev za postavljanje branitelja iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti tijekom cijeloga kaznenog postupka. Branitelja postavlja sudac za

prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno predsjednik vijeća nakon što je osumnjičeniku odnosno optuženiku prvo pružena prilika da s predočene liste izabere branitelja.

Članak 61.

Pravo branitelja da pregleda spise i dokumentaciju

- (1) Tijekom istrage, branitelj ima pravo razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičeniku. Ovo se pravo branitelju može uskratiti ako se radi o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo ugroziti cilj istrage.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, kada se osumnjičenik odnosno optuženik nalazi u pritvoru, tužitelj će sucu za prijašnji postupak, odnosno sucu za prethodno saslušanje, dostaviti dokaze radi obavještanja branitelja.
- (3) Nakon podizanja optužnice, branitelj osumnjičenika odnosno optuženika ima pravo uvida u sve spise i dokaze.
- (4) Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno vijeće i tužitelj dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje obavijesti ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju.
- (5) U slučaju iz st. 3. i 4. ovoga članka, branitelj može preslikati sve spise i isprave.

Članak 62.

Suobraćanje osumnjičenika odnosno optuženika s braniteljem

- (1) Ako se osumnjičenik odnosno optuženik nalazi u pritvoru, ima pravo odmah suobraćati s braniteljem, usmeno ili pisano.
- (2) Tijekom razgovora osumnjičenik odnosno optuženik i branitelj mogu biti promatrani, ali se ne smije slušati njihov razgovor.

Članak 63.

Razrješenje postavljenog branitelja

- (1) Umjesto postavljenog branitelja, osumnjičenik odnosno optuženik može sam uzeti drugog branitelja. U tom će se slučaju postavljeno branitelj razriješiti.
- (2) Branitelj može tražiti da bude razriješen samo na način propisan zakonom.
- (3) O razrješenju branitelja u slučaju iz st. 1. i 2. ovoga članka odlučuje tijekom istrage sudac za prijašnji postupak, nakon podizanja optužnice – sudac za prethodno saslušanje, a tijekom glavne rasprave sudac odnosno vijeće. Protiv ove odluke žalba nije dopuštena.
- (4) Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno vijeće može, na zahtjev osumnjičenika odnosno optuženika ili uz njegovu suglasnost razriješiti postavljenog branitelja koji neodgovorno obavlja svoju dužnost. Umjesto razriješenog branitelja postaviti će se drugi branitelj. O razrješenju branitelja odmah će se obavijestiti odvjetnička komora čiji je član.

Članak 64.

Poduzimanje radnji od branitelja

- (1) Branitelj mora, zastupajući osumnjičenika odnosno optuženika poduzimati sve prijeko potrebne radnje s ciljem utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenika odnosno optuženika te zaštite njihovih prava.
- (2) Prava i dužnosti branitelja ne prestaju u slučaju opoziva punomoći, sve dok sudac, odnosno vijeće ne razriješi branitelja njegovih prava i dužnosti.

Glava VIII. – DOKAZNE RADNJE

Odjeljak 1. Pretraga stana, prostorija i osoba

Članak 65.

Pretraga stana, ostalih prostorija i pokretnina

- (1) Pretraga stana i ostalih prostorija osumnjičenika odnosno optuženika i drugih osoba, kao i njihovih pokretnina izvan stana može se poduzeti samo ako ima dovoljno osnova za sumnju da se u njima nalaze počinitelj, sudionik, tragovi kaznenog djela ili predmeti važni za postupak.
- (2) Pretraga pokretnina, u smislu odredbe stavka 1. ovoga članka, obuhvaća i pretragu elektroničkog računala i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka koji su s njima povezani. Na zahtjev suda, osobe koje se koriste ovim uređajima dužne su omogućiti pristup, predati diskete, vrpce ili neki drugi oblik na kojem su pohranjeni podaci, kao i pružiti potrebne obavijesti za uporabu tih uređaja. Osoba koja odbije njihovu predaju, iako za to ne postoje razlozi iz članka 98. ovoga Zakona, može biti kažnjena prema odredbi članka 79. stavak 5. ovoga Zakona.
- (3) Pretraga elektroničkog računala i sličnih uređaja iz stavka 2. ovoga članka, obaviti će se uz pomoć stručne osobe.

Članak 66.

Pretraga osobe

- (1) Pretraga osobe može se poduzeti kada je vjerojatno da je ta osoba počinila kazneno djelo ili da će se pretragom pronaći predmeti ili tragovi važni za kazneni postupak.
- (2) Pretragu osobe obavlja osoba istog spola.

Članak 67.

Nalog o pretrazi

- (1) Sud može izdati nalog o pretrazi pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.
- (2) Nalog o pretrazi može izdati sud na zahtjev tužitelja ili na zahtjev ovlaštenih službenih osoba koje su dobile odobrenje od tužitelja.

Članak 68.

Oblik zahtjeva o pretrazi

Zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se podnijeti u pisanom ili usmenom obliku. Ako se zahtjev podnosi u pisanom obliku, mora biti sastavljen, potpisan i ovjeren na način kako je to određeno u članku 69. stavak 1. ovoga

Zakona. Zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se podnijeti sukladno članku 70. ovoga Zakona.

Članak 69.

Pisani zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi

- (1) Zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi mora sadržavati:
 - a) naziv suda, ime i dužnost podnositelja zahtjeva,
 - b) činjenice koje ukazuju na vjerojatnost da će se osobe, odnosno tragovi i predmeti navedeni u članku 65. stavak 1. ovoga Zakona, naći na označenom ili opisanom mjestu ili kod određene osobe,
 - c) zahtjev da sud izda nalog o pretrazi radi pronalazjenja osobe ili oduzimanja predmeta.
- (2) U zahtjevu se može predložiti:
 - a) da se nalog o pretrazi izvrši u bilo koje doba jer što postoji osnovana sumnja da se pretraga neće moći izvršiti u vremenu između 6 sati i 21 sata, da će se traženi predmeti skloniti ili uništiti ako se nalog ne izvrši odmah, ili da će osoba koja se traži pobjeći ili počinuti drugo kazneno djelo ili da može ugroziti sigurnost ovlaštene službene osobe ili druge osobe ako se nalog ne izvrši odmah ili u vremenu između 21 sata i 6 sati;
 - b) da ovlaštena službena osoba izvrši nalog bez prethodne predaje naloga ako postoji osnovana sumnja da se traženi predmeti mogu lako i brzo uništiti ako se odmah ne oduzmu, da predaja naloga može ugroziti sigurnost ovlaštene službene ili druge osobe, kao i da će osoba koju se traži počinuti drugo kazneno djelo ili ugroziti sigurnost ovlaštene službene ili druge osobe.

Članak 70.

Usmeni zahtjev za izdavanje naloga

- (1) Usmeni zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se podnijeti kada postoji opasnost od odgode. Usmeni zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi može se priopćiti neposredno sucu za prijašnji postupak ili telefonom, ili radio-vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.
- (2) Kada je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi, sudac za prijašnji postupak će dalji tijek razgovora zabilježiti. U slučaju kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, sudac za prijašnji postupak je dužan dati zapisnik na prijepis, ovjerovati istovjetnost prijepisa i predati izvornik zapisnika i prijepis sudu u roku od 24 sata od izdavanja naloga. U slučaju doslovnog bilježenja razgovora, sudac za prijašnji postupak će potpisati presliku zapisnika i predati ju sudu u roku od 24 sata od izdavanja naloga.

Članak 71.

Izdavanje naloga o pretrazi

- (1) Ako sudac za prijašnji postupak utvrdi da je zahtjev za izdavanje naloga o pretrazi opravdan, može odobriti zahtjev i izdati nalog o pretrazi.

- (2) Kada sudac za prijašnji postupak odluči izdati nalog o pretrazi na temelju usmenog zahtjeva, podnositelj takvoga zahtjeva sam će sastaviti nalog sukladno članku 58. ovoga Zakona i pročitati će je u cijelosti sucu za prijašnji postupak.

Članak 72.

Sadržaj naloga o pretrazi

Nalog o pretrazi sadrži:

- a) naziv suda koji izdaje nalog, osim kada se nalog o pretrazi odobrava na temelju usmenog zahtjeva i potpis suca za prijašnji postupak koji izdaje nalog,
- b) ako se nalog o pretrazi odobrava na temelju usmenog zahtjeva, to će se navesti uz naznaku imena suca za prijašnji postupak koji izdaje nalog i vremena i mjesta izdavanja,
- c) ime, odjel ili položaj ovlaštene osobe na koju se nalog odnosi,
- d) svrha pretrage;
- e) opis osobe koju treba pronaći ili opis stvari koje su predmet pretrage,
- f) određivanje ili opis mjesta, prostorija ili osoba koje se traže, s navođenjem adrese, vlasništva, imena ili sličnog za sigurno utvrđivanje istovjetnosti,
- g) uputu da se nalog ima izvršiti između 6 sati i 21 sata ili ovlast da se nalog može izvršiti u bilo koje doba ako to sud izričito odredi,
- h) ovlast izvršitelju naloga da može bez prethodne najave ući u prostorije koje se pretražuju, ako to sud izričito odredi,
- i) uputu da se nalog i oduzete stvari donesu u sud bez odgode,
- j) pouku da osumnjičenik ima pravo obavijestiti branitelja i da se pretraga može izvršiti i bez nazočnosti branitelja, ako to zahtijevaju iznimne okolnosti.

Članak 73.

Vrijeme izvršenja naloga o pretrazi

- (1) Nalog o pretrazi mora se izvršiti najkasnije petnaest dana od izdavanja naloga, nakon čega se, bez odgode, mora vratiti sudu.
- (2) Nalog o pretrazi se može izvršiti bilo kojeg dana u tjednu. Nalog se može izvršiti samo u vremenu između 6 sati i 21 sata, osim ako u nalogu nije izričito dana ovlast da se može izvršiti u bilo koje doba dana ili noći, sukladno članku 69. stavak 2. ovoga Zakona.

Članak 74.

Postupak izvršenja naloga o pretrazi

- (1) Prije početka pretrage ovlaštena službena osoba mora dati obavijest o svojoj službi i razlogu dolaska i uručiti nalog za pretragu osobi kod koje će se ili na kojoj će se izvršiti pretraga. Ako je nakon toga ovlaštenoj službenoj osobi pristup uskraćen, može uporabiti silu sukladno zakonu.

- (2) Prilikom izvršavanja naloga za pretragu kojom se određuje pretraga stana i drugih prostorija, ovlaštena službena osoba nije dužna obavijestiti bilo koga o svojoj službi i razlozima pretrage, već može odmah ući u stan ili druge prostorije ako su prazni ili ako ovlaštena službena osoba opravdano smatra da su prazni ili ako je ovlaštena službena osoba nalogom izričito ovlaštena ući bez prethodne najave.
- (3) Vlasnik odnosno korisnik stana i drugih prostorija pozvat će se da nazoči pretrazi, a ako izbiva - pozvat će se njegov zastupnik ili netko od odraslih članova kućanstva ili susjeda. Ukoliko osoba kod koje se pretraga ima obaviti nije nazočna, nalog se ostavlja u prostoriji u kojoj se obavlja pretraga, a pretraga se obavlja i bez njezine nazočnosti.
- (4) Pretrazi stana, ostalih prostorija ili osobe nazoče dva punoljetna građanina, kao svjedoci. Pretrazi osobe nazoče svjedoci istoga spola. Pretragu osobe obavlja osoba istoga spola. Svjedoci će se prije početka pretrage upozoriti da paze kako se obavlja pretraga, te da imaju pravo prije potpisivanja zapisnika o pretrazi staviti svoje prigovore, ako smatraju da sadržaj zapisnika nije točan.
- (5) Pri pretrazi službenih prostorija pozvat će se njihov starješina ili rukovoditelj da nazoči pretrazi.
- (6) Ako se pretraga mora poduzeti u vojnom objektu, pisani nalog o pretrazi dostavlja se vojnim vlastima, koje će odrediti najmanje jednu vojnu osobu da nazoči pretrazi.

Članak 75.

Izvršenje naloga o pretrazi osoba

Prilikom izvršenja naloga o pretrazi osoba, ovlaštena službena osoba mora dati obavještenje o svojoj službi i uručiti nalog o pretrazi osobi koja će se pretraživati. Ovlaštena službena osoba može uporabiti silu sukladno zakonu.

Članak 76.

Zapisnik o pretrazi

- (1) O svakoj pretrazi stana, prostorije ili osobe sastavit će se zapisnik koji potpisuje osoba kod koje se ili na kojoj se obavlja pretraga i osobe čija je nazočnost obvezna. Prilikom pretrage oduzet će se privremeno samo oni predmeti i isprave koji su u svezi sa svrhom pretrage. U zapisnik će se unijeti i točno opisati predmeti i isprave koje se oduzimaju, a što će se naznačiti i u potvrdi o oduzimanju predmeta koja će se odmah uručiti osobi kojoj su predmeti odnosno isprave oduzete.
- (2) Ako se pri pretrazi stana, prostorije odnosno osobe nađu predmeti koji nemaju veze s kaznenim djelom zbog kojega je izdan nalog o pretrazi, ali upućuju na drugo kazneno djelo, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda. O tomu će se obavijestiti tužitelj. Ti će se predmeti odmah vratiti ako tužitelj utvrdi da nema osnove za

pokretanje kaznenog postupka, a ne postoji neki drugi zakonski temelj po kojemu bi se ti predmeti imali oduzeti.

- (3) Predmeti uporabljeni kod pretrage elektroničkog računala i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka vratit će se nakon pretrage njihovim korisnicima, ako nisu potrebni za dalje vođenje kaznenog postupka. Osobni podaci pribavljeni pretragom mogu se koristiti samo u svrhu kaznenog postupka i izbrisat će se, bez odgode kada ta svrha prestane.

Članak 77.

Oduzimanje predmeta na temelju naloga o pretrazi

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta na temelju naloga o pretrazi, ovlaštena službena osoba napisat će i potpisati potvrdu u kojoj će navesti oduzete predmete i naziv suda koji je izdao nalog.
- (2) Ako je predmet privremeno oduzet od određene osobe, takva se potvrda mora uručiti toj osobi. Ako je predmet privremeno oduzet iz stana ili prostorije, takva se potvrda mora uručiti vlasniku, stanaru ili korisniku.
- (3) Nakon oduzimanja predmeta na temelju naloga o pretrazi, ovlaštena službena osoba mora bez odgode vratiti sudu nalog i predati predmete i spisak oduzetih predmeta.
- (4) Nakon primitka stvari oduzetih na temelju naloga o pretrazi, sud će zadržati predmete pod nadzorom suda do dalje odluke ili odrediti da predmeti ostanu pod nadzorom podnositelja zahtjeva za izdavanje naloga ili pod nadzorom ovlaštenog izvršitelja naloga.

Članak 78.

Pretraga bez naloga

- (1) Ovlaštena službena osoba može ući u stan i druge prostorije bez naloga i bez svjedoka i po potrebi izvršiti pretragu ako stanar toga stana to želi, ako netko zove u pomoć, ako je potrebno uhvatiti počinitelja kaznenog djela koji je zatečen na djelu ili radi sigurnosti ljudi i imovine, ako se u stanu ili drugoj prostoriji nalazi osoba koja se po nalogu suda ima pritvoriti ili prisilno dovesti ili koja se tu sklonila od progona.
- (2) Ovlaštena službena osoba može pretražiti osobu bez naloga o pretrazi i bez nazočnosti svjedoka:
 - a) pri izvršenju dovedbenog naloga,
 - b) prilikom oduzimanja slobode,
 - c) ako postoji sumnja da ta osoba posjeduje vatreno ili hladno oružje,
 - d) ako postoji sumnja da će sakriti, uništiti ili riješiti se predmeta koji se trebaju od njega oduzeti i uporabiti kao dokaz u kaznenom postupku.
- (3) Nakon izvršenja pretrage bez naloga o pretrazi, ovlaštena službena osoba mora odmah podnijeti pisano izvješće tužitelju, koji će o tomu obavijestiti suca za prijašnji postupak. Izvješće mora sadržavati razloge pretrage bez naloga.

Odjeljak 2. Privremeno oduzimanje predmeta i imovine

Članak 79.

Nalog o oduzimanju predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZ FBiH imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom postupku privremeno će se oduzeti i na temelju sudske odluke će se osigurati njihovo čuvanje.
- (2) Nalog o oduzimanju predmeta izdaje sud, na prijedlog tužitelja ili na prijedlog ovlaštene službene osobe koja je dobila odobrenje od tužitelja.
- (3) Nalog o privremenom oduzimanju predmeta sadrži: naziv suda, pravni temelj za privremeno oduzimanje predmeta, naznaku predmeta koji podliježu oduzimanju, ime osobe od koje se oduzimaju predmeti, mjesto oduzimanja predmeta, rok u kojem se predmeti trebaju oduzeti i pouku o pravnom lijeku.
- (4) Predmete oduzima ovlaštena službena osoba na temelju izdanog naloga.
- (5) Tko drži takve predmete, dužan ih je predati po nalogu suda. Osoba koja ih odbije predati, može biti kažnjena do 50.000 KM, a u slučaju daljeg odbijanja - može biti zatvorena. Zatvor traje do predaje predmeta ili do okončanja kaznenog postupka, a najdulje 90 dana. Na isti će se način postupiti prema službenoj ili odgovornoj osobi u državnom tijelu ili pravnoj osobi.
- (6) Odredbe stavka 5. ovoga članka, odnose se i na podatke pohranjene u elektroničkom računalu ili sličnim uređajima za automatsku obradu podataka. Pri njihovom pribavljanju posebno će se voditi računa o propisima koji se odnose na čuvanje tajnosti određenih podataka.
- (7) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je naložen zatvor odlučuje vijeće. Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.
- (8) Pri oduzimanju predmeta naznačit će se gdje su pronađeni i opisat će se, a po potrebi, i na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti. Za oduzete predmete izdat će se potvrda.
- (9) Mjere iz st. 5. i 6. ovoga članka, ne mogu se primijeniti prema osumnjičeniku odnosno optuženiku niti osobama koje su oslobođene dužnosti svjedočenja.

Članak 80.

Privremeno oduzimanje predmeta bez naloga

- (1) Predmeti iz članka 79. stavak 1. ovoga Zakona, mogu se privremeno oduzeti i bez naloga suda ukoliko postoji opasnost od odgode. Ukoliko se osoba koja se pretražuje izričito usprotivi oduzimanju predmeta, tužitelj će u roku od 72 sata od izvršene pretrage podnijeti zahtjev sucu za prijašnji postupak za naknadno odobrenje oduzimanja predmeta.
- (2) Ukoliko sudac za prijašnji postupak odbije zahtjev tužitelja, oduzeti se predmeti ne mogu

koristiti kao dokaz u kaznenom postupku. Privremeno oduzeti predmeti će se odmah vratiti osobi od koje su oduzeti.

Članak 81.

Privremeno oduzimanje pisama, brzjava i drugih pošiljaka

- (1) Privremeno se mogu oduzeti pisma, brzjavi i druge pošiljke upućene osumnjičeniku odnosno optuženiku ili one koje on odašilje, a koje se nalaze kod poduzeća i osoba koje obavljaju djelatnosti pošte i telekomunikacija.
- (2) Pošiljke iz stavka 1. ovoga članka mogu se privremeno oduzeti ako postoje okolnosti uslijed kojih se osnovano može očekivati kako će te pošiljke poslužiti kao dokaz u postupku.
- (3) Nalog o privremenom oduzimanju pošiljaka iz stavka 1. ovoga članka izdaje sudac za prijašnji postupak na prijedlog tužitelja.
- (4) Nalog o privremenom oduzimanju pošiljaka može izdati i tužitelj, ako postoji opasnost od odgode, s tim što taj nalog mora biti potvrđen od suca za prijašnji postupak u roku od 72 sata od privremenog oduzimanja pošiljaka.
- (5) Ukoliko nalog ne bude potvrđen u smislu stavka 4. ovoga članka, te pošiljke se ne mogu koristiti kao dokaz u kaznenom postupku.
- (6) Mjere poduzete sukladno ovome članku ne mogu se primjenjivati na pisma, brzjave i druge pošiljke razmijenjene između osumnjičenika odnosno optuženika i njegovog branitelja.
- (7) Nalog iz stavka 3. ovoga članka sadrži: podatke o osumnjičeniku odnosno optuženiku na kojega se nalog odnosi, način izvršenja naloga i vrijeme trajanja mjere, te poduzeće koje će izvršiti naloženu mjeru. Poduzete mjere mogu trajati najdulje tri mjeseca, a iz važnih razloga sudac za prijašnji postupak može produljiti trajanje ovih mjera za još tri mjeseca, s tim što će se poduzete mjere ukinuti čim prestanu razlozi za njihovo dalje poduzimanje.
- (8) Ukoliko to interesi postupka dopuštaju, o poduzetim mjerama iz stavka 1. ovoga članka, obavijestit će se osumnjičenik odnosno optuženik prema kojem su primijenjene te mjere.
- (9) Izdane pošiljke otvara tužitelj u nazočnosti dva svjedoka. Pri otvaranju će se paziti da se ne povrijedi pečat, a omoti i adresa će se sačuvati. O otvaranju će se sastaviti zapisnik.
- (10) Sadržaj pošiljke ili dijela pošiljke priopćit će se osumnjičeniku odnosno optuženiku, odnosno osobi kojoj je upućena, a dio pošiljke ili pošiljka predat će se toj osobi, osim ako iznimno, tužitelj smatra da bi to imalo štetne posljedice za uspješno vođenje kaznenog postupka. Ako osumnjičenik odnosno optuženik nije nazočan, o upućenoj će se pošiljci obavijestiti članovi njegove obitelji. Ako osumnjičenik odnosno optuženik nakon toga ne zatraži predaju pošiljke, pošiljka će se vratiti pošiljatelju.

Članak 82.

Popis privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u zapisniku će se popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija, i o tome izdati potvrda.
- (2) Ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti.
- (3) Predmet koji je oduzet fizičkoj odnosno pravnoj osobi ne može se prodati, pokloniti ili na drugi način njime raspolagati.

Članak 83.

Pravo žalbe

- (1) Osoba od koje se privremeno oduzima predmet i dokumentacija ima pravo žalbe.
- (2) Žalba iz stavka 1. ovoga članka ne zadržava privremeno oduzimanje predmeta i dokumentacije.
- (3) Protiv odluke suda kojom se vraćaju oduzeti predmeti ili dokumentacija, tužitelj ima pravo podnijeti žalbu.

Članak 84.

Čuvanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

Privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija pohranjuju se u sudu ili sud na drugi način osigurava njihovo čuvanje.

Članak 85.

Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije obavlja tužitelj.
- (2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije tužitelj je dužan obavijestiti osobu ili poduzeće kojem su predmeti oduzeti, suca za prijašnji postupak i branitelja.
- (3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe.

Članak 86.

Nalog banci ili drugoj pravnoj osobi

- (1) Ako postoje osnove sumnje da je neka osoba počinila kazneno djelo koje je povezano s dobivanjem imovinske koristi, sud može na temelju prijedloga tužitelja naložiti da banka ili druga pravna osoba koja obavlja financijsko poslovanje dostavi podatke o bankovnim položajima i drugim financijskim transakcijama i poslovima te osobe, kao i osoba za koje se osnovano vjeruje da su uključene u te financijske transakcije ili poslove osumnjičenika, ako bi takvi podaci mogli biti dokazom u kaznenom postupku.

- (2) Sudac za prijašnji postupak može, na prijedlog tužitelja naložiti poduzimanje i drugih potrebnih radnji iz članka 116. ovoga Zakona kako bi se omogućilo utvrđivanje i pronalaženje nezakonito pribavljene imovine i prikupljanje dokaza o tome.
- (3) U žurnim slučajevima tužitelj može odrediti mjere iz stavka 1. ovoga članka na temelju naloga. O poduzetim mjerama tužitelj odmah obavještava suca za prijašnji postupak koji može u roku od 72 sata izdati nalog. Tužitelj će dobivene podatke zapečatiti dok ne bude izdan sudski nalog. U slučaju da sudac za prijašnji postupak ne izda nalog, tužitelj će podatke vratiti bez prethodnog otvaranja.
- (4) Sud može rješenjem naložiti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje financijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja kazneno djelo, ili je namijenjena počinjenju kaznenog djela, da služi prikrivanju kaznenog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene kaznenim djelom.
- (5) Rješenjem iz stavka 4. ovoga članka sud će odrediti da se financijska sredstva namijenjena za transakciju iz stavka 4. ovoga članka i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzmu prema članku 79. stavak 1. ovoga Zakona, pohrane na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje.
- (6) Protiv rješenja iz stavka 4. ovoga članka žalbu mogu podnijeti tužitelj, vlasnik financijskih sredstava ili gotovinskog novca domaće i strane valute, osumnjičenik odnosno optuženik, te pravna ili fizička osoba iz st. 4. i 5. ovoga članka.

Članak 87.

Privremeno oduzimanje imovine radi osiguranja

- (1) Sud može u bilo koje doba tijekom postupka donijeti na prijedlog tužitelja privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se ima oduzeti po KZ FBiH, mjeru pljenidbe ili drugu neophodnu privremenu mjeru kako bi se spriječilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom.
- (2) Ovlaštena službena osoba može, kada postoji opasnost od odgode, privremeno oduzeti imovinu iz stavka 1. ovoga članka, zaplijeniti imovinu ili poduzeti druge neophodne privremene mjere kako bi se spriječilo bilo kakvo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom. O poduzetim mjerama ovlaštena službena osoba mora odmah obavijestiti tužitelja, a poduzete mjere mora odobriti sudac za prijašnji postupak u roku od 72 sata od poduzimanja mjera.
- (3) U slučaju da sud uskrati odobrenje, poduzete mjere će se obustaviti, a oduzeti predmeti i imovina bit će odmah vraćeni osobi kojoj su oduzeti.

Članak 88.

Vraćanje privremeno oduzetih predmeta

Predmeti koji su tijekom kaznenog postupka privremeno oduzeti vratit će se vlasniku odnosno držatelju,

kada tijekom postupka postane bjelodano kako njihovo zadržavanje nije sukladno članku 79. ovoga Zakona, a ne postoje razlozi na njihovo oduzimanje (članak 412).

Odjeljak 3. Postupak sa sumnjivim stvarima

Članak 89.

Oglašavanje sumnjivih stvari

- (1) Nađe li se kod osumnjičenika odnosno optuženika tuđa stvar, a ne zna se čija je, tijelo koji vodi postupak opisat će tu stvar i opis objaviti na oglasnoj ploči općine na čijem području osumnjičenik odnosno optuženik ima prebivalište i na čijem je području kazneno djelo počinjeno. U oglasu će se pozvati vlasnik da se javi tijelu koji vodi postupak u roku od jedne godine od dana objave oglasa, jer će se inače stvar prodati. Novac dobiven prodajom je prihod Proračuna Federacije.
- (2) Ako se radi o stvarima veće vrijednosti, objava se može obaviti i putem dnevnog tiska.
- (3) Ako je stvar podložna kvarenju ili je njezino čuvanje povezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati po odredbama koje važe za ovršni postupak, a novac predati na čuvanje u sudski polog.
- (4) Po odredbi stavka 3. ovoga članka postupit će se i kada stvar pripada odbjeglom ili nepoznatom počinitelju kaznenog djela.

Članak 90.

Odlučivanje o sumnjivim stvarima

- (1) Ako se tijekom jedne godine nitko ne javi za stvari ili za novac dobiven prodajom stvari, donijet će se rješenje da stvar postaje vlasništvo Federacije, odnosno da je novac prihod Proračuna Federacije.
- (2) Vlasnik stvari ima pravo u parnici tražiti povrat stvari ili novca dobivenog prodajom stvari. Zastara ovoga prava počinje teći od dana objave oglasa.

Odjeljak 4. Ispitivanje osumnjičenika

Članak 91.

Poziv za ispitivanje

- (1) Ispitivanje osumnjičenika u istrazi obavlja tužitelj.
- (2) Ispitivanje treba obavljati tako da se u punoj mjeri poštuje osoba osumnjičenika. Prilikom ispitivanja osumnjičenika ne smije se uporabiti sila, prijetnja, prijevara, opojna ili druga sredstava koja mogu utjecati na slobodu odlučivanja i izražavanja volje prilikom davanja izjave ili priznanja.
- (3) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga članka, na iskazu osumnjičenika se ne može temeljiti sudska odluka.

Članak 92.

Pouka osumnjičeniku o njegovim pravima

- (1) Kada se osumnjičenik prvi put ispituje, pitat će se za ime i prezime, nadimak ako ga ima, ime i

- prezime roditelja, djevojačko obiteljsko ime majke, gdje je rođen, gdje stanuje, dan, mjesec i godinu rođenja, koje je narodnosti i čiji je državljanin, jedinstveni matični broj građana državljanina Bosne i Hercegovine, čime se zanima, kakve su mu obiteljske prilike, je li pismen, kakve je škole završio, je li, gdje i kada služio vojsku odnosno ima li čin rezervnog vojnog starješine, vodi li se u vojnoj evidenciji i kod kojeg tijela nadležnog za poslove obrane, je li odlikovan, kakvog je imovnog stanja, je li, kada i zašto osuđivan, je li i kada je izrečenu kaznu izdržao, vodi li se protiv njega postupak za koje drugo kazneno djelo, a ako je maloljetan, tko mu je zakonski zastupnik. Osumnjičenik će se poučiti da je dužan odazvati se pozivu i odmah priopćiti svaku promjenu adrese ili namjeru promijene boravišta, a upozorit će se i na posljedice ako tako ne postupi.
- (2) Na početku ispitivanja osumnjičeniku će se priopćiti za koje kazneno djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučit će se i o sljedećim pravima:
- da nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na postavljena pitanja,
 - da može uzeti branitelja po svomu izboru koji može b nazočiti njegovom ispitivanju, te da ima pravo na branitelja bez naknade u slučajevima propisanim ovim Zakonom,
 - da se može očitovati o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist,
 - da ima pravo tijekom istrage razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji mu idu u korist, osim ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage,
 - da ima pravo na besplatne usluge prevoditelja ako ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi prilikom ispitivanja.
- (3) Osumnjičenik se može dragovoljno odreći prava navedenih u stavku 2. ovoga članka, ali njegovo ispitivanje ne može započeti ukoliko se i dok se njegova izjava o odricanju ne zabilježi u zapisnik i dok ju osumnjičenik ne potpiše. Osumnjičenik se ni pod kojim okolnostima ne može odreći prava na nazočnost branitelja, ako je njegova obrana obvezna sukladno ovom Zakonu.
- (4) U slučaju da se osumnjičenik odrekao prava da uzme branitelja, a kasnije izrazi želju da uzme branitelja, ispitivanje će se odmah prekinuti i ponovno nastaviti kada osumnjičenik dobije branitelja ili mu branitelj bude postavljen ili ako osumnjičenik izrazi želju da nastavi odgovarati na pitanja.
- (5) Ako se osumnjičenik dragovoljno odrekne prava da ne odgovara na postavljena pitanja, mora mu se i u tom slučaju omogućiti da se očituje o svim činjenicama i dokazima koji mu idu u korist.
- (6) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga članka, na iskazu osumnjičenika ne može se temeljiti sudska odluka.

Članak 93.

Način ispitivanja osumnjičenika

- O svakom ispitivanju osumnjičenika sastavlja se zapisnik. Bitni dijelovi iskaza unijet će se u zapisnik doslovce. Nakon što je zapisnik sastavljen, osumnjičeniku će se pročitati zapisnik i predati preslika zapisnika.
- Ispitivanje osumnjičenika u pravilu se snima na vrpcu za snimanje slike ili zvuka, pod sljedećim uvjetima:
 - da je osumnjičenik obaviješten na jeziku koji govori i razumije da se ispitivanje snima na vrpcu za snimanje slike ili zvuka,
 - u slučaju prekida ispitivanja, razlog i vrijeme prekida će se naznačiti u snimci, te vrijeme nastavljanja i zaključenja ispitivanja,
 - na koncu ispitivanja osumnjičenik će dobiti mogućnost da pojašni sve što je rekao i doda sve što želi,
 - zapis s vrpce će se prepisati nakon okončanja ispitivanja, a preslika prijepisa uručit će se osumnjičeniku zajedno s preslikom snimljene vrpce ili ako je korišten uređaj za istodobno pravljenje većega broja snimki, uručit će mu se jedna od izvorno snimljenih vrpca,
 - nakon što se načini preslika izvorne vrpce u svrhu prijepisa, izvorno snimljena vrpca ili jedna od izvorno snimljenih vrpca će se zapečatiti u nazočnosti osumnjičenika, uz ovjeru potpisa tijela kaznenog postupka i osumnjičenika.

Članak 94.

Ispitivanje uz pomoć tumača

Ispitivanje osumnjičenika obaviti će se uz pomoć tumača u slučajevima iz članka 101. ovog Zakona.

Odjeljak 5. Ispitivanje svjedoka

Članak 95.

Poziv za ispitivanje svjedoka

- Svjedoci se ispituju kada postoji vjerojatnoća da će svojim iskazom moći dati obavijesti o kaznenom djelu, počinitelju i o drugim važnim okolnostima.
- Poziv za svjedočenje dostavlja tužitelj odnosno sud. Pozivanje kao svjedoka maloljetne osobe koja nije navršila šesnaest godina života obavlja se preko roditelja odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe žurnog postupanja ili drugih okolnosti.
- Svjedoci koji se uslijed starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu, mogu biti ispitani u svojem stanu, bolnici ili na drugom mjestu.
- U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka, o mjestu i vremenu kada se treba odazvati pozivu, te o posljedicama neodazivanja pozivu.

- (5) Ukoliko se svjedok ne odazove pozivu, niti svoje izbjivanje opravda, sud može izreći novčanu kaznu do 5.000 KM ili naložiti prisilno dovođenje.
- (6) Nalog o dovođenju svjedoka izvršava pravosudna policija. Iznimno, nalog može izdati i tužitelj ukoliko uredno pozvani svjedok ne dođe, a svoje izbjivanje ne opravda, s tim što taj nalog mora odobriti sudac za prijašnji postupak u roku od 24 sata od izdavanja naloga.
- (7) Ukoliko svjedok odbije svjedočiti sud može, na prijedlog tužitelja, donijeti rješenje o kažnjavanju svjedoka novčanom kaznom do 30.000 KM. Protiv toga rješenja dopuštena je žalba, koja ne zadržava izvršenje.
- (8) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna odlučuje vijeće (članak 25. stavak 6.).

Članak 96.

Osobe koje ne mogu biti ispitane kao svjedoci

Ne može biti ispitana kao svjedok:

- a) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja državne, vojne ili službene tajne, dok ju nadležno tijelo ne oslobodi te dužnosti,
- b) branitelj osumnjičenika odnosno optuženika glede činjenica koje su mu postale poznate u svojstvu branitelja,
- c) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja profesionalne tajne (vjerski službenik odnosno ispovjednik, novinar u svrhu zaštite izvora informacija, odvjetnik, bilježnik, liječnik, primalja i dr.), osim ako je oslobođena te dužnosti posebnim propisom ili izjavom osobe u čiju je korist utvrđeno čuvanje tajne,
- d) maloljetna osoba koja s obzirom na dob i duševni razvitak nije sposobna shvatiti značenje prava da ne mora svjedočiti.

Članak 97.

Osobe koje mogu odbiti svjedočenje

- (1) Svjedočenje mogu odbiti:
 - a) bračni odnosno izvanbračni drug osumnjičenika odnosno optuženika,
 - b) krvni rođak osumnjičenika odnosno optuženika u ravnoj liniji, rođaci u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno i rođaci po tzbini do drugog stupnja,
 - c) posvojenik i posvojitelj osumnjičenika odnosno optuženika.
- (2) Tijelo koje vodi postupak dužno je osobe iz stavka 1. ovoga članka, prije njihovog ispitivanja ili čim sazna za njihov odnos prema osumnjičeniku odnosno optuženiku upozoriti da mogu odbiti svjedočenje. Upozorenje i odgovor se unose u zapisnik.
- (3) Osoba koja može odbiti svjedočenje prema jednom od osumnjičenika odnosno optuženika, može odbiti svjedočenje i prema ostalim osumnjičenicima odnosno optuženicima, ako se njezin iskaz prema naravi stvari ne može

ograničiti samo na ostale osumnjičenike odnosno optuženike.

- (4) Ako je kao svjedok ispitana osoba koja može odbiti svjedočenje ili je ispitana osoba koja nije upozorena da može odbiti svjedočenje ili to upozorenje nije uneseno u zapisnik, na takvom se iskazu ne može temeljiti sudska odluka.

Članak 98.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

- (1) Svjedok ima pravo ne odgovarati na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio kaznenom progonu.
- (2) Svjedok koji koristi pravo iz stavka 1. ovoga članka, odgovorit će na ta pitanja ako mu se dade imunitet.
- (3) Imunitet se daje odlukom tužitelja.
- (4) Protiv svjedoka koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se poduzeti kazneni progon, osim ako je dao lažni iskaz.
- (5) Svjedoku se može odlukom suda za savjetnika odrediti odvjetnik za vrijeme ispitivanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju koristiti svoja prava u vrijeme ispitivanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.

Članak 99.

Način ispitivanja, suočenje i prepoznavanje

- (1) Svjedoci se ispituju pojedinačno i u odsutnosti drugih svjedoka.
- (2) Tijekom postupka svjedok se može suočiti s drugim svjedocima i osumnjičenicima odnosno optuženicima.
- (3) Ako je potrebno utvrditi poznaje li svjedok osobu ili predmet, tražit će se od njega prvo da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavanja i to zajedno s drugim njemu nepoznatim osobama, odnosno ako je to moguće, skupa s predmetima iste vrste.

Članak 100.

Tijek ispitivanja svjedoka

- (1) Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.
- (2) Svjedok će se prethodno opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a potom će se upozoriti da je davanje lažnoga iskaza kazneno djelo.
- (3) Nakon toga svjedok će se pitati za ime i prezime, ime oca ili majke, zanimanje, boravište, mjesto i godinu rođenja i njegov odnos s osumnjičenikom odnosno optuženikom i oštećenikom. Svjedok će se upozoriti da je dužan o promjeni adrese ili boravišta obavijestiti sud.
- (4) Prilikom ispitivanja maloljetne osobe, osobito ako je ona oštećena kaznenim djelom, postupit će se obazrivo, da saslušanje ne bi štetno utjecalo na duševno stanje maloljetnika. Ako je to potrebno, ispitivanje maloljetne osobe izvršit će se uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe.

- (5) Oštećenika kaznenim djelom nije dopušteno ispitivati o njegovom spolnom životu prije počinjenog kaznenog djela, a ako je takvo ispitivanje obavljeno, na takvom se iskazu ne može temeljiti sudska odluka.
- (6) S obzirom na životnu dob, tjelesno i duševno stanje ili druge opravdane interese, svjedok se može ispitati putem tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka na način da mu stranke i branitelj mogu postavljati pitanja bez nazočnosti u prostoriji u kojoj se svjedok nalazi. Za potrebe takvog ispitivanja može se odrediti stručna osoba.
- (7) Poslije općih pitanja svjedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato, a zatim će mu se postavljati pitanja radi provjeravanja, dopune i razjašnjenja. Prilikom ispitivanja svjedoka nije dopušteno služiti se obmanom niti postavljati takva pitanja u kojima je već sadržano kako bi trebalo odgovoriti.
- (8) Svjedok će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.
- (9) Svjedoci se mogu suočiti ako se njihovi iskazi ne slažu glede važnih činjenica. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se njihovi iskazi međusobno ne slažu zasebno ispitati i njihov će se odgovor unijeti u zapisnik. Istodobno se mogu suočiti samo dva svjedoka.
- (10) Oštećenik koji se saslušava kao svjedok pitat će se želi li u kaznenom postupku ostvarivati imovinskopravni zahtjev.

Članak 101.

Ispitivanje svjedoka uz pomoć tumača

- (1) Ako je svjedok gluhi ili nijem, njegovo se ispitivanje obavlja uz pomoć tumača.
- (2) Ako je svjedok gluhi, postaviti će mu se pitanja pisano, a ako je nijem, pozvat će se da pisano odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način, pozvat će se kao tumač osoba koja se sa svjedokom može sporazumjeti.
- (3) Ako tumač nije ranije prisegnut, položiti će prisegu da će vjerno prenijeti pitanja koja se svjedoku upućuju i izjave koje on bude davao.

Članak 102.

Prisega odnosno izjava svjedoka

- (1) Ako su ispunjeni uvjeti za ispitivanje, sud može zahtijevati od svjedoka da prije svjedočenja položi prisegu odnosno dade izjavu.
- (2) Prije glavne rasprave svjedok može položiti prisegu odnosno dati izjavu, samo ako postoji bojazan da uslijed bolesti ili drugih razloga neće moći doći na glavnu raspravu. Prisega se polaže odnosno izjava se daje pred sućem odnosno predsjednikom vijeća. Razlog zbog kojega je položena prisega odnosno dana izjava navest će se u zapisniku.
- (3) Tekst prisege odnosno izjave glasi: "Prisežem - izjavljujem da ću o svemu što pred sudom budem pitan govori istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prešutjeti".

- (4) Svjedok prisegu polaže odnosno izjavu daje usmeno, čitanjem njezinog teksta ili potvrdnim odgovorom nakon odslušanog sadržaja prisege odnosno izjave koju je pročitao sudac odnosno predsjednik vijeća. Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati potpisuju tekst prisege odnosno izjave, a gluhi ili nijemi svjedoci koji ne znaju ni čitati ni pisati – prisežu odnosno daju izjavu uz pomoć tumača.
- (5) Odbijanje i razlozi odbijanja svjedoka da položi prisegu odnosno dade izjavu unijet će se u zapisnik.

Članak 103.

Osobe koje ne polažu prisegu odnosno ne daju izjavu

Ne smiju prisezati odnosno davati izjavu osobe koje nisu punoljetne u trenutku ispitivanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su učinile ili sudjelovale u kaznenom djelu zbog kojega se ispituju ili koje zbog duševnog stanja ne mogu shvatiti značenje prisege odnosno izjave.

Članak 104.

Snimanje ispitivanja svjedoka sredstvima za prijenos slike i zvuka

Ispitivanje svjedoka se može snimati sredstvima za prijenos slike i zvuka u svim stadijima postupka. Ispitivanje se mora snimiti u slučajevima kada se radi o maloljetnim osobama koje nisu navršile šesnaest godina života i koje su oštećene kaznenim djelom, te ako postoje osnove za bojazan da se svjedok neće moći ispitati na glavnoj raspravi.

Članak 105.

Zaštićeni svjedok

Na položaj zaštićenog svjedoka u postupku pred sudom, primjenjuju se odredbe posebnog zakona.

Odjeljak 6. Očevid i rekonstrukcija

Članak 106.

Poduzimanje očevida

Očevid se poduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

Članak 107.

Rekonstrukcija događaja

- (1) Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značenja za razjašnjenje stvari, tijelo koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja, koja se obavlja ponavljanjem radnje ili situacije u uvjetima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj odigrao. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenika odnosno optuženika radnje ili situacije različito prikazane, rekonstrukcija događaja će se, u pravilu, posebno obaviti sa svakim od njih.

- (2) Rekonstrukcija se ne smije obavljati na način kojim se vrijeđa javni red i ćudoređe ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.
- (3) Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovno izvesti pojedini dokazi.

Članak 108.

Pomoć vještaka i stručne osobe

- (1) Očevid i rekonstrukcija događaja obavljaju se uz pomoć stručne osobe kriminalističko-tehničke ili druge struke, koja će pomoći u pronalaženju, osiguranju ili opisivanju tragova, obaviti potrebna mjerenja i snimanja, sačiniti skicu i fotodokumentaciju ili prikupiti i druge podatke.
- (2) Na očevid ili rekonstrukciju može se pozvati i vještak, ako bi njegova nazočnost bila korisna za davanje nalaza i mišljenja.

Odjeljak 7. Vještačenje

Članak 109.

Određivanje vještačenja

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje osoba koje raspolažu potrebnim stručnim znanjem. Ako znanstveno, tehničko, ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.

Članak 110.

Nalog o vještačenju

- (1) Pisani nalog za vještačenje izdaje tužitelj ili sud. U nalogu će se navesti činjenice o kojima se obavlja vještačenje.
- (2) Ako za određenu vrstu vještačenja postoji stručna ustanova ili se vještačenje može obaviti u okviru državnog tijela, takva vještačenja, a posebice složenija, povjerit će se, u pravilu, takvoj ustanovi odnosno tijelu. U tome slučaju, ta ustanova odnosno tijelo određuje jednog ili više stručnjaka koji će obaviti vještačenje.

Članak 111.

Dužnosti vještaka kojega je odredio tužitelj odnosno sud

Osoba koju tužitelj odnosno sud odredi za vještaka dužna je tužitelju odnosno sudu dostaviti svoje izvješće koje sadrži sljedeće: dokaze koje je pregledala, obavljene ispite, nalaz i mišljenje do kojeg je došla i sve druge značajne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i nepristranu analizu. Vještak će detaljno obrazložiti kako je došao do određenoga mišljenja.

Članak 112.

Tko ne može biti vještak

- (1) Za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti ispitana kao svjedok (članak 96.) ili

osoba koja je oslobođena dužnosti svjedočenja (članak 97.), kao ni osoba prema kojoj je kazneno djelo počinjeno, a ako je takva osoba određena - na njezinom se nalazu i mišljenju ne može temeljiti sudska odluka.

- (2) Razlog za izuzeće vještaka (članak 44.) postoji i za osobu koja je zajedno s osumnjičnikom odnosno optuženikom ili oštećenikom u radnom odnosu u istom tijelu, poduzeću ili drugoj pravnoj osobi ili kod samostalnog gospodarstvenika (obrtnika), te za osobu koja je u radnom odnosu kod oštećenika ili osumnjičnika odnosno optuženika.
- (3) Za vještaka se neće uzeti osoba koja je ispitana kao svjedok.

Članak 113.

Postupak vještačenja

- (1) Vještačenjem upravlja tijelo koje je naložilo vještačenje. Prije početka vještačenja pozvat će se vještak da predmet vještačenja pažljivo razmotri, točno navede sve što opazi i utvrdi i svoje mišljenje iznese nepristrano i sukladno pravilima znanosti i vještine. Posebno će se upozoriti da je lažno vještačenje kazneno djelo.
- (2) Pri davanju nalaza i mišljenja o predmetu koji se pregleda, vještak će se oslanjati na dokaze na koje su mu ukazale ovlaštene službene osobe, tužitelj ili sud. Vještak može svjedočiti samo o činjenicama koje proizlaze iz njegovog neposrednog saznanja, osim ako se prilikom pripreme svojeg nalaza i mišljenja nije koristio podacima na koje bi se opravdano oslanjali ostali stručnjaci iste struke.
- (3) Vještaku se mogu davati razjašnjenja, a može mu se dopustiti i da razmatra spise. Vještak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje njegovog nalaza i mišljenja. Ako nazoči očevidu, rekonstrukciji događaja ili drugoj istražnoj radnji, vještak može predložiti da se razjasne pojedine okolnosti ili se osobi koja se ispituje postave pojedina pitanja.

Članak 114.

Pregled predmeta vještačenja

- (1) Vještak pregleda predmete vještačenja na mjestu gdje se oni nalaze, osim ako su za vještačenje potrebni dugotrajni ispiti ili ako se ispiti obavljaju u ustanovi odnosno tijelu ili ako to zahtijevaju razlozi ćudoređa.
- (2) Ako je u okviru vještačenja potrebno obaviti analizu neke tvari, vještaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo dio te tvari, a ostatak će se u potrebnoj količini sačuvati za slučaj naknadnih analiza.

Članak 115.

Dostava nalaza i mišljenja

Vještak dostavlja nalaz i mišljenje, te radni materijal, skice i zabilješke tijelu koje ga je odredilo.

Članak 116.

Vještačenje u stručnoj ustanovi ili državnom tijelu

- (1) Ako se vještačenje povjerava stručnoj ustanovi ili tijelu, tužitelj odnosno sud će upozoriti tu ustanovu ili tijelo koje obavlja vještačenje da u davanju nalaza i mišljenja ne može sudjelovati osoba iz članka 112. ovoga Zakona ili osoba za koju postoje razlozi za izuzeće od vještačenja propisanih ovim Zakonom, a bit će upozoreni i na posljedice davanja lažnog nalaza i mišljenja.
- (2) Stručnoj ustanovi ili državnom tijelu stavit će se na raspolaganje materijal potreban za vještačenje, a ako je potrebno, postupit će se sukladno postupku propisanim odredbom članka 113. ovoga Zakona.
- (3) Pisani nalaz i mišljenje osoba koje su obavile vještačenje dostavlja stručna ustanova ili državno tijelo.

Članak 117.

Obdukcija i ekshumacija tijela

- (1) Pregled i obdukcija tijela poduzet će se uvijek kada u nekom smrtnom slučaju postoji sumnja da se ne radi o prirodnoj smrti. Ako je tijelo već pokopano, odredit će se ekshumacija s ciljem njegovog pregleda i obdukcije.
- (2) Pri obdukciji tijela poduzet će se potrebne mjere za utvrđivanje istovjetnosti tijela i u tu će se svrhu posebno opisati podaci o vanjskim i unutarnjim tjelesnim osobinama tijela.

Članak 118.

Obdukcija tijela izvan specijalizirane medicinske ustanove

- (1) Specijalizirana medicinska ustanova obavlja pregled i obdukciju tijela.
- (2) Kada se vještačenje ne obavlja u specijaliziranoj medicinskoj ustanovi, pregled i obdukciju tijela obavlja liječnik specijalist sudske medicine. Tim vještačenjem upravlja tužitelj i u zapisnik unosi nalaz i mišljenje vještaka.
- (3) Za vještaka se ne može odrediti liječnik koji je liječio umrloga. Međutim, liječnik koji je liječio umrloga može se ispitati kao svjedok radi davanja razjašnjenja o tijeku i okolnostima bolesti umrloga.

Članak 119.

Izvjeshće o pregledu i obdukciji

- (1) Vještak sudske medicine će u svom nalazu i mišljenju navesti uzrok i vrijeme nastupanja smrti.
- (2) Ako je na tijelu nađena bilo kakva ozljeda, utvrdit će se je li tu ozljedu nanio tko drugi i ako jeste, čime, na koji način, koliko vremena prije nego što je smrt nastupila i je li ona prouzročila smrt. Ako je na tijelu nađeno više ozljeda, utvrdit će se je li svaka ozljeda nanosena istim sredstvom i koja je ozljeda prouzročila smrt, a ako je više

smrtonosnih ozljeda, koja je od njih ili koje od njih su svojim skupnim djelovanjem bile uzrokom smrti.

- (3) U slučaju iz stavka 2. ovoga članka osobito će se utvrditi je li smrt prouzročena samom vrstom i općom prirodom ozljede ili uslijed osobnog svojstva ili osobitog stanja organizma ozlijeđenoga ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojim je ozljeda nanosena.
- (4) Vještak je dužan obratiti pozornost na nađeni biološki materijal (krv, slinu, spermu, urin i dr.) i opisati i sačuvati ga za biološko vještačenje ako ono bude određeno.

Članak 120.

Pregled i obdukcija zametka i novorođenčeta

- (1) Pri pregledu i obdukciji zametka treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za izvanmaterični život i uzrok smrti.
- (2) Pri pregledu i obdukciji tijela novorođenčeta, posebno će se utvrditi je li rođeno živo ili mrtvo, je li bilo sposobno za život, koliko je dugo živjelo, kao i vrijeme i uzrok smrti.

Članak 121.

Toksikološko ispitivanje

- (1) Ako postoji sumnja o trovanju, sumnjive tvari koje su nađene u tijelu ili na drugome mjestu uputit će se na vještačenje ustanovi ili državnom tijelu koje obavlja toksikološka ispitivanja.
- (2) Pri pregledu sumnjivih tvari posebno će se utvrditi vrsta, količina i djelovanje nađenoga otrova, a ako se radi o pregledu tvari uzetih iz tijela, po mogućnosti i količina uporabljenog otrova.

Članak 122.

Vještačenje tjelesnih ozljeda

- (1) Vještačenje tjelesnih ozljeda obavlja se, u pravilu, pregledom ozlijeđenog, a ako to nije moguće ili nije potrebno, na temelju medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.
- (2) Nakon što točno opiše ozljede, vještak će dati mišljenje, osobito o vrsti i težini svake pojedine ozljede i njihovom ukupnom djelovanju s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo djelovanje te ozljede uobičajeno proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele i čime su ozljede nanosene i na koji način.

Članak 123.

Tjelesni pregled i druge radnje

- (1) Tjelesni pregled poduzet će se i bez privole osumnjičenika odnosno optuženika ako je potrebno utvrditi činjenice važne za kazneni postupak. Tjelesni pregled drugih osoba može se bez njihove privole poduzeti samo onda ako se mora utvrditi nalazi li se na njihovu tijelu određeni trag ili posljedica kaznenog djela.

- (2) Uzimanje krvi i druge liječničke radnje koje se po pravilima medicinske znanosti poduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za kazneni postupak, mogu se poduzeti i bez privole osobe koja se pregleda, ako zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po njezino zdravlje.
- (3) Poduzimanje tjelesnog pregleda osumnjičenika odnosno optuženika i druge radnje u svezi s tim nalaže sud, a ako postoji opasnost od odgode tužitelj.
- (4) Nije dopušteno prema osumnjičeniku odnosno optuženiku ili svjedoku primjenjivati medicinske intervencije ili im davati takva sredstva kojima bi se utjecalo na njihovu volju pri davanju iskaza.
- (5) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga članka, na tako pribavljenom dokazu se ne može temeljiti sudska odluka.

Članak 124.

Psihijatrijsko vještačenje

- (1) Ako se pojavi sumnja o isključenoj ili smanjenoj ubrojivosti osumnjičenika odnosno optuženika, ili da je osumnjičenik odnosno optuženik počinio kazneno djelo uslijed ovisnosti o alkoholu ili opojnim drogama, ili da zbog duševnih smetnji nije sposoban sudjelovati u postupku, odredit će se psihijatrijsko vještačenje.
- (2) Ako se tijekom istrage osumnjičenik dragovoljno ne podvrgne psihijatrijskom pregledu radi vještačenja ili ako je prema mišljenju vještaka potrebno dulje promatranje, osumnjičenik će se poslati na psihijatrijski pregled odnosno na promatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rješenje o tomu donosi sudac za prijašnji postupak na prijedlog tužitelja. Promatranje ne može trajati dulje od dva mjeseca.
- (3) Ako vještaci utvrde kako je duševno stanje osumnjičenika odnosno optuženika poremećeno, utvrdit će prirodu, vrstu, stupanj i trajnost poremećaja i dati svoje mišljenje o tomu kakav je utjecaj takvo duševno stanje imalo i kakav još ima na shvaćanje i postupke osumnjičenika odnosno optuženika, te je li i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
- (4) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičenik odnosno optuženik koji se nalazi u pritvoru, sudac će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor, kako bi se poduzele mjere potrebne za osiguranje svrhe pritvora.
- (5) Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunat će se osumnjičeniku odnosno optuženiku u pritvor odnosno u kaznu, ako bude izrečena.

Članak 125.

Vještačenje poslovnih knjiga

- (1) Kada je potrebno poduzimanje vještačenja poslovnih knjiga, tijelo pred kojim se vodi postupak dužno je vještacima naznačiti u kojem pravcu i u kojem opsegu treba obaviti vještačenje i koje činjenice i okolnosti treba utvrditi.

- (2) Ako je za poduzimanje vještačenja poslovnih knjiga poduzeća, drugih pravnih osoba ili samostalnog gospodarstvenika nužno prethodno srediti njihovo knjigovodstvo, troškovi oko sređivanja knjigovodstva padaju na njihov teret.
- (3) Nalog o sređivanju knjigovodstva donosi tijelo koje vodi postupak, na temelju obrazloženog pisanog izvješća vještaka kojemu je naloženo vještačenje poslovnih knjiga. U nalogu će se naznačiti i iznos koji je pravna osoba odnosno samostalni gospodarstvenik dužan položiti tijelu koji vodi postupak kao predujam za troškove oko sređivanja knjigovodstva.
- (4) Naplaćivanje troškova, ukoliko njihov iznos nije bio predujmljen, obavlja se u korist tijela koje je unaprijed isplatilo troškove i nagradu vještacima.

Članak 126.

Analize dezoksiribonukleinske kiseline

Analizu dezoksiribonukleinske kiseline (u daljem tekstu: DNK) može obavljati isključivo ustanova specijalizirana za tu vrstu vještačenja.

Članak 127.

Kada se obavlja analiza DNK

Analiza DNK može se obavljati ukoliko je to neophodno potrebno za određivanje istovjetnosti ili činjenice potiču li otkriveni tragovi tvari od osumnjičenika odnosno optuženika ili oštećenika.

Članak 128.

Korištenje rezultata analize DNK u drugim kaznenim postupcima

U svrhu utvrđivanja istovjetnosti osumnjičenika odnosno optuženika s njegova tijela mogu se uzeti stanice radi analize DNK. Podaci dobiveni na taj način mogu se koristiti i u drugim kaznenim postupcima protiv iste osobe.

Članak 129.

Registar obavljenih analiza DNK i zaštita podataka

- (1) Sve obavljene analize DNK vode se u posebnom registru u federalnom ministarstvu nadležnom za zdravstvo, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Zaštita podataka dobivenih analizama iz stavka 1. ovoga članka, uređuje se posebnim zakonom.

Glava IX. – POSEBNE ISTRAŽNE RADNJE

Članak 130.

Vrste posebnih istražnih radnji i uvjeti za njihovu primjenu

- (1) Protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama ili s drugim osobama sudjelovala ili sudjeluje u počinjenju kaznenog djela iz članka 131. ovoga Zakona mogu se odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama.

- (2) Istražne radnje iz stavka 1. ovoga članka su:
- nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,
 - pristup sustavima elektroničkih računala i sravnjenje podataka elektroničkim računalom,
 - nadzor i tehničko snimanje prostorija,
 - tajno praćenje i tehničko snimanje osoba i predmeta,
 - prikriveni istražitelj i pouzdanik,
 - simulirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine,
 - nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela.
- (3) Istražne radnje iz stavka 2. točke a) ovoga članka, mogu se odrediti i prema osobi za koju postoje osnove sumnje da počinitelju odnosno od počinitelja kaznenog djela iz članka 131. ovoga Zakona prenosi obavijesti u svezi s kaznenim djelom, odnosno da počinitelj koristi njezino sredstvo telekomunikacije.
- (4) Na razgovore osobe iz stavka 1. ovoga članka i njezinog branitelja smisleno se primjenjuju odredbe o suobraćanju osumnjičenika i branitelja.
- (5) Pri obavljanju istražnih radnji iz stavka 2. točke e) i f) ovoga članka, tijela policije ili druge osobe ne smiju poduzimati aktivnosti koje znače poticanje na počinjenje kaznenog djela. Ako su takve aktivnosti poduzete, ta okolnost isključuje kazneni progon potaknute osobe za kazneno djelo počinjeno u svezi s tim radnjama.
- (3) Istražne radnje iz članka 130. stavka 2. točke a) do d) i g) ovoga Zakona, mogu trajati najdulje do jednog mjeseca, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužitelja, produžiti za još jedan mjesec, s tim što mjere iz točke a) do c) mogu trajati ukupno najdulje šest mjeseci, a mjere iz točke d) i g) ukupno najdulje tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz članka 130. stavka 2. točke f) ovoga Zakona može se odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njezinu uporabu.
- (4) Nalog suca za prijašnji postupak, kao i prijedlog tužitelja iz stavka 1. ovoga članka, čuvaju se u posebnom omotu. Tužitelj i sudac za prijašnji postupak će sastavljanjem ili prijepisom zapisnika bez navođenja osobnih podataka prikrivenog istražitelja i pouzdanika ili na drugi odgovarajući način, spriječiti da neovlaštene osobe, osumnjičenik i njegov branitelj otkriju istovjetnost prikrivenog istražitelja i pouzdanika.
- (5) Sudac za prijašnji postupak mora pisanim nalogom, bez odgode, obustaviti izvršenje poduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene.
- (6) Nalog iz stavka 1. ovoga članka izvršava tijelo policije. Poduzeća koja obavljaju prijenos podataka dužna su tužitelju i tijelima policije omogućiti provedbu mjera iz članka 130. stavka 2. točke a) ovoga Zakona.

Članak 133.

Materijal dobiven poduzimanjem radnji i obavještanje o poduzetim radnjama

- (1) Po prestanku radnji iz članka 130. ovoga Zakona, tijela policije moraju sve obavijesti, podatke i predmete dobivene poduzetim radnjama, te izvješće o tomu predati tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sucu za prijašnji postupak pisano izvješće o poduzetim radnjama. Na temelju podnesenog izvješća sudac za prijašnji postupak provjerava je li postupljeno po njegovom nalogu.
- (2) Ako tužitelj odustane od kaznenog progona, odnosno ako obavijesti i podaci pribavljeni naloženim radnjama nisu potrebni za kazneni postupak, uništiti će se pod nadzorom suca za prijašnji postupak, koji će o tomu sačiniti posebni zapisnik. O poduzimanju radnji, razlozima za njihovo poduzimanje, obavijesti da dobiveni materijal nije bio temeljem kaznenog progona i da je uništen, pisano se obavještava osoba protiv koje je neka od radnji iz članka 130. stavka 2. ovoga Zakona bila poduzeta.
- (3) Sudac za prijašnji postupak će, bez odgode, a nakon poduzimanja radnji iz članka 130. ovoga Zakona, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta. Osoba protiv koje je radnja bila poduzeta može od suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naloga i načina na koji je provedena radnja.
- (4) Podaci i obavijesti dobiveni poduzimanjem radnji iz stavka 2. članak 130. ovoga Zakona čuvaju se dok se čuva sudski spis.

Članak 131.

Kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje

Istražne radnje iz članka 130. stavak 2. ovoga Zakona mogu se odrediti za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora najmanje tri godine ili teža kazna.

Članak 132.

Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji

- (1) Istražne radnje iz članka 130. stavka 2. ovoga Zakona određuje nalogom sudac za prijašnji postupak, na obrazloženi prijedlog tužitelja koji sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja poduzima, osnove sumnje iz članka 130. stavka 1. ili 3. ovoga Zakona, razloge za njezino poduzimanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju poduzimanje radnji, navođenje radnje koja se zahtijeva i način njezinog obavljanja, opseg i trajanje radnje. Nalog sadrži iste podatke kao i prijedlog tužitelja, te utvrđivanje trajanja naložene radnje.
- (2) Iznimno, ako se pisani nalog ne može dobiti na vrijeme i ako postoji opasnost od odgode, može se započeti s poduzimanjem mjere iz članka 130. ovoga Zakona i na temelju usmenog naloga suca za prijašnji postupak. Pisani nalog suca za prijašnji postupak mora biti pribavljen u roku od 24 sata od izdavanja usmenog naloga.

Članak 134. Slučajni nalazi

Ne mogu se koristiti kao dokaz obavijesti i podaci dobiveni poduzimanjem radnji iz članka 130. ovoga Zakona ako se ne odnose na kazneno djelo iz članka 131. ovoga Zakona.

Članak 135. Postupanje bez sudskog naloga ili izvan njegova okvira

Ako su radnje iz članka 130. ovoga Zakona poduzete bez naloga suca za prijašnji postupak ili u oprečnosti s njim, sud na pribavljenim podacima ili dokazima ne može temeljiti svoju odluku.

Članak 136. Korištenje dokaza pribavljenih posebnim radnjama

Tehničke snimke, isprave i predmeti pribavljeni pod uvjetima i na način propisan ovim Zakonom mogu se koristiti kao dokazi u kaznenom postupku. Prikriveni istražitelj i pouzdanik iz članka 130. stavka 2. točke e) ovoga Zakona, kao i osobe koje su provele istražne radnje iz članka 130. stavka 2. točke f) ovoga Zakona mogu se ispitati kao svjedoci o tijeku provedbi radnji.

Glava X. – MJERE ZA OSIGURANJE NAZOČNOSTI OSUMNJIČENIKA ODNOSNO OPTUŽENIKA I USPJEŠNO VOĐENJE KAZNENOG POSTUPKA

Odjeljak 1. Zajednička odredba

Članak 137. Vrste mjera

- (1) Mjere koje se mogu poduzeti prema optuženiku za osiguranje njegove nazočnosti i uspješno vođenje kaznenog postupka jesu: poziv, dovođenje, zabrana napuštanja boravišta, jamstvo i pritvor.
- (2) Pri odlučivanju koju će od navedenih mjera primijeniti, nadležno tijelo pridržavat će se uvjeta određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.
- (3) Ove mjere ukinut će se i po službenoj dužnosti odmah kada prestanu razlozi koji su ih izazvali, odnosno zamijenit će se drugom blažom mjerom kada za to nastupe uvjeti.
- (4) Odredbe ove Glave smisleno se primjenjuju i na osumnjičenika.

Odjeljak 2. Poziv

Članak 138. Dostava i sadržaj poziva

- (1) Nazočnost optuženika pri obavljanju radnji u kaznenom postupku osigurava se njegovim pozivanjem.
- (2) Pozivanje se obavlja dostavom zatvorenog pisanog poziva koji sadrži: naziv tijela koji

poziva, ime i prezime optuženika, naziv kaznenog djela za koje se tereti, mjesto gdje optuženi ima doći, dan i sat kada treba doći, naznaku da se poziva u svojstvu optuženika i upozorenje da će u slučaju nedolaska biti prisilno doveden, da je dužan odmah obavijestiti tužitelja odnosno sud o promjeni adrese, kao i o namjeri promijene boravišta i službeni pečat i potpis tužitelja odnosno suca koji poziva.

- (3) Kada se optuženi prvi put poziva, poučit će se u pozivu o pravu da uzme branitelja i da branitelj može nazočiti njegovu ispitivanju.
- (4) Kada se osumnjičenik prvi put poziva, poučit će se u pozivu o njegovim pravima sukladno članku 92. ovoga Zakona. Do podizanja optužnice poziv osumnjičeniku upućuje tužitelj.
- (5) Ako optuženik nije u stanju odazvati se pozivu uslijed bolesti ili druge neotklonjive smetnje, ispitat će se u mjestu gdje se nalazi ili će se osigurati njegov prijevoz do zgrade suda ili drugog mjesta gdje se radnja poduzima.

Odjeljak 3. Dovodjenje

Članak 139. Dovedbeni nalog

- (1) Dovedbeni nalog za optuženika može izdati sud ako je doneseno rješenje o pritvoru ili ako uredno pozvani optuženik ne dođe, a svoje izbivanje ne opravda, ili ako se nije mogla obaviti uredna dostava poziva, a iz okolnosti bjelodano proizlazi kako optuženik izbjegava primitak poziva.
- (2) Iznimno, u žurnim slučajevima, nalog iz stavka 1. ovoga članka može izdati i tužitelj ukoliko uredno pozvani osumnjičenik ne dođe, a svoje izbivanje ne opravda, s tim što ovaj nalog mora odobriti sudac za prijašnji postupak u roku od 24 sata od izdavanja naloga.
- (3) Dovedbeni nalog izvršava pravosudna policija.
- (4) Dovedbeni nalog izdaje se pisano. Nalog sadržava: ime i prezime optuženika koji se ima dovesti, naziv kaznenog djela za koje se tereti uz navođenje odredbe kaznenog zakona, razlog zbog kojega se nalaže dovođenje, službeni pečat i potpis suca koji nalaže dovođenje.
- (5) Osoba kojoj je povjereno izvršenje naloga uručuje nalog optuženiku i poziva ga da pođe s njom. Ako optuženik to odbije, dovest će ga prisilno.

Odjeljak 4. Zabrana napuštanja boravišta

Članak 140. Mjere zabrane

- (1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi optuženik mogao pobjeći, sakriti se, otići u nepoznato mjesto ili u inozemstvo, sud mu može obrazloženim rješenjem zabraniti da bez odobrenja napusti mjesto boravišta.
- (2) Uz mjeru iz stavka 1. ovoga članka, optuženiku može biti zabranjeno posjećivanje određenih mjesta ili sastajanje s određenim osobama ili

- naloženo da se povremeno javlja određenom tijelu ili privremeno oduzeta putna isprava ili vozačka dozvola, te zabranjeno poduzimanje određenih poslovnih aktivnosti.
- (3) Mjerama iz st. 1. i 2. ovoga članka, ne može se ograničiti pravo optuženika na suobraćanje sa svojim braniteljem.
 - (4) Optuženik će se u rješenju o izricanju mjera iz st.1. i 2. ovoga članka upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečene zabrane.
 - (5) Tijekom istrage mjere iz st. 1. i 2. ovoga članka određuje i ukida sudac za prijašnji postupak, poslije podizanja optužnice – sudac za prethodno saslušanje, a nakon dostave predmeta sucu odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavne rasprave – taj sudac odnosno predsjednik vijeća.
 - (6) Mjere iz st. 1. i 2. ovoga članka, mogu trajati dok za njima postoji potreba, a najdulje do pravomoćnosti presude. Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje ili sudac odnosno predsjednik vijeća dužan je svaka dva mjeseca ispitati je li primijenjena mjera još potrebna.
 - (7) Protiv rješenja kojim se određuju, produljuju ili ukidaju mjere iz st. 1. i 2. ovoga članka stranke i branitelj mogu podnijeti žalbu, a tužitelj i protiv rješenja kojim je njegov prijedlog za primjenu mjere odbijen. O žalbi odlučuje vijeće iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona u roku od tri dana od dana primitka žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Odjeljak 5. Jamstvo

Članak 141.

Uvjeti za određivanje jamstva

Optuženik kojem se pritvor ima odrediti ili mu je pritvor već određen samo zbog bojazni da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu ako on osobno ili tko drugi za njega daje jamstvo kako do okončanja kaznenoga postupka neće pobjeći, a sam optuženik obeća da se neće kriti i bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

Članak 142.

Sadržaj jamstva

- (1) Jamstvo uvijek glasi na novčani iznos koji se određuje s obzirom na težinu kaznenog djela, osobne i obiteljske prilike optuženog i imovno stanje osobe koja daje jamstvo.
- (2) Jamstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, vrijednosnih papira, dragocjenosti ili drugih pokretnina veće vrijednosti koje se lako mogu unovčiti i čuvati ili u stavljanju hipoteke za iznos jamstva na nekretnine osobe koja daje jamstvo ili u osobnoj obvezi jednog ili više građana da će u slučaju bijega optuženika platiti utvrđeni iznos jamstva.
- (3) Osoba koja daje jamstvo mora dostaviti dokaze o svomu imovnom stanju, porijeklu imovine,

vlasništvu i posjedu nad imovinom koju daje kao jamstvo.

- (4) Ako optuženik pobjegne, rješenjem će se odrediti da je vrijednost dana kao jamstvo prihod Proračuna Federacije.

Članak 143.

Prestanak jamstva

- (1) Optuženiku će se i pored danoga jamstva odrediti pritvor ako na uredan poziv ne dođe a izbjavanje ne opravda, ako se sprema pobjeći ili ako se protiv njega, budući je ostavljen na slobodi, pojavi koji drugi zakonski temelj za pritvor.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, jamstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocjenosti, vrijednosni papiri ili druge pokretnine vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti se način postupa i kada se kazneni postupak pravomoćno okonča rješenjem o obustavi postupka ili presudom.
- (3) Ako je presudom izrečena kazna zatvora, jamstvo se ukida tek kada osuđenik počne kaznu izdržavati.

Članak 144.

Rješenje o jamstvu

Tijekom istrage rješenje o jamstvu i o njegovom ukidanju donosi sudac za prijašnji postupak, poslije podizanja optužnice – sudac za prethodno saslušanje, a nakon dostave predmeta sucu odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavne rasprave - taj sudac odnosno predsjednik vijeća. Rješenje kojim se određuje jamstvo i rješenje kojim se jamstvo ukida donosi se po ispitivanju tužitelja.

Odjeljak 6. Pritvor

Članak 145.

Određivanje pritvora

- (1) Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom Zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.
- (2) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženik nalazi u pritvoru, dužnost je svih tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku i tijela koja im pružaju pravnu pomoć postupati posebno žurno.
- (3) Tijekom cijeloga postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na temelju kojih je određen, a pritvorenik odmah pustiti na slobodu.

Članak 146.

Razlozi za pritvor

- (1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor joj se može odrediti:
 - a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bijega,
 - b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili

- tragove važne za kazneni postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, sudionike ili prikrivatelje,
- c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti kazneno djelo ili će dovršiti pokušano kazneno djelo ili će učiniti kazneno djelo kojim prijeti, a za ta se kaznena djela može izreći kazna zatvora najmanje pet godina ili teža kazna,
- d) ako se radi o kaznenom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, a uslijed načina počinjenja ili posljedica kaznenog djela određivanje pritvora neophodno je za sigurnost građana ili imovine. U slučaju kada se radi o kaznenom djelu terorizma, smatra se kako postoji pretpostavka, koja se može pobijati, da je ugrožena sigurnost građana i imovine.
- (2) U slučaju iz stavka 1. točke b) ovoga članka, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Članak 147.

Opće pravo zadržavanja

Osobu zatečenu na počinjenju kaznenog djela svatko može zadržati. Osoba koja je zadržana mora se odmah predati sudu, tužitelju ili najbližem tijelu policije, a ako se to ne može učiniti, mora se odmah obavijestiti jedno od tih tijela.

Članak 148.

Nadležnost za određivanje pritvora

- (1) Pritvor se određuje rješenjem suda, a na prijedlog tužitelja.
- (2) Rješenje o pritvoru sadrži: ime i prezime osobe koja se lišava slobode, kazneno djelo za koje se tereti, zakonski temelj za pritvor, obrazloženje, pouku o pravu na žalbu, službeni pečat i potpis suca koji određuje pritvor.
- (3) Rješenje o pritvoru uručuje se osobi na koju se odnosi u trenutku pritvaranja. U spisima se mora naznačiti sat oduzimanja slobode i sat uručjenja rješenja.
- (4) Protiv rješenja o pritvoru pritvorena osoba može podnijeti žalbu vijeću (članak 25. stavak 6.) u roku od 24 sata od primitka rješenja. Ako se pritvorena osoba prvi put ispituje po isteku ovoga roka, može podnijeti žalbu prilikom tog ispitivanja. Žalba s prijepisom zapisnika o ispitivanju, ako je pritvorena osoba ispitana, i rješenje o pritvoru dostavljaju se odmah vijeću. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) Ako sudac za prijašnji postupak odnosno sudac za prethodno saslušanje ne prihvati prijedlog tužitelja o određivanju pritvora, zatražit će da o tome odluči vijeće (članak 25. stavak 6). Protiv rješenja vijeća kojim se određuje pritvor pritvorena osoba može podnijeti žalbu koja ne zadržava izvršenje rješenja. Glede uručjenja rješenja i podnošenja žalbe primjenjuju se odredbe stavka 3. i 4. ovoga članka.

- (6) U slučajevima iz st. 4. i 5. ovoga članka, vijeće koje odlučuje o žalbi dužno je donijeti odluku u roku od 48 sati.

Članak 149.

Trajanje pritvora u istrazi

- (1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudac za prijašnji postupak preispitat će utemeljenost zahtjeva za određivanje pritvora. Po rješenju suca za prijašnji postupak, pritvor može trajati najdulje jedan mjesec od dana oduzimanja slobode. Poslije tog roka osumnjičenik se može zadržati u pritvoru samo na temelju rješenja o produljenju pritvora.
- (2) Pritvor se odlukom vijeća (članak 25. stavak 6.), na obrazloženi prijedlog tužitelja, može produljiti za najviše dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (3) Ako se postupak vodi za kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna i ako postoje naročito važni razlozi, vijeće Vrhovnog suda Federacije može, na obrazloženi prijedlog tužitelja, produljiti pritvor, za još najviše tri mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Ako se do isteka rokova iz st. 1. do 3. ovoga članka, ne potvrdi optužnica, osumnjičenik će biti pušten na slobodu.

Članak 150.

Ukinuće pritvora

- (1) Tijekom istrage, a prije isteka roka trajanja pritvora, sudac za prijašnji postupak može rješenjem ukinuti pritvor po prethodnom ispitivanju tužitelja. Protiv toga rješenja tužitelj može podnijeti žalbu vijeću iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona koje je dužno donijeti odluku u roku od 48 sati.
- (2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za ukinuće pritvora žalba nije dopuštena.

Članak 151.

Pritvor nakon potvrđivanja optužnice

- (1) Pritvor se može odrediti, produljiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Nadzor opravdanosti pritvora obavlja se istekom svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjega rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovoga rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.
- (2) Nakon potvrđivanja optužnice, pritvor može trajati najdulje jednu godinu. Ako za to vrijeme ne bude izrečena prvostupanjska presuda, pritvor će se ukinuti i optuženik pustiti na slobodu.
- (3) Poslije izricanja prvostupanjske presude, pritvor može trajati najdulje još šest mjeseci. Ako za to vrijeme ne bude izrečena drugostupanjska presuda kojom se prvostupanjska presuda preinačuje ili potvrđuje, pritvor će se ukinuti i optuženik pustiti na slobodu. Ako u roku od šest

mjeseci bude izrečena drugostupanjska odluka kojom se prvostupanjska presuda ukida, pritvor može trajati najdulje još jednu godinu od izricanja drugostupanjske odluke.

- (4) Pritvor se uvijek ukida istekom izrečene kazne.

Članak 152.

Određivanje pritvora nakon izricanja presude

- (1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, sud će optuženiku odrediti pritvor, odnosno pritvor će se produljiti ako postoje razlozi iz članka 146. stavka 1. toč. a) c) i d) ovoga Zakona, a optuženiku koji se nalazi u pritvoru ukinut će pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a žalba protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.
- (2) Pritvor će se ukinuti ako je optuženik oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena ili ako je proglašen krivim, a oslobođen kazne ili je osuđen samo na novčanu kaznu ili je uvjetno osuđen ili je zbog uračunavanja pritvora kaznu već izdržao.
- (3) Pritvor koji je određen ili produljen po odredbama stavka 1. ovoga članka može trajati do pravomoćnosti presude, ali najdulje dok ne istekne vrijeme trajanja kazne izrečene u prvostupanjskoj presudi.
- (4) Na zahtjev optuženika koji se nakon izricanja kazne zatvora nalazi u pritvoru, sudac odnosno predsjednik vijeća može optuženika rješenjem uputiti u ustanovu za izdržavanje kazne i prije pravomoćnosti presude.

Članak 153.

Oduzimanje slobode i zadržavanje

- (1) Tijelo policije može osobu lišiti slobode ako postoje osnove sumnje da je ta osoba počinila kazneno djelo i ako postoji ma koji razlog predviđen u članku 146. ovoga Zakona, ali je tijelo policije dužno takvu osobu bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata dovesti tužitelju. Prilikom dovođenja, tijelo policije će obavijestiti tužitelja o razlozima i o vremenu oduzimanja slobode. Uporaba sile prilikom dovođenja je dopuštena sukladno zakonu.
- (2) Osoba a slobode mora biti poučena sukladno članku 5. ovoga Zakona.
- (3) Ako osoba a slobode ne bude dovedena tužitelju u roku iz stavka 1. ovoga članka, bit će puštena na slobodu.
- (4) Tužitelj je dužan osobu u slobode ispitati bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata, i u tom roku odlučiti hoće li će osobu u slobode pustiti na slobodu ili će sucu za prijašnji postupak podnijeti prijedlog za određivanje pritvora. Sudac za prijašnji postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, donijeti odluku o određivanju pritvora ili o puštanju na slobodu.
- (5) Ako sudac za prijašnji postupak ne prihvati prijedlog za određivanje pritvora, postupit će sukladno članku 148. stavak 5. ovoga Zakona.

Odjeljak 7. Izvršenje pritvora i postupanje prema pritvorenicima

Članak 154.

Opće odredbe

Pritvor se izvršava u ustanovama koje za tu namjenu odredi federalni ministar pravde. Na poslovima izvršavanja pritvora mogu raditi samo oni djelatnici Federalnog ministarstva pravde koji imaju potrebna znanja i vještine i stručnu spremu predviđenu propisima.

Članak 155.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenicima

- (1) Pritvor se izvršava na način nevrijeđanja osobe i dostojanstva pritvorenika. Ovlaštene osobe pravosudne policije i straže ustanove pri izvršavanju pritvora smiju uporabiti prisilna sredstva samo u slučajevima propisanim zakonom.
- (2) Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničene samo u mjeri potrebnoj za ostvarenje svrhe radi koje je određen pritvor, sprječavanja bijega pritvorenika, sprječavanja počinjenja kaznenog djela i otklanjanja opasnosti po život i zdravlje ljudi.
- (3) Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvorenicima koji se odnose na istovjetnost pritvorenika i njihovo duševno i tjelesno stanje, trajanje, produljenje i ukinuće pritvora, rad pritvorenika, vladanje pritvorenika i izrečene stegovne mjere i slično.
- (4) Evidenciju o pritvorenicima vodi Federalno ministarstvo pravde.

Članak 156.

Smještaj pritvorenika

Pritvorenici se smještaju u prostorije odgovarajuće veličine koje udovoljavaju potrebnim zdravstvenim uvjetima. U istu prostoriju ne smiju biti smještene osobe različitog spola. U pravilu, pritvorenici se neće smjestiti u istu prostoriju s osobama koje izdržavaju kaznu zatvora. Pritvorenik se neće smjestiti zajedno s osobama koje bi na njega mogle štetno djelovati ili s osobama s kojima bi druženje moglo štetno utjecati na vođenje postupka.

Članak 157.

Posebna prava pritvorenika

- (1) Pritvorenici imaju pravo na osmosatni neprekidni odmor u vremenu od 24 sata. Njima će se osigurati kretanje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.
- (2) Pritvorenik smije kod sebe imati predmete za osobnu uporabu, higijenske potrepštine, o svom trošku nabavljati knjige, novine i druge tiskovine, te imati druge predmete u količini i veličini koja ne ometa boravak u prostoriji i ne remeti kućni red. Pri prijemu u pritvor od pritvorenika će se prilikom osobne pretrage oduzeti predmeti u svezi s kaznenim djelom, a ostali predmeti koje

prিতवorenik ne smije imati u pritvoru prema njegovoj će se uputi pohraniti i čuvati ili predati osobi koju prितवorenik odredi.

Članak 158.

Pravo na suobraćanje prितवorenika s vanjskim svijetom i braniteljem

- (1) Po odobrenju suca za prijašnji postupak, odnosno suca za prethodno saslušanje i pod njegovim nadzorom ili nadzorom osobe koju on odredi prितवorenika imaju pravo posjećivati, u okviru kućnog reda, bračni odnosno izvanbračni drug i njegovi rođaci, a na njegov zahtjev liječnik i druge osobe. Pojedini posjeti se mogu zabraniti ako bi zbog toga mogla nastati šteta za vođenje postupka.
- (2) Sudac za prijašnji postupak, odnosno sudac za prethodno saslušanje odobrit će konzularnom službeniku strane države posjet prितवoreniku koji je državljanin te države, sukladno kućnom redu pritvora.
- (3) Prितवorenik se smije dopisivati s osobama izvan zatvora sa znanjem i pod nadzorom suca za prijašnji postupak, odnosno suca za prethodno saslušanje i suca odnosno predsjednika vijeća. Prितवoreniku se može zabraniti odašiljanje i primanje pisama i drugih pošiljaka, ali ne i odašiljanje molbe, pritužbe ili žalbe.
- (4) Prितवorenik ne može koristiti mobilni telefon ali ima pravo, sukladno kućnom redu a pod nadzorom uprave pritvora, o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu prितवorenicima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac ili predsjednik vijeća mogu zbog razloga sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz članka 146. stavka 1. točke a) do c) ovoga Zakona rješenjem ograničiti ili zabraniti prितवoreniku korištenje telefona.
- (5) Prितवorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniteljem.

Članak 159.

Stegovni prijestupi prितवorenika

- (1) Za stegovne prijestupe prितवorenika sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno predsjednik vijeća može, na prijedlog upravitelja ustanove, izreći stegovnu kaznu ograničenja posjeta i dopisivanja. To se ograničenje ne odnosi na veze prितवorenika s braniteljem ili susrete s konzularnim službenikom.
- (2) Stegovni prijestupi su sve teže povrede koje se odnose na:
 - a) tjelesne napade na druge prितवorenike, djelatnike ili službene osobe, odnosno njihovo vrijeđanje,
 - b) izradu, primanje, unos, krijumčarenje predmeta za napad ili bijeg,
 - c) unos u ustanovu ili pripremu u ustanovi opojnih sredstava ili alkohola,

- d) povrede propisa o sigurnosti na radu, protupožarnoj zaštiti, te o sprječavanju posljedica prirodnih nepogoda,
 - e) namjerno prouzročenje veće materijalne štete,
 - f) nedolično vladanje pred drugim prितवorenicima ili službenim osobama.
- (3) Protiv rješenja o stegovnoj kazni dopuštena je žalba vijeću iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona u roku od 24 sata. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
 - (4) O primjeni prisilnih mjera prema prितवoreniku uprava ustanove će bez odgode izvijestiti sud.

Članak 160.

Nadzor izvršenja pritvora

- (1) Nadzor izvršenja pritvora obavlja predsjednik suda.
- (2) Predsjednik suda ili sudac kojega on odredi dužan je najmanje jednom tijekom 15 dana obići prितवorenike i ukoliko smatra potrebnim, i bez nazočnosti pravosudnog policajca, obavijestiti se kako se prितवorenici hrane, kako zadovoljavaju ostale potrebe i kako se prema njima postupa. Predsjednik suda odnosno sudac kojega on odredi dužan je poduzeti potrebne mjere na otklanjanju nepravilnosti uočenih pri obilasku ustanove. Predsjednik suda ne može odrediti da sudac za prijašnji postupak odnosno sudac za prethodno saslušanje umjesto njega obavlja nadzor izvršenja pritvora.
- (3) Predsjednik suda, sudac za prijašnji postupak, sudac za prethodno saslušanje ili sudac odnosno predsjednik vijeća, neovisno o nadzoru iz stavka 2. ovoga članka, mogu u svako doba obilaziti prितवorenike, s njima razgovarati i od njih primati pritužbe.

Članak 161.

Kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora

Federalni ministar pravde propisat će kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora kojim će se pobliže urediti izvršenje pritvora sukladno odredbama ovoga Zakona.

Glava XI. – PODNESCI I ZAPISNICI

Članak 162.

Način dostave podnesaka

- (1) Optužnica, prijedlozi, pravni lijekovi i druge izjave i priopćenja podnose se pisano ili se daju usmeno na zapisnik.
- (2) Podnesci iz stavka 1. ovoga članka, moraju biti razumljivi i sadržavati sve potrebno kako bi se po njima moglo postupati.
- (3) Ako u ovom Zakonu nije drugačije određeno, sud će podnositelja podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve potrebno kako bi se po njemu moglo postupati pozvati da podnesak ispravi odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku, sud će podnesak odbaciti.

- (4) U pozivu za ispravku odnosno dopunu podneska podnositelj će se upozoriti na posljedice propuštanja.

Članak 163.

Dostava podnesaka protivnoj stranci

- (1) Podnesci koji se po ovom Zakonu dostavljaju protivnoj stranci predaju se sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i drugu stranku.
- (2) Ako podnesci iz stavka 1. ovoga članka nisu predati sudu u dovoljnom broju primjeraka, sud će pozvati podnositelja da u određenom roku preda dovoljan broj primjeraka. Ako podnositelj ne postupi po pozivu suda, sud će potrebne primjerke prepisati o trošku podnositelja.

Članak 164.

Kažnjavanje osoba koje vrijeđaju sud

Sud će kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM, tužitelja, branitelja, opunomoćenika, zakonskog zastupnika i oštećenika koji u podnesku ili u usmenoj riječi vrijeđa sud. Protiv rješenja o kažnjavanju dopuštena je žalba. O kažnjavanju tužitelja izvješćuje se Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja izvješćuje se nadležna odvjetnička komora.

Članak 165.

Obveza sastavljanja zapisnika

- (1) O svakoj radnji poduzetoj tijekom kaznenog postupka sastavit će se zapisnik istodobno s obavljanjem radnje, a ako to nije moguće, onda neposredno nakon.
- (2) Zapisnik piše zapisničar. Samo kada se obavlja pretraga stana ili osobe ili se radnja poduzima izvan službenih prostorija tijela, a zapisničar se ne može osigurati, zapisnik može pisati osoba koja poduzima radnju.
- (3) Kada zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavlja tako što osoba koja poduzima radnju kazuje glasno zapisničaru što će unijeti u zapisnik.
- (4) Osobi koja se ispituje dopustit će se da sama kazuje odgovore u zapisnik. Ovo pravo joj se može uskratiti u slučaju zlouporabe.

Članak 166.

Sadržaj zapisnika

- (1) Zapisnik sadrži: naziv tijela pred kojim se obavlja radnja, mjesto obavljanja radnje, dan i sat kada je radnja započeta i završena, imena i prezimena nazočnih osoba i u kojem svojstvu nazoče radnji, te naznaku kaznenog predmeta po kojem se radnja poduzima.
- (2) Zapisnik treba sadržavati bitne podatke o tijeku i sadržaju poduzete radnje. U zapisnik se doslovice unose postavljena pitanja i dani odgovori. Ako su pri poduzimanju radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se priključiti zapisniku ili će se navesti gdje se čuvaju.

- (3) Pri poduzimanju radnji poput očevida, pretrage stana ili osoba ili prepoznavanje osoba ili predmeta, u zapisnik će se unijeti i podaci koji su važni s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje istovjetnosti pojedinih predmeta (opis, mjere i veličina predmeta ili tragova, stavljanje oznake na predmetima i dr.), a ako su izrađene skice, crteži, planovi, fotografije, filmske snimke i slično, to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

Članak 167.

Vođenje zapisnika

- (1) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa izbrisati, dodati ili mijenjati. Prekrižena mjesta moraju ostati čitljiva.
- (2) Sve preinake, ispravke i dodaci unose se na koncu zapisnika i moraju ih ovjerovati osobe koje zapisnik potpisuju.

Članak 168.

Čitanje i potpisivanje zapisnika

- (1) Osobe koje se ispituju, te osumnjičenik odnosno optuženik, branitelj i oštećenik imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita. Na to ih je dužna upozoriti osoba koja poduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti je li upozorenje dano i je li zapisnik pročitao. Zapisnik će se uvijek pročitati ako nije bilo zapisničara i to će se naznačiti u zapisniku.
- (2) Zapisnik potpisuje ispitana osoba. Ako se zapisnik sastoji od više listova, ispitana osoba potpisuje svaki list.
- (3) Na koncu zapisnika potpisat će se tumač, ako ga je bilo, svjedoci čija je nazočnost obvezatna pri poduzimanju istražnih radnji, a pri pretrazi i osoba koja je pretražena ili čiji je stan pretražen. Ako zapisnik ne piše zapisničar, zapisnik potpisuju osobe koje su nazočile radnji. Ako takvih osoba nema ili nisu u stanju shvatiti sadržaj zapisnika, zapisnik potpisuju dva svjedoka, osim ako nije moguće osigurati njihovu nazočnost.
- (4) Nepismena osoba umjesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njezino ime i prezime. Ako se uslijed nemogućnosti stavljanja otiska desnog kažiprsta stavlja otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta lijeve ruke, u zapisniku će se naznačiti s kojeg je prsta koje ruke uzet otisak.
- (5) Ako ispitana osoba odbije potpisati zapisnik ili staviti otisak prsta, to će se zabilježiti u zapisniku i navesti razlog odbijanja.
- (6) Ako saslušana osoba nema nijednu ruku, zapisnik će pročitati, a ako je nepismena, zapisnik će joj pročitati i to će se zabilježiti u zapisniku.
- (7) Ako se radnja nije mogla obaviti bez prekida, u zapisniku će se naznačiti dan i sat kada je nastao prekid, te dan i sat nastavljanja radnje.
- (8) Ako je bilo prigovora glede sadržaja zapisnika, u zapisniku će se navesti i ti prigovori.
- (9) Zapisnik na koncu potpisuje osoba koja je poduzela radnju i zapisničar.

Članak 169.

Snimanje uređajima za sliku i zvuk

- (1) Sve poduzete radnje tijekom kaznenog postupka, u pravilu, snimaju se uređajem za zvučno snimanje. Tužitelj ili ovlaštena službena osoba će o tome prethodno obavijestiti osobu koja se ispituje, odnosno saslušava i poučiti ju da ima pravo zatražiti reproduciranje snimke kako bi provjerila svoju izjavu.
- (2) Snimka mora sadržavati podatke iz članka 166. stavka 1. ovoga Zakona, podatke potrebne za utvrđenje istovjetnosti osobe čija se izjava snima i podatak u kojem svojstvu ta osoba daje izjavu. Kada se snimaju izjave više osoba, mora se osigurati da se iz snimke može jasno razaznati tko je izjavu dao.
- (3) Na zahtjev ispitane osobe, snimka će se odmah reproducirati, a ispravke ili objašnjenja te osobe će se snimiti.
- (4) U zapisnik o istražnoj radnji unijet će se da je obavljeno zvučno snimanje, tko je obavio snimanje, da je osoba koja se ispituje prethodno obaviještena o snimanju, da je snimka reproducirana i gdje se zvučna snimka čuva ako nije priložena spisima predmeta.
- (5) Tužitelj može odrediti da se zvučna snimka u cijelosti ili djelomično prepíše. Tužitelj će prijepis pregledati, ovjerovati i priključiti zapisniku o poduzimanju istražne radnje.
- (6) Zvučna snimka se čuva do vremena do kojega se čuva i kazneni spis.
- (7) Tužitelj može dopustiti da osobe koje imaju opravdan interes snime izvođenje istražne radnje uređajem za zvučno snimanje.
- (8) Odredbe st. 1. do 7. ovoga članka smisljeno se primjenjuju i kada se obavlja filmsko ili drugo snimanje istražne radnje.
- (9) Snimke iz st. 1. do 8. ovoga članka ne mogu se javno prikazivati, bez pisanog odobrenja stranaka i sudionika snimljene radnje.

Članak 170.

Smislena primjena drugih odredaba ovoga Zakona

Za zapisnik o glavnoj raspravi važe i odredbe čl. 268. i 269. ovoga Zakona.

Članak 171.

Zapisnik o vijećanju i glasovanju

- (1) O vijećanju i glasovanju sastavit će se poseban zapisnik.
- (2) Zapisnik o vijećanju i glasovanju sudskog vijeća sadrži tijek glasovanja i donesenu odluku.
- (3) Zapisnik o vijećanju i glasovanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Odvojena mišljenja priključit će se tom zapisniku, ako nisu unesena u zapisnik.
- (4) Zapisnik o vijećanju i glasovanju zatvorit će se u posebni omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo vijeće žalbenog odjeljenja kada rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju dužno je zapisnik ponovno zatvoriti u posebni omot i na omotu naznačiti da je zapisnik razgledalo.

Glava XII. – ROKOVI

Članak 172.

Rokovi predaje podnesaka

- (1) Rokovi predviđeni ovim Zakonom ne mogu se produljivati, osim kada to ovaj Zakon izričito dopušta. Ako je u pitanju rok koji je ovim Zakonom određen radi zaštite prava obrane i drugih postupovnih prava osumnjičenika odnosno optuženika taj se rok može skratiti ako to zahtijeva osumnjičenik odnosno optuženik pisano ili usmeno na zapisnik pred sudom.
- (2) Kada je izjava vezana za rok, smatra se da je dana u roku ako je prije nego što rok istekne predana onome tko ju je ovlašten primiti.
- (3) Kada je izjava upućena putem pošte preporučenom pošiljkom, telegrafom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom, dan slanja ili predaje pošti smatra se danom predaje onome komu je upućena.
- (4) Osumnjičenik odnosno optuženik koji se nalazi u pritvoru može izjavu koja je vezana za rok dati i na zapisnik sudu ili ju predati upravi zatvora, a osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne ili se nalazi u nekoj ustanovi radi primjene mjere sigurnosti ili odgojne mjere može takvu izjavu predati upravi ustanove u kojoj je smještena. Dan kada je sastavljen takav zapisnik, odnosno kada je izjava predana upravi ustanove smatra se danom predaje tijelu koje je nadležno za njezin primitak.
- (5) Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznanja ili bjelodane omaške podnositelja predan ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, pa sudu stigne nakon isteka roka, smatrat će se da je podnesen na vrijeme.

Članak 173.

Računanje rokova

- (1) Rokovi se određuju na sate, dane, mjesece i godine.
- (2) Sat ili dan kada je dostava ili priopćenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kojega treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok, već se za početak roka uzima prvi naredni sat odnosno dan. U jedan dan računa se 24 sata, a mjesec se računa po kalendarskom vremenu.
- (3) Rokovi određeni po mjesecima odnosno godinama završavaju se protekom onoga dana posljednjeg mjeseca odnosno godine koji po svojem broju odgovara danu kada je rok otpočeo. Ako toga dana u posljednjem mjesecu nema, rok završava posljednjeg dana toga mjeseca.
- (4) Ako posljednji dan roka pada na državni blagdan ili u subotu ili u nedjelju ili u koji drugi dan kada državno tijelo ne radi, rok istječe protekom prvog narednog radnog dana.

Članak 174.

Uvjeti za povrat u prijašnje stanje

- (1) Optuženiku koji iz opravdanih razloga propusti rok za izjavu žalbe na presudu ili na rješenje o

primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, sud će dopustiti povrat u prijašnje stanje radi podnošenja žalbe ako u roku od osam dana od dana prestanka uzroka zbog kojega je propustio rok podnese molbu za povrat u prijašnje stanje i ako istodobno s molbom podnese i žalbu.

- (2) Nakon proteka roka od tri mjeseca od dana propuštanja, povrat u prijašnje stanje se ne može tražiti.

Članak 175.

Odlučivanje o povratu u prijašnje stanje

- (1) O povratu u prijašnje stanje odlučuje sudac odnosno predsjednik vijeća koje je donijelo presudu ili rješenje koje se pobija žalbom.
- (2) Protiv rješenja kojim se dopušta povrat u prijašnje stanje nije dopuštena žalba.

Članak 176.

Posljedice podnošenja molbe za povrat u prijašnje stanje

Molba za povrat u prijašnje stanje ne zadržava, u pravilu, izvršenje presude odnosno rješenja o primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, ali sud može odlučiti da se s izvršenjem zastane do donošenja odluke po molbi.

Glava XIII. – DONOŠENJE I PRIOPĆAVANJE ODLUKA

Članak 177.

Vrste odluka

- (1) U kaznenom postupku odluke se donose u obliku presude, rješenja i naloga.
- (2) Presudu donosi samo sud, a rješenje i nalog donose i druga tijela koja sudjeluju u kaznenom postupku.

Članak 178.

Odlučivanje u sjednici o vijećanju i glasovanju

- (1) Odluke vijeća donose se nakon usmenog vijećanja i glasovanja. Odluka je donesena kada je za nju glasovala većina članova vijeća.
- (2) Predsjednik vijeća upravlja vijećanjem i glasovanjem i glasuje posljednji. On je dužan brinuti se da se sva pitanja svestrano i u cijelosti razmotre.
- (3) Ako se glede pojedinih pitanja o kojima se glasuje glasovi razdijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasovanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način većina ne postigne, odluka će se donijeti tako što će se glasovi koji su za optuženika najnepovoljniji pribrojati glasovima koji su manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.
- (4) Članovi vijeća ne mogu odbiti glasovati o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća, ali član

vijeća koji je glasovao da se optuženik oslobodi ili se presuda ukine i ostao u manjini, nije dužan glasovati o sankciji. Ako ne glasuje, uzet će se da je pristao na glas koji je za optuženika najpovoljniji.

Članak 179.

Način glasovanja

- (1) Pri odlučivanju prvo se glasuje je li sud nadležan, je li potrebno dopuniti postupak, te o drugim prethodnim pitanjima. Kada se donese odluka o prethodnim pitanjima, odlučuje se o glavnoj stvari.
- (2) Pri odlučivanju o glavnoj stvari prvo će se glasovati je li optuženik počinio kazneno djelo i je li kazneno odgovoran, a potom će se glasovati o kazni, drugim kaznenopravnim sankcijama, troškovima kaznenog postupka, imovinskopravnim zahtjevima i ostalim pitanjima o kojima treba donijeti odluku.
- (3) Ako je ista osoba optužena za više kaznenih djela, glasovat će se o kaznenoj odgovornosti i kazni za svako od tih djela, a potom o jedinstvenoj kazni za sva djela.

Članak 180.

Tajno zasjedanje

- (1) Vijećanje i glasovanje obavlja se u tajnom zasjedanju.
- (2) U prostoriji u kojoj se obavlja vijećanje i glasovanje mogu biti nazočni samo članovi vijeća i zapisničar.

Članak 181.

Priopćavanje odluka

- (1) Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, odluke se priopćavaju osobama usmenim proglašavanjem, ako su nazočne, a dostavom ovjerovljenog prijepisa odluke, ako nisu nazočne.
- (2) Ako je odluka usmeno priopćena, to će se naznačiti u zapisniku i u spisu, a osoba kojoj je priopćenje učinjeno - potvrdit će to svojim potpisom. Ako osoba izjavi da se neće žaliti, ovjerovljeni prijepis usmeno priopćene odluke neće joj se dostaviti, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Prijepisi odluka protiv kojih je dopuštena žalba dostavljaju se s uputom o pravu na žalbu.

Glava XIV. – DOSTAVA DOPISA

Članak 182.

Način dostave

- (1) Dopisi se dostavljaju, u pravilu, poštom. Dostava se može obavljati i putem službene osobe tijela koje je odluku donijelo ili neposredno kod toga tijela.
- (2) Poziv za glavnu raspravu ili druge pozive sud može i usmeno priopćiti osobi koja se nalazi pred

sudom, uz pouku o posljedicama nedolaska. Usmeni poziv zabilježiti će se u zapisniku koji će pozvana osoba potpisati, osim ako je taj poziv zabilježen u zapisniku o glavnoj raspravi. Time se smatra kako je obavljena pravovaljana dostava.

Članak 183. Osobna dostava

Dopis za koji je ovim Zakonom propisano da se osobno dostavlja uručuje se neposredno osobi kojoj je upućen. Ako se osoba kojoj se dopis mora osobno dostaviti ne zatekne na mjestu gdje se dostava treba obaviti, dostavljač će se obavijestiti kada i na kojem mjestu može tu osobu zateći te će joj kod jedne od osoba iz članka 184. ovoga Zakona ostaviti pisanu obavijest da radi primanja dopisa bude u određeni dan i sat u svojem stanu ili na svojem radnom mjestu. Ako i nakon toga dostavljač ne zatekne osobu kojoj se dopis dostavlja, postupit će po odredbi članka 184. stavka 1. ovoga Zakona. Time se smatra da je dostava obavljena.

Članak 184. Posredna dostava

- (1) Dopisi za koje ovim Zakonom nije propisano da se moraju osobno dostaviti, također se dostavljaju osobno, ali takvi se dopisi u slučaju da se primatelj ne zatekne u stanu ili na radnom mjestu mogu predati kojem od njegovih odraslih članova kućanstva, koji je dužan dopis primiti. Ako se oni ne zateknu u stanu, dopis se predaje susjedu, ako on na to pristane. Ako se dostava obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se dopis treba dostaviti, a ta se osoba tamo ne zatekne, dopis se može uručiti osobi ovlaštenoj za prijam pošte koja je dopis dužna primiti ili osobi koja je zaposlena na istom mjestu, ako ona pristane primiti dopis.
- (2) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se dopis dostavlja odsutna i da joj osoba iz stavka 1. ovoga članka zbog toga ne može dopis na vrijeme predati, dopis će se vratiti uz naznaku gdje se odsutna osoba nalazi.

Članak 185. Sadržaj osobne dostave

- (1) Osumnjičeniku odnosno optuženiku će se osobno dostaviti poziv za prvo ispitivanje u istrazi, poziv za glavnu raspravu i poziv za raspravu za određivanje sankcije.
- (2) Optuženiku koji nema branitelja osobno će se dostaviti optužnica, presuda i druge odluke od čije dostave teče žalbeni rok, te žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora. Na zahtjev optuženika presuda i druge odluke dostavit će se osobi koju on odredi.
- (3) Ako optuženiku koji nema branitelja treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena kazna zatvora, a dostava se ne može obaviti na njegovu dosadašnju adresu, sud će optuženiku postaviti branitelja po službenoj dužnosti, koji će tu dužnost obavljati dok se ne sazna nova adresa

optuženika. Postavljenom branitelju će se odrediti potreban rok za upoznavanje sa spisom, a nakon toga presuda dostaviti postavljenom branitelju i postupak nastaviti. Ako je u pitanju koja druga odluka od čije dostave teče žalbeni rok ili žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora, ta će se odluka odnosno žalba istaknuti na oglasnoj ploči suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je obavljena pravovaljana dostava.

- (4) Ako optuženik ima branitelja, optužnica i sve odluke od čije dostave teče žalbeni rok, te žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora, dostavit će se branitelju i optuženiku po odredbama članka 184. ovoga Zakona. U tom slučaju, rok za podnošenje pravnog lijeka odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostave dopisa optuženiku ili branitelju. Ako se optuženiku ne može dostaviti odluka odnosno žalba jer nije prijavio promjenu adrese, ta će se odluka odnosno žalba istaknuti na oglasnoj ploči suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je obavljena pravovaljana dostava.
- (5) Ako se dopis dostavlja branitelju optuženika, a on ima više branitelja, dovoljno je dopis dostaviti jednom od njih.

Članak 186. Dostavnica

- (1) Potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju primatelj i dostavljač. Primatelj će na dostavnici sam naznačiti dan primitka.
- (2) Ako je primatelj nepismen ili nije u stanju potpisati se, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan primitka i staviti napomenu zašto je potpisao primatelja.
- (3) Ako primatelj odbije potpisati dostavnicu, dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i naznačiti dan predaje. Time je dostava obavljena.

Članak 187. Odbijanje primitka dopisa

Kada primatelj ili odrasli član njegovoga kućanstva odbije primiti dopis, dostavljač će zabilježiti na dostavnici dan, sat i razlog odbijanja primitka, a dopis će ostaviti u stanu primatelja ili u prostoriji gdje je on zaposlen. Time je dostava obavljena.

Članak 188. Posebni slučajevi dostave

- (1) Osobama im slobode dostava se obavlja u sudu ili putem uprave ustanove u kojoj su smještene.
- (2) Osobama koje uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, ako međunarodni ugovori što drugo ne određuju, dostava se obavlja putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.
- (3) Državljanima Bosne i Hercegovine koji se nalaze u inozemstvu, dostava se obavlja preko diplomatskog ili konzularnog predstavništva

Bosne i Hercegovine u stranoj državi, pod uvjetom da se strana država ne protivi takvom načinu dostave i da osoba kojoj se dostava obavlja dragovoljno pristane primiti dopis. Ovlašteni djelatnik diplomatskog ili konzularnog predstavništva potpisuje dostavnicu kao dostavljač ako je dopis uručen u samom predstavništvu, a ako je dopis dostavljen poštom – to potvrđuje na dostavnici.

Članak 189.

Dostava tužitelju

- (1) Tužitelju se odluke i drugi dopisi ili obavijesti dostavljaju predajom pisarnici tužiteljstva.
- (2) Kada se obavlja dostava odluka od kojeg dana dostave teče rok, danom dostave smatra se dan predaje dopisa pisarnici tužiteljstva.

Članak 190.

Smislena primjena odredaba drugog zakona

U slučajevima koji nisu predviđeni ovim Zakonom dostava se obavlja po odredbama koje važe za parnični postupak pred sudom.

Članak 191.

Obavještanje brzojavom ili telefonom

- (1) Osobe koje sudjeluju u postupku, osim optuženika, mogu se o pozivu za glavnu raspravu ili drugom pozivu, te o odluci o odgodi glavne rasprave ili drugih zakazanih radnji, obavijestiti brzojavom ili telefonom, ako se prema okolnostima može pretpostaviti da će tako obavljenu obavijest primiti osoba kojoj je upućena.
- (2) O pozivanju ili obavještanju o odlukama koje je obavljeno na način iz stavka 1. ovoga članka, sastavit će se na spisu službena zabilješka.
- (3) Prema osobi koja je obaviještena odnosno kojoj je odluka upućena na način iz stavka 1. ovoga članka, mogu nastupiti štetne posljedice propuštanja samo ako se utvrdi da je poziv odnosno odluku primila pravodobno i da je bila poučena o posljedicama propuštanja.

Glava XV. – IZVRŠENJE ODLUKA

Članak 192.

Pravomoćnost odluka

- (1) Presuda postaje pravomoćna kada se više ne može pobijati žalbom ili kada žalba nije dopuštena.
- (2) Pravomoćna presuda izvršava se kada je izvršena njezina dostava i kada za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako žalba nije podnesena ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna protekom žalbenog roka, odnosno od dana odricanja ili odustanka od podnesene žalbe.
- (3) Za izvršenje pravomoćnih presuda nadležan je sud.
- (4) Ako je na kaznu osuđen vojni starješina, sud će ovjerovljeni prijepis pravomoćne presude dostaviti tijelu nadležnom za poslove obrane u čijoj se evidenciji osuđenik vodi.

Članak 193.

Nemogućnost naplate novčane kazne

Ako se novčana kazna propisana ovim Zakonom ne može naplatiti, sud će postupiti na način propisan u KZ FBiH.

Članak 194.

Izvršenje odluke o troškovima postupka i o oduzimanju predmeta

- (1) Izvršenje presude glede troškova kaznenog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva sud obavlja po odredbama koje važe za ovršni postupak i koje se primjenjuju u mjestu gdje se odluka treba izvršiti.
- (2) Prisilna naplata troškova kaznenog postupka u korist Proračuna Federacije obavlja se po službenoj dužnosti. Troškovi prisilne naplate prethodno se isplaćuju iz sredstava suda.
- (3) Ako je u presudi izrečena sigurnosna mjera oduzimanja predmeta, sud će odlučiti hoće li se takvi predmeti prodati po odredbama koje važe za ovršni postupak ili će se predati kriminalističkom muzeju ili drugoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobiven prodajom predmeta prihod je Proračuna Federacije.
- (4) Odredba stavka 3. ovoga članka smisleno se primjenjuje i kada se odluka o oduzimanju predmeta donese na temelju članka 412. ovoga Zakona.
- (5) Pravomoćna odluka o oduzimanju predmeta može se izvan slučaja obnove kaznenog postupka izmijeniti u parničnom postupku, ako se pojavi spor o vlasništvu oduzetih predmeta.

Članak 195.

Izvršnost odluka

- (1) Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, rješenje se izvršava kada postane pravomoćno. Nalog se izvršava odmah, ako tijelo koje je nalog izdalo ne naloži drugačije.
- (2) Pravomoćnost rješenja nastupa kada se ono ne može pobijati žalbom ili kada žalba nije dopuštena.
- (3) Rješenje i nalog, ako nije drugačije određeno, objavljuje tijelo koje je tu odluku donijelo. Ako je sud rješenjem odlučio o troškovima kaznenog postupka, naplata tih troškova obavlja se po odredbama članka 194. st. 1. i 2. ovoga Zakona.

Članak 196.

Sumnja u dopuštenost izvršenja

- (1) Ako se pojavi sumnja u dopuštenost izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne ili ako u pravomoćnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne ili uračunavanje nije pravilno obavljeno, o tome će posebnim rješenjem odlučiti sudac odnosno predsjednik vijeća koje je sudilo u prvom stupnju. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako sud ne odredi drugačije.

- (2) Ako se pojavi sumnja o tumačenju sudske odluke, o tome odlučuje sudac odnosno vijeće koje je donijelo pravomoćnu odluku.

Članak 197.

Pravomoćnost odluke o imovinskopравnom zahtjevu

Kada je odluka kojom je odlučeno o imovinskopравnom zahtjevu postala pravomoćnom, oštećeniku će se na njegov zahtjev izdati ovjerovljeni prijepis odluke s naznakom da je odluka izvršna.

Članak 198.

Propisi o kaznenoj evidenciji

Propise o kaznenoj evidenciji donosi federalni ministar unutarnjih poslova u suglasnosti s federalnim ministrom pravde.

Glava XVI. – TROŠKOVI KAZNENOG POSTUPKA

Članak 199.

Vrste troškova

- (1) Troškovi kaznenog postupka su izdaci učinjeni povodom kaznenog postupka od njegovog pokretanja do njegovog okončanja.
- (2) Troškovi kaznenog postupka obuhvaćaju:
 - a) troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručne osobe i troškove očevida,
 - b) podvozne troškove osumnjičenika odnosno optuženika,
 - c) izdatke za dovođenje osumnjičenika odnosno optuženika ili osobe e slobode,
 - d) podvozne i putne troškove službenih osoba,
 - e) troškove liječenja osumnjičenika odnosno optuženika dok se nalazi u pritvoru, te troškove poroda, osim troškova koji se isplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje,
 - f) troškove tehničkog pregleda vozila, analize krvi i prijevoza tijela do mjesta obdukcije,
 - g) paušalnu svotu,
 - h) nagradu i nužne izdatke branitelja,
 - i) nužne izdatke oštećenika i njegovog zakonskog zastupnika.
- (3) Paušalna svota utvrđuje se u okviru svota određenih odgovarajućim propisom, s obzirom na trajanje i složenost postupka i imovno stanje osobe obvezne na plaćanje te svote.
- (4) Troškovi iz stavka 2. toč. a) do f) ovoga članka, i nužni izdaci postavljenog branitelja isplaćuju se unaprijed iz sredstava tužiteljstva odnosno suda, a naplaćuju se kasnije od osoba koje su ih dužne naknaditi po odredbama ovoga Zakona. Tijelo koji vodi kazneni postupak dužno je sve troškove koji su unaprijed uplaćeni unijeti u popis koji se prilaže spisu.
- (5) Troškovi prevođenja na jezik stranke, svjedoka ili drugih osoba koje sudjeluju u kaznenom postupku a koji nastaju primjenom odredaba ovoga Zakona neće se naplaćivati od osoba koje su po odredbama ovoga Zakona dužne naknaditi troškove kaznenog postupka.

Članak 200.

Odluka o troškovima

- (1) U svakoj presudi i rješenju kojim se obustavlja kazneni postupak odlučit će se tko snosi troškove postupka i koliki su.
- (2) Ako podaci o visini troškova nedostaju, sud će donijeti posebno rješenje o visini troškova kada se ti podaci pribave. Zahtjev s podacima o visini troškova može se podnijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave pravomoćne presude ili rješenja o obustavi kaznenog postupka osobi koja ima pravo postaviti takav zahtjev.
- (3) Kada je odluka o troškovima sadržana u posebnom rješenju, o žalbi protiv tog rješenja odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja.

Članak 201.

Ostali troškovi

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik, branitelj, zakonski zastupnik, svjedok, vještak, prevoditelj i stručna osoba, bez obzira na ishod kaznenog postupka, podmiruju troškove svojeg dovođenja, odgode istražne radnje ili glavne rasprave i ostale troškove postupka koje su prouzročili svojom krivnjom, te odgovarajući dio paušalne svote.
- (2) O troškovima iz stavka 1. ovoga članka donosi se posebno rješenje, osim ako se o troškovima koje podmiruje optuženik rješava u odluci o glavnoj stvari.

Članak 202.

Troškovi postupka kada je optuženik proglašen krivim

- (1) Kada sud optuženika proglasi krivim, izreći će u presudi da je dužan naknaditi troškove kaznenog postupka.
- (2) Osoba koja je optužena za više kaznenih djela neće se osuditi na naknadu troškova glede djela za koja je oslobođena optužbe, ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.
- (3) U presudi kojom je više optuženika proglašeno krivima, sud će odrediti koliki će dio troškova podmiriti svaki od njih, a ako to nije moguće osudit će sve optuženike na solidarno podmirenje troškova. Plaćanje paušalne svote odredit će se za svakog optuženika zasebno.
- (4) U odluci kojom rješava o troškovima, sud može osloboditi optuženika dužnosti da naknadi u cijelosti ili djelomično troškove kaznenog postupka iz članka 199. stavka 2. toč. a) do h) ovoga Zakona, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje uzdržavanje optuženika ili osobe koju je on dužan uzdržavati. Ako se te okolnosti utvrde nakon donošenja odluke o troškovima, sudac može izdati posebno rješenje kojim oslobađa optuženika dužnosti naknade troškova kaznenog postupka.

Članak 203.

Troškovi postupka u slučaju obustave postupka, oslobađajuće ili odbijajuće presude

- (1) Kada se kazneni postupak obustavi ili kada se donese presuda kojom se optuženik oslobađa

optužbe ili kojom se optužba odbija, izreći će se u rješenju odnosno presudi da troškovi kaznenog postupka iz članka 185. stavka 2. toč. a) do f) ovoga Zakona, te nužni izdaci optuženika i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret proračunskih sredstava, osim u slučajevima određenim u stavku 2. ovoga članka.

- (2) Osoba koja je svjesno podnijela lažnu prijavu, podmiriti će troškove kaznenog postupka.
- (3) Kada sud odbije optužbu zbog nenadležnosti, odluku o troškovima donijet će nadležni sud.
- (4) Ako zahtjev za naknadu nužnih izdataka i nagrade iz stavka 1. ovoga članka ne bude usvojen ili sud o njemu ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, optuženik i branitelj imaju pravo tražbine ostvarivati u parničnom postupku protiv Federacije.

Članak 204.

Nagrada i nužni izdaci branitelja

Nagradu i nužne izdatke branitelja dužna je platiti zastupana osoba, bez obzira na to tko je po odluci suda dužan podmiriti troškove kaznenog postupka, osim ako po odredbama ovoga Zakona nagrada i nužni izdaci branitelja padaju na teret sredstava suda. Ako je osumnjičeniku odnosno optuženiku bio postavljen branitelj, a plaćanjem bi nagrade i nužnih izdataka bilo dovedeno u pitanje njegovo uzdržavanje ili uzdržavanje osoba koje je obvezan uzdržavati, nagrada i nužni izdaci branitelja isplatit će se iz sredstava suda.

Članak 205.

Troškovi postupka po pravnim lijekovima

O dužnosti plaćanja troškova u postupku po pravnim lijekovima odlučuje se sukladno odredbama čl. 199. do 204. ovoga Zakona.

Članak 206.

Posebni propisi o naknadi troškova

Potanje propise o naknadi troškova kaznenog postupka i visini paušalne svote donosi federalni ministar pravde.

Glava XVII. – IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEVI

Članak 207.

Predmet imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela raspraviti će se na prijedlog ovlaštene osobe u kaznenom postupku, ako se time ne bi znatno oduljivao ovaj postupak.
- (2) Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništenje određenog pravnog posla.

Članak 208.

Podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti

osoba koja je ovlaštena takav zahtjev ostvarivati u parničnom postupku.

- (2) Ako je zbog kaznenog djela oštećena imovina Federacije, tijelo zakonom ovlašteno skrbiti se o zaštiti te imovine može u kaznenom postupku sudjelovati sukladno ovlastima koja ima na temelju toga zakona.

Članak 209.

Postupak za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku se podnosi sudu.
- (2) Prijedlog se može podnijeti najkasnije do okončanja glavne rasprave odnosno rasprave za izricanje kaznenopravne sankcije pred sudom.
- (3) Osoba ovlaštena na podnošenje prijedloga dužna je određeno označiti svoj zahtjev i podnijeti dokaze.
- (4) Ako ovlaštena osoba nije podnijela prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku do potvrđivanja optužnice, bit će obaviještena da taj prijedlog može podnijeti do okončanja glavne rasprave odnosno pretresa za izricanje kaznenopravne sankcije. Ako su zbog kaznenog djela oštećena sredstva Federacije, a prijedlog nije podnesen, sud će o tome obavijestiti tijelo iz članka 208. stavka 2. ovoga Zakona.
- (5) Ako ovlaštena osoba ne podnese imovinskopravni zahtjev do okončanja glavne rasprave ili ako predloži upućivanje na parnični postupak, a podaci kaznenog postupka pružaju pouzdan temelj za cjelovito ili djelomično rješenje imovinskopravnog zahtjeva, sud će u osuđujućoj presudi odlučiti da se optuženiku izrekne mjera oduzimanja imovinske koristi.

Članak 210.

Odustanak od prijedloga

- (1) Ovlaštena osoba može do okončanja glavne rasprave odnosno rasprave za izricanje kaznenopravne sankcije odustati od prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku i ostvarivati ga u parničnom postupku. U slučaju odustanka od prijedloga, takav se prijedlog ne može ponovno podnijeti, osim ako ovim Zakonom nije drugačije određeno.
- (2) Ako je imovinskopravni zahtjev nakon podnesenog prijedloga a prije okončanja rasprave za određivanje sankcije prešao na drugu osobu po pravilima imovinskog prava, ta će se osoba pozvati da se očituje ostaje li pri prijedlogu. Ako se uredno pozvana osoba ne odazove, smatra se da je odustala od prijedloga.

Članak 211.

Obveze tužitelja i suda u svezi utvrđivanja činjenica

- (1) Tužitelj je dužan prikupiti dokaze i izvidjeti sve što je potrebno za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu u svezi kaznenoga djela.

- (2) Sud će ispitati optuženika o činjenicama u svezi prijedloga ovlaštene osobe.

Članak 212.

Odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu

- (1) O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje sud.
- (2) Sud može predložiti oštećeniku i optuženiku odnosno branitelju provedbu postupka medijacije putem medijatora sukladno zakonu, ako ocijeni kako je imovinskopravni zahtjev takav da ga je svrsishodno uputiti na medijaciju. Prijedlog za upućivanje na medijaciju mogu dati i oštećenik i optuženik odnosno branitelj do okončanja glavne rasprave.
- (3) U presudi kojom optuženika proglašava krivim sud može oštećeniku dosuditi imovinskopravni zahtjev u cijelosti ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtjev djelomično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci kaznenog postupka ne pružaju pouzdan temelj ni za cjelovito ni za djelomično presuđenje, sud će oštećenika uputiti da imovinskopravni zahtjev u cijelosti može ostvarivati u parničnom postupku.
- (4) Kada sud donese presudu kojom se optuženik oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kada rješenjem obustavi kazneni postupak, uputit će oštećenika da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Članak 213.

Odluka o predaji stvari oštećeniku

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na povrat stvari, a sud utvrdi kako stvar pripada oštećeniku i da se nalazi kod optuženika ili kod nekoga od sudionika na glavnoj raspravi ili kod osobe kojoj su oni dali stvar na čuvanje, odredit će u presudi da se stvar preda oštećeniku.

Članak 214.

Odlučivanje o poništenju određenog pravnog posla

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na poništenje određenog pravnog posla, a sud utvrdi da je zahtjev utemeljen, izreći će u presudi cjelovito ili djelomično poništenje toga pravnog posla, s posljedicama koje otuda proistječu, ne dotičući prava trećih osoba.

Članak 215.

Izmjena odluke o imovinskopravnom zahtjevu

- (1) Sud može izmijeniti pravomoćnu presudu koja sadrži odluku o imovinskopravnom zahtjevu samo povodom obnove kaznenog postupka.
- (2) Izvan slučaja iz stavka 1. ovoga članka, osuđenik odnosno njegovi nasljednici mogu samo u parničnom postupku zahtijevati da se pravomoćna presuda kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu izmijeni i to ako postoje uvjeti za obnovu postupka po odredbama parničnog postupka.

Članak 216.

Privremene mjere osiguranja

- (1) Privremene mjere osiguranja imovinskopavnog zahtjeva nastalog zbog počinjenja kaznenog djela

mogu se odrediti u kaznenom postupku po odredbama ovršnog postupka.

- (2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi sud. Dopuštena je žalba protiv ovoga rješenja o kojoj odlučuje vijeće iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Članak 217.

Vraćanje stvari tijekom postupka

- (1) Ako je riječ o stvarima koje nedvojbeno pripadaju oštećeniku, a ne služe kao dokaz u kaznenom postupku, te će se stvari predati oštećeniku i prije okončanja postupka.
- (2) Ako se više oštećenika spori o vlasništvu nad stvari, uputit će se na parnični postupak, a sud će u kaznenom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu mjeru osiguranja.
- (3) Stvari koje služe kao dokaz privremeno će se oduzeti i po okončanju postupka vratiti vlasniku. Ako je takva stvar neophodno potrebna vlasniku, ona mu se može vratiti i prije okončanja postupka, uz obvezu da ju na zahtjev donese.

Članak 218.

Mjere osiguranja prema trećim osobama

- (1) Ako oštećenik ima zahtjev prema trećoj osobi zbog toga što se kod nje nalaze stvari pribavljene kaznenim djelom ili zbog toga što je ona zbog kaznenog djela ostvarila imovinsku korist, sud može u kaznenom postupku na prijedlog ovlaštene osobe (članak 208.) i po odredbama ovršnog postupka, odrediti privremene mjere osiguranja i prema toj trećoj osobi. Odredbe članka 216. stavka 2. ovoga Zakona primjenjuju se i u tom slučaju.
- (2) U presudi kojom se optuženik proglašava krivim sud će ili ukinuti mjere iz stavka 1. ovoga članka, ako već ranije nisu ukinute ili će oštećenika uputiti na parnični postupak, s tim što će se ove mjere ukinuti ako parnični postupak ne bude pokrenut u roku koji odredi sud.

Glava XVIII. – OSTALE ODREDBE

Članak 219.

Obustava postupka u slučaju smrti osumnjičenika odnosno optuženika

Kada se tijekom kaznenog postupka ustanovi da je nastupila smrt osumnjičenika odnosno optuženika, postupak će se obustaviti.

Članak 220.

Postupak u slučaju nebrojivosti osumnjičenika odnosno optuženika

Ako se tijekom postupka utvrdi da je osumnjičenik odnosno optuženik u vrijeme počinjenja kaznenog djela bio nebrojiv, sud donosi odgovarajuću odluku sukladno članku 410. ovoga Zakona. Ako se osumnjičenik odnosno optuženik nalazi u pritvoru ili u psihijatrijskoj ustanovi,

neće biti pušten na slobodu, već će sud donijeti rješenje o njegovom privremenom zadržavanju u trajanju do 30 dana od dana donošenja rješenja.

Članak 221.

Duševno oboljenje osumnjičenika odnosno optuženika tijekom postupka

Kada se tijekom kaznenog postupka utvrdi da je osumnjičenik odnosno optuženik nakon počinjenja kaznenog djela obolio od kakve duševne bolesti, kazneni postupak će se prekinuti rješenjem (članak 409.).

Članak 222.

Primjena pravila međunarodnog prava

- (1) Glede isključenja kaznenog progona za strance koji uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, primjenjuju se pravila međunarodnog prava.
- (2) U slučaju sumnje radi li se o osobama iz stavka 1. ovoga članka, sud će se radi objašnjenja obratiti Federalnom ministarstvu pravde.

Članak 223.

Odobrenje za kazneni progon

Kada je zakonom propisano da je za kazneni progon pojedinih osoba potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog tijela, tužitelj ne može istragu provesti niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje dano.

Članak 224.

Privremeno oduzimanje vozačke dozvole

- (1) Ako se postupak vodi zbog kaznenog djela ugrožavanja javnog prometa sud može osumnjičeniku odnosno optuženiku oduzeti vozačku dozvolu za vrijeme trajanja postupka.
- (2) U žurnim slučajevima tužitelj može odrediti mjeru iz stavka 1. ovoga članka, o čemu odmah obavještava suca za prethodni postupak koji može u roku od 72 sata donijeti rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole. U slučaju da sudac za prijašnji postupak ne donese rješenje o privremenom oduzimanju vozačke dozvole, tužitelj će vratiti vozačku dozvolu osumnjičeniku.
- (3) Vozačka dozvola bit će vraćena osumnjičeniku odnosno optuženiku i prije okončanja kaznenog postupka ako se može opravdano zaključiti da su prestali razlozi za oduzimanje vozačke dozvole.
- (4) Protiv rješenja donesenog u smislu st. 1. i 2. ovoga članka dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) Vrijeme za koje je vozačka dozvola oduzeta, optuženiku koji je na slobodi, uračunat će se u izrečenu mjeru sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom.

Članak 225.

Posebni uvjeti za kazneni progon

- (1) U slučaju kada je kazneno djelo počinjeno izvan područja Federacije, tužitelj može poduzeti

kazneni progon ako je to kazneno djelo propisano u zakonu Federacije.

- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka tužitelj će poduzeti kazneni progon samo u slučaju ako je počinjeno djelo propisano kao kazneno djelo i zakonom države na čijem je teritoriju kazneno djelo počinjeno. Ni u tome slučaju kazneni progon se neće poduzeti ako se po zakonu te države kazneni progon poduzima po zahtjevu oštećenika, a takav zahtjev nije podnesen.
- (3) Tužitelj može poduzeti kazneni progon bez obzira na zakon države na čijem je teritoriju kazneno djelo počinjeno, ako se to djelo smatra kaznenim djelom prema pravilima međunarodnog prava.

Članak 226.

Kažnjavanje za odljivanje postupka

- (1) Sud može tijekom postupka kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja, branitelja, opunomoćenika, zakonskog zastupnika ili oštećenika, ako su njihovi postupci bjelodano upravljani na odljivanje kaznenog postupka.
- (2) O kažnjavanju tužitelja obavijestit će se Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja obavijestit će se Federalna odvjetnička komora.

Članak 227.

Davanje podataka iz kaznene evidencije

- (1) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati sudovima, tužiteljstvima i tijelima unutarnjih poslova u svezi s kaznenim postupkom koji se vodi protiv osobe koja je ranije bila osuđivana, kao i nadležnim tijelima za izvršenje kaznenopravnih sankcija i nadležnim tijelima koji sudjeluju u postupku davanja amnestije, pomilovanja ili brisanja osude.
- (2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se, na obrazloženi zahtjev, dati i državnim tijelima ako još traju određene mjere sigurnosti ili pravne posljedice osude.
- (3) Građanima se, na njihov zahtjev, mogu davati podaci o njihovoj osuđivanosti ili neosuđivanosti ako su im ti podaci potrebni radi ostvarivanja njihovih prava.
- (4) Nitko nema pravo tražiti od građana da podnose dokaze o svojoj osuđivanosti odnosno neosuđivanosti.
- (5) Odredbe st. 1. do 4. ovoga članka su posebne odredbe koje se odnose i na Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine.

DIO DRUGI – TIJEK POSTUPKA

Glava XIX. – ISTRAGA

Članak 228.

Obveza prijavljivanja kaznenog djela

- (1) Službene i odgovorne osobe u svim tijelima vlasti u Federaciji, javnim poduzećima i ustanovama i

drugim pravnim osobama dužne su prijaviti kaznena djela o kojima su obaviještene ili za koja saznaju na koji drugi način. U takvim će okolnostima službena ili odgovorna osoba poduzeti mjere radi očuvanja tragova kaznenog djela, predmeta na kojima je ili pomoću kojih je počinjeno kazneno djelo i drugih dokaza o njima i obavijestiti će bez odgode ovlaštenu službenu osobu ili tužiteljstvo.

- (2) Zdravstveni djelatnici, nastavnici, odgajatelji, roditelji, skrbnici, posvojitelji i druge osobe ovlaštene ili dužne pružati zaštitu i pomoć maloljetnim osobama, nadzirati ih i odgajati, a koji saznaju ili ocijene da postoji sumnja da je maloljetna osoba žrtva spolnog, tjelesnog ili kojeg drugog zlostavljanja, dužne su o toj sumnji odmah obavijestiti ovlaštenu službenu osobu ili tužitelja.

Članak 229.

Prijavljivanje kaznenog djela od građana

- (1) Građanin ima pravo prijaviti počinjenje kaznenog djela.
- (2) Svatko je dužan prijaviti počinjenje kaznenog djela kada neprijavljuje kazneno djelo predstavlja kazneno djelo.

Članak 230.

Podnošenje prijave

- (1) Prijava se podnosi tužitelju, pisano ili usmeno.
- (2) Ako se prijava podnosi usmeno, osobu koja podnosi prijavu upozorit će na posljedice lažnog prijavljivanja. O usmenoj prijavi sastavit će se zapisnik, a ako je prijava priopćena telefonom, sačinit će se službena zabilješka.
- (3) Ako je prijava podnesena sudu, ovlaštenoj službenoj osobi ili nekom drugom sudu ili tužitelju u Federaciji, oni će tu prijavu primiti i odmah je dostaviti tužitelju.

Članak 231.

Nalog o provođenju istrage

- (1) Tužitelj nalaže provođenje istrage ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo.
- (2) O provođenju istrage donosi se nalog koji sadrži: podatke o počinitelju kaznenog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojega proizilaze zakonska obilježja kaznenog djela, zakonski naziv kaznenog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U nalogu tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.
- (3) Tužitelj neće naložiti provođenje istrage ako je iz prijave i pratećih spisa bjelodano da prijavljeno djelo nije kazneno djelo, ako ne postoje osnove sumnje da je prijavljena osoba počinila kazneno djelo, ako je nastupila zastara ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon.
- (4) O neprovođenju istrage, te o razlozima neprovođenja, tužitelj će obavijestiti oštećenika i

podnositelja prijave u roku od tri dana. Oštećenik i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu uredu tužitelja u roku od osam dana.

Članak 232.

Provođenje istrage

- (1) Tijekom provođenja istrage tužitelj može poduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenika i ispitivanje oštećenika i svjedoka, obavljanje očevida i rekonstrukcije događaja, poduzimanje posebnih mjera koje osiguravaju sigurnost svjedoka i podataka i naganje potrebnih vještačenja.
- (2) O poduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik sukladno ovom Zakonu.

Članak 233.

Nadzor tužitelja nad radom ovlaštenih službenih osoba

- (1) Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina, ovlaštena službena osoba dužna je odmah obavijestiti tužitelja i pod njegovim nadzorom poduzeti potrebne mjere na pronalaženju počinitelja kaznenog djela, sprječavanju skrivanja ili bijega osumnjičenika ili sudionika, otkrivanju i očuvanju tragova kaznenog djela i predmeta koji mogu poslužiti kao dokazi, te prikupljanju svih podataka koji mogu biti korisni u kaznenom postupku.
- (2) Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, ovlaštena službena osoba dužna je u slučaju opasnosti od odgode poduzeti prijeko potrebne radnje radi obavljanja zadataka iz stavka 1. ovoga članka. Pri poduzimanju ovih radnji, ovlaštena službena osoba dužna je postupati po ovom Zakonu. O svemu što je poduzeto ovlaštena službena osoba dužna je odmah obavijestiti tužitelja i dostaviti prikupljene predmete koji mogu poslužiti kao dokaz.
- (3) Ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna obavijestiti tužitelja o svim raspoloživim podacima, radnjama i mjerama koje je poduzela najkasnije sedam dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je kazneno djelo počinjeno.
- (4) U slučajevima iz st. 1. do 3. ovoga članka, tužitelj će donijeti nalog o provođenju istrage, ako to ocijeni potrebnim.

Članak 234.

Uzimanje izvjava i prikupljanje drugih dokaza

- (1) Radi obavljanja zadataka iz članka 233. ovoga Zakona, ovlaštena službena osoba može: prikupljati potrebne izvjava od osoba; obaviti potreban pregled prijevoznih sredstava, putnika i prtljage; ograničiti kretanje na određenom

prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja; poduzeti potrebne mjere u svezi s utvrđivanjem istovjetnosti osoba i predmeta; raspisati potragu za osobom i stvarima za kojima se traga; u prisustvu odgovorne osobe pretražiti određene objekte i prostorije državnih tijela, javnih poduzeća i ustanova, obaviti uvid u određenu njihovu dokumentaciju, kao i poduzeti druge potrebne mjere i radnje. O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri poduzimanju pojedinih radnji, te o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti, sastavit će se zapisnik ili službena zabilježka.

- (2) Pri prikupljanju izjava od osoba, ovlaštena službena osoba može uputiti pismeni poziv osobi da dođe u službene prostorije, pod uvjetom da se u pozivu naznače razlozi pozivanja. Osoba ne mora dati nikakvu izjavu ni odgovarati na pitanja koja joj ovlaštena službena osoba postavlja, osim davanja osobnih podataka, o čemu će je ovlaštena službena osoba poučiti.
- (3) Pri prikupljanju izjava osoba, ovlaštena službena osoba će postupiti sukladno članku 92. ovoga Zakona, odnosno sukladno članku 100. ovoga Zakona. U tom se slučaju zapisnici o prikupljenim izjavama mogu uporabiti kao dokazi u kaznenom postupku.
- (4) Osoba prema kojoj je poduzeta neka od radnji ili mjera iz ovoga članka ima pravo podnijeti pritužbu tužitelju u roku od tri dana. Tužitelj će provjeriti utemeljenost pritužbe i ako utvrdi da su se u poduzetim radnjama ili mjerama stekla obilježja kaznenog djela ili povreda radne obveze, postupit će prema pritužbi sukladno zakonu.
- (5) Na temelju prikupljenih izjava i otkrivenih dokaza, ovlaštena službena osoba sastavlja izvješće. Uz izvješće se dostavljaju i predmeti, skice, fotografije, pribavljena izvješća, spisi o poduzetim radnjama i mjerama, službene zabilježke, izjave i drugi materijali koji mogu biti korisni za uspješno vođenje postupka, uključujući sve činjenice i dokaze koji idu u korist osumnjičeniku. Ako ovlaštena službena osoba nakon podnošenja izvješća sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove kaznenog djela, dužna je prikupljati potrebna obavještenja i izvješće o tome kao dopunu ranijeg izvješća odmah predati tužitelju.
- (6) Tužitelj može prikupljati izjave i osoba koje se nalaze u pritvoru, ako je to potrebno radi otkrivanja drugih kaznenih djela iste osobe, njezinih sudionika ili kaznenih djela drugih počinitelja.

Članak 235.

Zadržavanje na mjestu počinjenja kaznenog djela

- (1) Ovlaštena službena osoba ima pravo osobe zatečene na mjestu počinjenja kaznenog djela zadržati radi prikupljanja izjava, ako te osobe mogu dati obavještenja važna za kazneni postupak i o tome je dužna obavijestiti tužitelja. Zadržavanje tih osoba na mjestu počinjenja kaznenog djela ne može trajati dulje od šest sati.

- (2) Ovlaštena službena osoba, može fotografirati i uzimati otiske prstiju osobe za koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo. Kada to doprinosi učinkovitosti postupka, ovlaštena službena osoba može javno objaviti fotografiju te osobe, ali samo po odobrenju tužitelja.
- (3) Ako je potrebno utvrditi od koga potiču otisci prstiju na pojedinim predmetima, ovlaštena službena osoba može uzimati otiske prstiju osoba za koje postoji vjerojatnoća da su mogle doći u dodir s tim predmetima.
- (4) Osoba prema kojoj je poduzeta koja radnja iz ovoga članka ima pravo podnijeti pritužbu tužitelju.

Članak 236.

Očevid i vještačenje

Ovlaštena službena osoba, nakon obavještanja tužitelja, dužna je obaviti očevid i odrediti potrebna vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije tijela. Ako je tužitelj nazočan na mjestu i tijekom obavljanja očevida od ovlaštenih službenih osoba, može tražiti da ovlaštena službena osoba poduzme određene radnje koje on smatra potrebnim. Sve radnje poduzete tijekom očevida moraju se zabilježiti i potanje obrazložiti kako u zapisniku, tako i u posebnom službenom izvješću.

Članak 237.

Obdukcija i ekshumacija

Ukoliko postoji sumnja ili je bjelodano da je smrt prouzročena kaznenim djelom ili je u svezi s počinjenjem kaznenog djela, tužitelj će naložiti izvođenje obdukcije. Ako je tijelo već pokopano, odredit će se ekshumacija s ciljem pregleda i obdukcije, o čemu će tužitelj zatražiti nalog od suda.

Članak 238.

Sudsko osiguranje dokaza

- (1) Kada je u interesu pravde da se svjedok ispita kako bi se njegov iskaz koristio na glavnoj raspravi uslijed postojanja mogućnosti da neće biti dostupan sudu za vrijeme suđenja, sudac za prijašnji postupak može, na prijedlog stranaka ili branitelja, naložiti da se izjava tog svjedoka uzme na posebnom ispitivanju. Ispitivanje će se provesti sukladno članku 277. ovoga Zakona.
- (2) Prije upotrebe izjave svjedoka iz stavka 1. ovoga članka, stranka odnosno branitelj koji traži da se izjava uzme u obzir kao dokaz na glavnoj raspravi mora dokazati da je, i pored svih uložениh napora da se osigura nazočnost svjedoka na glavnoj raspravi, svjedok ostao nedostupan. Ta se izjava ne može koristiti ako je svjedok nazočan na glavnoj raspravi.
- (3) Ukoliko stranke ili branitelj smatraju da će doći do nestanka određenog dokaza, odnosno do nemogućnosti izvođenja takvog dokaza na glavnoj raspravi, predložiti će sucu za prijašnji postupak poduzimanje neophodne radnje s ciljem osiguranja dokaza. Ako sudac za prijašnji postupak prihvati

- prijedlog o poduzimanju radnje dokazivanja, obavijestit će o tome stranke i branitelja.
- (4) Ako sudac za prijašnji postupak odbije prijedlog iz st. 1. i 3. ovoga članka, donijet će rješenje protiv kojeg se može podnijeti žalba vijeću iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona.

Članak 239.

Obustava istrage

- (1) Tužitelj će nalogom obustaviti istragu ukoliko se utvrdi da:
- djelo koje je počinio osumnjičenik nije kazneno djelo,
 - nema dovoljno dokaza da je osumnjičenik počinio kazneno djelo,
 - je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju kazneni progon.
- (2) O obustavi istrage tužitelj će obavijestiti oštećenika koji ima prava iz članka 231. ovoga Zakona.
- (3) Tužitelj, u slučajevima iz stavka 1. točke b. ovoga članka, može ponovno otvoriti istragu ako se dobiju dodani podaci koji pružaju dovoljno razloga za vjerovanje da je osumnjičenik počinio kazneno djelo.

Članak 240.

Okončanje istrage

- (1) Tužitelj okončava istragu kada smatra da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.
- (2) Prije okončanja istrage tužitelj će ispitati osumnjičenika, ukoliko ranije nije bio ispitan.
- (3) Ako se istraga ne okonča u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne mjere za njezino okončavanje poduzet će kolegij tužiteljstva.

Glava XX. – POSTUPAK OPTUŽIVANJA

Članak 241.

Podizanje optužnice

- (1) Kada tijekom istrage tužitelj smatra da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio kazneno djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sucu za prethodno saslušanje.
- (2) Nakon podizanja optužnice, osumnjičenik odnosno optuženik i branitelj, imaju pravo uvida u sve spise i dokaze.
- (3) Nakon podizanja optužnice stranke ili branitelj mogu predlagati sucu za prethodno saslušanje poduzimanje radnji sukladno članku 238. ovoga Zakona.

Članak 242.

Sadržaj optužnice

- (1) Optužnica sadrži:
- naziv suda,

- ime i prezime osumnjičenika, s osobnim podacima,
 - opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja kaznenog djela, vrijeme i mjesto počinjenja kaznenog djela, predmet na kojem je i sredstvo kojim je izvršeno kazneno djelo, te ostale okolnosti potrebne za potanje određivanje kaznenog djela,
 - zakonski naziv kaznenog djela, s navođenjem odredbe kaznenog zakona,
 - prijedlog o dokazima koje treba izvesti, uz naznaku imena svjedoka i vještaka, spisa koje treba pročitati i predmeta koji služe kao dokaz,
 - ishod istrage,
 - materijal koji potkrjepljuje navode optužnice.
- (2) Jednom optužnicom može se obuhvatiti više kaznenih djela ili više osumnjičenika.
- (3) Ako se osumnjičenik nalazi na slobodi, u optužnici se može predložiti da se odredi pritvor, a ako se nalazi u pritvoru može se predložiti produljenje pritvora ili puštanje na slobodu.

Članak 243.

Odlučivanje o optužnici

- (1) Sudac za prethodno saslušanje može potvrditi ili odbiti sve ili pojedine točke optužnice u roku od osam dana od dana primitka optužnice. Ukoliko odbije sve ili pojedine točke optužnice, sudac za prethodno saslušanje donosi rješenje koje se dostavlja tužitelju. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.
- (2) Prilikom potvrđivanja optužnice, sudac za prethodno saslušanje proučava svaku točku optužnice i materijale koje mu je dostavio tužitelj kako bi utvrdio postojanje osnovane sumnje.
- (3) Nakon potvrde pojedinih ili svih točaka optužnice, osumnjičenik dobiva položaj optuženika. Sudac za prethodno saslušanje dostavlja optužnicu optuženiku i njegovom branitelju.
- (4) Sudac za prethodno saslušanje dostavit će optužnicu optuženiku koji je na slobodi bez odgode, a ako se nalazi u pritvoru u roku od 24 sata po potvrđivanju optužnice. Sudac za prethodno saslušanje obavijestit će optuženika da će u roku od 15 dana od dana dostave optužnice biti pozvan da se očituje priznaje li ili poriče krivnju za svaku točku optužnice, namjerava li podnijeti prethodne prigovore, te navede prijedloge dokaza koje treba izvesti na glavnoj raspravi.
- (5) Nakon odbijanja svih ili pojedinih točaka u optužnici, tužitelj može podnijeti novu ili izmijenjenu optužnicu koja može biti utemeljena na novim dokazima. Nova odnosno izmijenjena optužnica podnosi se na potvrđivanje.

Članak 244.

Izjava o krivnji

- (1) Izjavu o krivnji optuženik daje sucu za prethodno saslušanje u nazočnosti tužitelja i branitelja.

- Izjava o krivnji unosi se u zapisnik. Ukoliko se optuženik ne očituje o krivnji, sudac za prethodno saslušanje će po službenoj dužnosti unijeti u zapisnik da optuženik poriče krivnju.
- (2) Ako se optuženik očituje da je kriv, sudac za prethodno saslušanje će uputiti predmet sucu odnosno vijeću radi zakazivanja ročišta na kojem će se utvrditi postojanje uvjeta iz članka 245. ovoga Zakona.
 - (3) Ukoliko se optuženik proglasi krivim nakon okončanja glavne rasprave ili promijeni svoju prvotnu izjavu o poricanju krivnje i naknadno prizna krivnju, njegova izjava o poricanju krivnje neće biti uzeta u obzir pri odmjerenju sankcije.
 - (4) Nakon unošenja izjave o poricanju krivnje u zapisnik, sudac za prethodno saslušanje će prosljediti predmet sucu odnosno vijeću kojem je predmet dodijeljen u svrhu zakazivanja glavne rasprave i to najkasnije u roku od 60 dana od dana očitovanja o krivnji. Taj se rok može iznimno produljiti za još 30 dana.

Članak 245.

Razmatranje izjave o priznanju krivnje

- (1) Prilikom razmatranja izjave o priznanju krivnje, sud provjerava:
 - a) da se do izjave o priznanju krivnje došlo dragovoljno, svjesno i s razumijevanjem, nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice u svezi imovinskopravnog zahtjeva i troškova kaznenog postupka,
 - b) da postoji dovoljno dokaza o krivnji optuženika.
- (2) Ako sud prihvati izjavu o priznanju krivnje, izjava optuženika će se unijeti u zapisnik. Istodobno odredit će se dan održavanja rasprave za izricanje kaznenopravne sankcije i to u roku od najkasnije tri dana.
- (3) Ako sud odbaci izjavu o priznanju krivnje, o tomu će obavijestiti stranke i branitelja i to konstatirati u zapisniku. Izjava o priznanju krivnje ne može se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku.

Članak 246.

Pregovaranje o krivnji

- (1) Osumnjičenik odnosno optuženik i njegov branitelj mogu pregovarati s tužiteljem o uvjetima priznavanja krivnje za djelo za koje se osumnjičenik odnosno optuženik tereti.
- (2) Prilikom pregovora sa osumnjičenikom odnosno optuženikom i braniteljem o priznanju krivnje sukladno stavku 1. ovoga članka, tužitelj može predložiti izricanje kazne ispod zakonom propisane najmanje kazne zatvora za to kazneno djelo, odnosno blažu sankciju za osumnjičenika odnosno optuženika.
- (3) Nagodba o priznanju krivnje sačinjava se u pisanom obliku i sudac za prethodno saslušanje, sudac odnosno vijeće ga može usvojiti ili odbaciti.

- (4) Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivnje, sud provjerava:
 - a) da je nagodba o priznanju krivnje postignuta dragovoljno, svjesno i s razumijevanjem, nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice u svezi imovinskopravnog zahtjeva i troškova kaznenog postupka,
 - b) da postoji dovoljno dokaza o krivnji osumnjičenika odnosno optuženika,
 - c) da osumnjičenik odnosno optuženik razumije da se nagodbom o priznanju krivnje odriče prava na suđenje i da ne može podnijeti žalbu na kaznenopravnu sankciju koja će mu biti izrečena.
- (5) Ako sud prihvati sporazum o priznanju krivnje, izjava osumnjičenika odnosno optuženika će se unijeti u zapisnik. Istodobno će se odrediti dan održavanja rasprave za izricanje kaznenopravne sankcije predviđene nagodbom iz stavka 3. ovoga članka, i to u roku od najkasnije tri dana.
- (6) Ako sud odbaci nagodbu o priznanju krivnje, o tomu će obavijestiti stranke i branitelja i to konstatirati u zapisniku. Priznanje dano pred sucem za prijašnji postupak, sucem za prethodno saslušanje, sucem odnosno vijećem ne može se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku.
- (7) O ishodima pregovora o krivnji, sud će obavijestiti oštećenika.

Članak 247.

Povlačenje optužnice

- (1) Tužitelj može povući optužnicu, bez prethodnog odobrenja, do njezinog potvrđivanja, a nakon toga, pa do početka glavne rasprave - samo uz odobrenje suca za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu.
- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, postupak se obustavlja rješenjem, o čemu se odmah obavještavaju osumnjičenik odnosno optuženik i branitelj, te oštećenik.

Članak 248.

Razlozi za prigovor i odluka o prigovoru

- (1) Prethodnim prigovorima se:
 - a) osporava nadležnost,
 - b) ukazuje na formalne nedostatke u optužnici,
 - c) osporava zakonitost dokaza ili izjavljenog priznanja,
 - d) zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka,
 - e) osporava odluka o odbijanju zahtjeva za postavljanje branitelja na temelju članka 46. stavak 1. ovoga Zakona.
- (2) Prethodni prigovori se podnose sudu pisano u roku od 15 dana od dana uručjenja optužnice, a o njima će se odlučiti do dostave predmeta sucu odnosno vijeću, u svrhu zakazivanja glavne rasprave.
- (3) O prethodnim prigovorima odlučuje sudac za prethodno saslušanje koji ne može sudjelovati u

sudnju. Protiv rješenja kojim se odlučuje o prethodnim prigovorima žalba nije dopuštena.

Glava XXI. – GLAVNA RASPRAVA

Odjeljak 1. Javnost glavne rasprave

Članak 249.

Opća javnost

- (1) Glavna rasprava je javna.
- (2) Glavnoj raspravi mogu nazočiti samo punoljetne osobe.
- (3) Osobe koje nazoče glavnoj raspravi ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženika i osoba kojima to dopusti sudac odnosno predsjednik vijeća.

Članak 250.

Isključenje javnosti

Od otvaranja zasjedanja pa do okončanja glavne rasprave sudac odnosno vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranaka i branitelja, ali uvijek po njihovom ispitivanju, isključiti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njezin dio, ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite čudoređa u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženika ili oštećenika ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.

Članak 251.

Na koga se isključenje javnosti ne odnosi

- (1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, branitelja, oštećenika, zakonskog zastupnika i opunomoćenika.
- (2) Sudac odnosno vijeće može dopustiti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena nazoče službene osobe, znanstveni i javni djelatnici, a na zahtjev optuženika može to dopustiti i njegovom bračnom odnosno izvanbračnom drugu i bliskim rođacima.
- (3) Sudac odnosno vijeće će upozoriti osobe koje su nazoče glavnoj raspravi s koje je javnost isključena da su dužne kao tajnu čuvati sve ono što su na raspravi saznale i da neovlašteno otkrivanje tajne predstavlja kazneno djelo.

Članak 252.

Odluka o isključenju javnosti

- (1) Odluku o isključenju javnosti donosi sudac odnosno vijeće rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.
- (2) Rješenje o isključenju javnosti može se pobijati samo žalbom na presudu.

Odjeljak 2. Upravljanje glavnom raspravom

Članak 253.

Obvezna nazočnost na glavnoj raspravi

- (1) Sudac odnosno članovi vijeća i zapisničar moraju biti neprekidno nazočni na glavnoj raspravi.

- (2) Ako je očito da će glavna rasprava trajati dulje vremena, predsjednik vijeća može zatražiti od predsjednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudaca da nazoče glavnoj raspravi, kako bi zamijenili članove vijeća u slučaju njihove spriječenosti.

Članak 254.

Obveze suca odnosno predsjednika vijeća

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća upravlja glavnom raspravom.
- (2) Dužnost je suca odnosno predsjednika vijeća brinuti se za svestrano raspravljavanje predmeta, utvrđivanja istine i otklanjanje svega što oduljuje postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.
- (3) Ukoliko ovim Zakonom nije drugačije propisano, o prijedlozima stranaka i branitelja odlučuje sudac odnosno predsjednik vijeća.
- (4) Odluke suca odnosno predsjednika vijeća se uvijek objavljuju i, s kratkim obrazloženjem razmatranih činjenica, unose u zapisnik o glavnoj raspravi.

Članak 255.

Redoslijed radnji glavne rasprave

Glavna rasprava teče redom koji je propisan ovim Zakonom, ali sudac odnosno predsjednik vijeća može odrediti odstupanje od redovitog tijeka raspravljavanja uslijed posebnih okolnosti, a osobito zbog broja optuženika, broja kaznenih djela i obujma dokaznog materijala. U zapisnik o glavnoj raspravi unijet će se razlozi zašto se glavna rasprava ne održava prema zakonom propisanom redoslijedu.

Članak 256.

Dužnost suca odnosno predsjednika vijeća

- (1) Dužnost je suca odnosno predsjednika vijeća brinuti se o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda. Sudac odnosno predsjednik vijeća može odmah nakon otvaranja zasjedanja upozoriti osobe koje nazoče glavnoj raspravi da se pristojno vladaju i ne ometaju rad suda. Sudac odnosno predsjednik vijeća može odrediti pretragu osoba koje nazoče glavnoj raspravi.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se sa zasjedanja udalje sve osobe koje kao slušatelji nazoče glavnoj raspravi, ako su se mjere za održavanje reda propisane ovim Zakonom pokazale neučinkovitim za osiguranje neometanog održavanja glavne rasprave.
- (3) U sudnici je zabranjeno filmsko ili televizijsko snimanje. Iznimno, predsjednik suda može odobriti takvo snimanje na glavnoj raspravi. Ako je snimanje odobreno, sudac odnosno predsjednik vijeća može na glavnoj raspravi, iz opravdanih razloga, odlučiti da se pojedini dijelovi glavne rasprave ne snimaju.

Članak 257.

Kažnjavanje zbog narušavanja reda i stegovne discipline

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća može udaljiti osobu iz sudnice kako bi se zaštitilo pravo na

- pravično i javno suđenje odnosno održalo dostojanstveno i neometano suđenje.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se optuženik udalji iz sudnice za određeno vrijeme ukoliko, optuženik i nakon upozorenja nastavi s nedoličnim vladanjem zbog kojega je opravdano njegovo udaljenje iz sudnice. Za to vrijeme sudac odnosno predsjednik vijeća može nastaviti postupak, ukoliko optuženik ima branitelja.
 - (3) Ako tužitelj, branitelj, oštećenik, zakonski zastupnik, opunomoćenik oštećenika, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja nazoči glavnoj raspravi ometa red ili se ne pokorava nalogu suca odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda - sudac odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se osoba udalji iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000 KM. Ako tužitelj ili branitelj budu udaljeni iz sudnice, sudac odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine ili Federalnu odvjetničku komoru čiji je branitelj član, radi poduzimanja daljih mjera.
 - (4) Branitelju ili opunomoćeniku oštećenika koji, nakon što je kažnjen, produži narušavanje reda, sudac odnosno predsjednik vijeća može uskratiti dalje zastupanje na glavnoj raspravi i kazniti ga novčanom kaznom do 30.000 KM. Rješenje o tome, s obrazloženjem, unosi se u zapisnik o glavnoj raspravi. Protiv ovoga rješenja dopuštena je posebna žalba. Glavna rasprava će se prekinuti ili odgoditi dok optuženik ne uzme drugog branitelja i ne pripremi obranu.

Članak 258.

Davanje lažnog iskaza svjedoka ili vještaka

Ako postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak na glavnoj raspravi dao lažni iskaz, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se sačini poseban prijepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka koji će se dostaviti tužitelju.

Odjeljak 3. Pretpostavke za održavanje glavne rasprave

Članak 259.

Otvaranje zasjedanja

Sudac odnosno predsjednik vijeća otvara zasjedanje i objavljuje predmet glavne rasprave. Potom će sudac odnosno predsjednik vijeća utvrditi jesu li nazočne sve pozvane osobe, a ako nisu, provjerit će jesu li su im pozivi dostavljeni i jesu li svoje izbivanje opravdale.

Članak 260.

Nedolazak tužitelja odnosno osobe koja ga zamjenjuje na glavnu raspravu

- (1) Ako tužitelj ili osoba koja ga zamjenjuje i koja je uredno pozvana na glavnu raspravu ne dođe, glavna rasprava će se odgoditi. Sudac odnosno

predsjednik vijeća pozvat će tužitelja odnosno osobu koja ga zamjenjuje da iznese razloge svog nedolaska. Na temelju izjave, sudac će utvrditi treba li biti kažnjen kaznom iz stavka 2. ovoga članka. Ako se tužitelj odnosno osoba koja ga zamjenjuje kažnjava, o tome obavještava Visoko sudačko i tužiteljsko vijeće Federacije Bosne i Hercegovine.

- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM tužitelja odnosno osobu koja ga zamjenjuje i koja se na uredan poziv suda za glavnu raspravu nije odazvala i nije opravdala svoje izbivanje.

Članak 261.

Nedolazak optuženika na glavnu raspravu

- (1) Ako je optuženik uredno pozvan, a na glavnu raspravu ne dođe niti svoje izbivanje opravda, sudac odnosno predsjednik vijeća će odgoditi glavnu raspravu i naložiti da se optuženik na iduću glavnu raspravu prisilno dovede. Ako do privođenja optuženik opravda izbivanje, sudac odnosno predsjednik vijeća će opozvati nalog o prisilnom dovođenju.
- (2) Ako optuženik koji je uredno pozvan bjelodano izbjegava doći na glavnu raspravu i ako prisilno dovođenje nije uspjelo, sudac odnosno predsjednik vijeća može optuženiku odrediti pritvor.
- (3) Protiv rješenja o određivanju pritvora, dopuštena je žalba koja ne zadržava njegovo izvršenje.
- (4) Ako ne bude ukinut ranije, pritvor traje do objave presude, a najdulje 30 dana.

Članak 262.

Zabrana suđenja u odsutnosti

Optuženiku se ne može suditi u odsutnosti.

Članak 263.

Nedolazak branitelja na glavnu raspravu

- (1) Ako branitelj koji je uredno pozvan na glavnu raspravu ne dođe, glavna rasprava će se odgoditi. Sudac odnosno predsjednik vijeća pozvat će branitelja da objasni razloge svog nedolaska. Na temelju izjave branitelja, sudac odnosno predsjednik vijeća utvrdit će treba li branitelj biti kažnjen. Kada se branitelj u ovakvim slučajevima kažnjava, obavještava se odvjetnička komora čiji je član.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM branitelja koji se nije odazvao urednom pozivu suda za glavnu raspravu i nije opravdao svoje izbivanje.
- (3) Ako je optuženiku određen novi branitelj, glavna rasprava će biti odgođena. Sudac odnosno predsjednik vijeća će dati novom branitelju dovoljno vremena za pripremu obrane, a to vrijeme ne može biti kraće od 15 dana ako se radi o kaznenom djelu s propisanom kaznom zatvora deset godina ili težom kaznom, osim ako se

optuženik ne odrekne toga prava a sudac odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu obrane neće utjecati na pravo optuženika na pravično suđenje.

Članak 264.

Nedolazak svjedoka ili vještaka na glavnu raspravu

- (1) Ako je svjedok ili vještak uredno pozvan, a na glavnu raspravu ne dođe niti svoj izbjivanje opravda, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti prisilno dovođenje svjedoka ili vještaka.
- (2) Svjedoka ili vještaka koji je uredno pozvan, a izbjivanje nije opravdao, sudac odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM.
- (3) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, sudac odnosno predsjednik vijeća će odlučiti treba li odgoditi glavnu raspravu.

Odjeljak 4. Odgoda i prekid glavne rasprave

Članak 265.

Razlozi za odgodu glavne rasprave

- (1) Na zahtjev stranaka ili branitelja glavna rasprava se može odgoditi rješenjem suca odnosno predsjednika vijeća, ako treba pribaviti nove dokaze ili ako je optuženik nakon počinjenog kaznenog djela nesposoban nazočiti glavnoj raspravi ili ako postoje druge smetnje da se glavna rasprava uspješno provede.
- (2) Rješenje kojim se glavna rasprava odgađa unijet će se u zapisnik i, po mogućnosti, odrediti dan i sat nastavka glavne rasprave. Sudac odnosno predsjednik vijeća će također naložiti osiguranje dokaza koji se mogu izgubiti ili uništiti zbog odgode glavne rasprave.
- (3) Protiv rješenja iz stavka 2. ovoga članka žalba nije dopuštena.

Članak 266.

Nastavak odgođene glavne rasprave

- (1) Ako se odgođena glavna rasprava održava pred istim sucem odnosno vijećem, rasprava će se nastaviti, a sudac odnosno predsjednik vijeća će ukratko iznijeti tijekom ranije glavne rasprave. Sudac odnosno predsjednik vijeća može odrediti da glavna rasprava iznova započne.
- (2) Odgođena glavna rasprava mora iznova započeti ako se izmijenio sastav vijeća, ali po ispitivanju stranaka i branitelja, vijeće može odlučiti da se u tom slučaju svjedoci i vještaci ne ispituju ponovno i ne obavlja novi očevid, nego se pročitaju iskazi svjedoka i vještaka dani na ranijoj glavnoj raspravi odnosno da se pročita zapisnik o očevidu.
- (3) Ako je odgađanje trajalo dulje od 30 dana ili ako se glavna rasprava održava pred drugim sucem odnosno predsjednikom vijeća - glavna rasprava mora iznova započeti i svi se dokazi moraju ponovno izvesti.

Članak 267.

Prekid glavne rasprave

- (1) Osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom, sudac odnosno predsjednik vijeća može prekinuti glavnu raspravu zbog odmora ili zbog protoka radnog vremena ili da bi se neki dokaz pribavio u kratkom vremenu ili zbog pripremanja optužbe ili obrane.
- (2) Prekinuta glavna rasprava nastavlja se uvijek pred istim sucem odnosno vijećem.
- (3) Ako se glavna rasprava ne može nastaviti pred istim sucem odnosno vijećem ili ako je prekid glavne rasprave trajao dulje od osam dana, postupit će se po odredbama članka 266. ovoga Zakona.

Odjeljak 5. Zapisnik o glavnoj raspravi

Članak 268.

Način vođenja zapisnika

- (1) O radu na glavnoj raspravi vodi se zapisnik u koji se doslovce mora unijeti cijeli tijek glavne rasprave.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da se određeni dio zapisnika pročita ili reproducira, a pročitati će ga ili reproducirati uvijek ako to zahtijevaju stranke, branitelj ili osoba čija se izjava unosi u zapisnik.

Članak 269.

Unošenje izreke presude u zapisnik

- (1) U zapisnik o glavnoj raspravi unosi se cjelovita izreka presude, uz naznaku je li presuda javno objavljena. Izreka presude unesena u zapisnik o glavnoj raspravi jest izvornik.
- (2) Ako je doneseno rješenje o pritvoru, i ono se unosi u zapisnik o glavnoj raspravi.

Članak 270.

Čuvanje materijalnih dokaza

- (1) U posebnoj se prostoriji suda pohranjuju i čuvaju materijalni dokazi prikupljeni tijekom kaznenog postupka. Sudac odnosno predsjednik vijeća može u bilo koje vrijeme izdati nalog koji se odnosi na nadzor i raspolaganje materijalnim dokazima.
- (2) Federalni ministar pravde donijet će propise kojima će odrediti način i uvjete pod kojima se čuvaju materijalni dokazi iz stavka 1. ovoga članka.

Odjeljak 6. Početak glavne rasprave

Članak 271.

Ulazak suca odnosno vijeća u sudnicu

- (1) Prilikom ulaska suca ili vijeća u sudnicu i prilikom njihova izlaska iz sudnice, svi nazočni na poziv ovlaštene osobe trebaju ustati.

- (2) Stranke i drugi sudionici postupka dužni su ustati kada se obraćaju sudu, osim ako za to postoje opravdane prepreke.

Članak 272.

Uvjeti za održavanje glavne rasprave

Kada sudac odnosno predsjednik vijeća utvrdi nazočnost svih pozvanih osoba na glavnoj raspravi ili kada odluči da se glavna rasprava održi bez nazočnosti određenih pozvanih osoba ili je odlučivanje o ovim stvarima odgođeno, pozvat će optuženika i uzeti od njega osobne podatke radi utvrđivanja istovjetnosti.

Članak 273.

Utvrđivanje istovjetnosti optuženika i davanje uputa

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća uzima od optuženika osobne podatke (članak 92.) da bi utvrdio njegovu istovjetnost. Nakon utvrđivanja istovjetnosti optuženika, sudac odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja imaju li primjedaba na sastav vijeća i nadležnost suda.
- (2) Nakon utvrđivanja istovjetnosti optuženika, sudac odnosno predsjednik vijeća će uputiti svjedoke i vještake u prostoriju za njih određenu izvan sudnice, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče. Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti svjedoke, dok čekaju, o svojim iskazima da ne govore s drugim svjedocima. Na prijedlog tužitelja, optuženika ili branitelja, sudac odnosno predsjednik vijeća će odobriti onim vještacima na koje se prijedlog odnosi da nazoče tijekom rasprave u sudnici.
- (3) Ukoliko je oštećenik nazočan, ali još nije podnio imovinskopravni zahtjev, sudac odnosno predsjednik vijeća će ga poučiti da može podnijeti taj zahtjev do zaključenja glavne rasprave.
- (4) Sudac odnosno predsjednik vijeća može poduzeti neophodne mjere radi sprečavanja međusobnog suobraćanja svjedoka, vještaka i stranaka.

Članak 274.

Pouke optuženiku

Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženika na potrebu pažljivog praćenja tijeka pretresa i poučiti ga da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, da može postavljati pitanja suoptuženiku, svjedocima i vještacima i da može davati obrazloženja u svezi s njihovim iskazima.

Članak 275.

Čitanje optužnice i dokazi optužbe i obrane

- (1) Glavna rasprava počinje čitanjem optužnice. Optužnicu čita tužitelj.
- (2) Nakon toga tužitelj će ukratko iznijeti dokaze na kojima temelji optužnicu. Nakon čitanja optužnice, sudac odnosno predsjednik vijeća upitat će optuženika je li razumio njezine navode. Ako sudac odnosno predsjednik vijeća ustanovi

da optuženik nije razumio optužnicu, ukratko će ju izložiti optuženiku na način koji mu je razumljiv.

- (3) Optuženik ili njegov branitelj mogu nakon toga izložiti obranu i ukratko iznijeti dokaze koje će ponuditi u svojoj obrani.

Odjeljak 7. Dokazni postupak

Članak 276.

Izvođenje dokaza

- (1) Stranka i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.
- (2) Osim ako sudac odnosno vijeće u interesu pravičnosti ne odredi drugačije, dokazi se na glavnoj raspravi izvode sljedećim redom:
- dokazi optužbe,
 - dokazi obrane,
 - dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi obrane (replika),
 - dokazi obrane kao odgovor na pobijanje (duplika),
 - dokazi čije je izvođenje naložio sudac odnosno vijeće,
 - sve odlučni podaci koji mogu pomoći sucu odnosno vijeću pri odmjeravanju odgovarajuće kaznenopravne sankcije, ako optuženik bude proglašen krivim po jednoj ili više točaka optužnice.
- (3) Prilikom izvođenja dokaza dopušteno je izravno, unakrsno i dodano ispitivanje. Izravno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudac odnosno vijeće može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.

Članak 277.

Izravno, unakrsno i dodano ispitivanje svjedoka

- (1) Dopušteno je ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji je pozvao svjedoka (izravno ispitivanje), potom ispitivanje toga svjedoka od suprotne stranke, odnosno branitelja (unakrsno ispitivanje) i ponovno ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji ga je pozvao. Svjedoka ispituje stranka koja ga je pozvala, ali sudac odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu u svakom dijelu ispitivanja postaviti svjedoku odgovarajuće pitanje. Pitanja svjedoku od suprotne stranke ograničavaju se na pitanja koja su prethodno postavljena tijekom ispitivanja svjedoka od stranke koja je pozvala svjedoka i pitanja u korist vlastitih tvrdnji. Pitanja na ponovnom ispitivanju svjedoka od stranke koja ga je pozvala ograničavaju se i odnose na pitanja postavljena tijekom ispitivanja svjedoka od suprotne stranke. Nakon što svjedok bude ispitan, sudac, odnosno predsjednik i članovi vijeća mu mogu postavljati pitanja.
- (2) Pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti ne mogu se postavljati pri izravnom ispitivanju, osim u slučaju potrebe razjašnjenja izjave svjedoka. U pravilu, pitanja koja navode na odgovor koji se

želi čuti - dopuštena su samo prilikom unakrsnog ispitivanja. Kada stranka pozove svjedoka suprotne stranke ili kada svjedok pokazuje odbojan stav ili ne želi surađivati, sudac odnosno predsjednik vijeća može dopustiti uporabu pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti.

- (3) Sudac odnosno predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri nadzirati način i redosljed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude učinkovito za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotreban gubitak vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbunjivanja.
- (4) Prilikom izvođenja dokaza iz članka 276. stavak 2. točka e) ovoga Zakona sud će ispitati svjedoka, a nakon toga dopustit će strankama i branitelju da postavljaju pitanja.

Članak 278.

Pravo suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno, ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedopušteno ili nevažno za predmet.
- (2) Ako sudac odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj žele dokazati nemaju značenja za predmet ili je ponuđeni dokaz nepotreban, odbit će izvođenje takvog dokaza.

Članak 279.

Posebna pravila o dokazima u slučajevima spolnih kažnjivih djela

- (1) U postupku se ne mogu koristiti kao dokazi činjenice koje se odnose na ranije spolno ponašanje oštećenika i njegove spolne sklonosti.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, u postupku se može koristiti dokaz da sperma, medicinska dokumentacija o ozljedama ili drugi materijalni dokazi potječu od druge osobe, a ne od optuženika.
- (3) U slučajevima počinjenja kaznenih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, pristanak žrtve se ne može uporabiti u prilog obrane optuženika.
- (4) Prije prihvaćanja dokaza sukladno ovom članku, obaviti će se odgovarajuće ispitivanje, s kojega je javnost isključena.
- (5) Zahtjev, prateća dokumentacija, i zapisnik s ispitivanja čuvaju se zapečaćeni u posebnom omotu, osim ako sud ne odredi drugačije.

Članak 280.

Posljedice optuženikova priznanja

Ako je optuženikovo priznanje na glavnoj raspravi cjelovito i sukladno prije izvedenim dokazima, u dokaznom će se postupku izvesti samo oni dokazi koji se odnose na odluku o kaznenopravnoj sankciji.

Članak 281.

Polaganje prisega odnosno davanje izjave

- (1) Svi svjedoci polažu prisegu ili daju izjavu prije svjedočenja, koja zamjenjuje prisegu.

- (2) Tekst prisega odnosno izjave glasi: "Prisežem čašću i savješću - izjavljujem da ću govoriti istinu o svemu što će me sud pitati i da neću uskratiti, dodati ili promijeniti išta meni poznato o ovom predmetu."
- (3) Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati prisegu odnosno izjavu daju potpisivanjem teksta prisega odnosno izjave, a gluhi svjedoci čitaju tekst prisega odnosno izjave. Ako gluhi ili nijemi svjedoci ne znaju čitati ni pisati, prisega odnosno izjava se daje uz pomoć tumača.

Članak 282.

Zaštita svjedoka od vrijeđanja, prijetnji i napada

- (1) Sudac odnosno predsjednik vijeća dužan je zaštititi svjedoka od vrijeđanja, prijetnje i napada.
- (2) Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti ili novčano kazniti sudionika u postupku ili bilo koju drugu osobu koja vrijeđa, prijeti ili dovodi u opasnost sigurnost svjedoka pred sudom. U slučaju novčanog kažnjavanja, primjenjuje se odredba članka 257. ovoga Zakona.
- (3) U slučaju ozbiljne prijetnje svjedoku, sudac odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti tužitelja radi poduzimanja kaznenog progona.
- (4) Na prijedlog stranke ili branitelja, sudac odnosno predsjednik vijeća naložit će tijelima policije poduzimanje prijeko potrebnih mjera za zaštitu svjedoka.

Članak 283.

Kažnjavanje za odbijanje svjedočenja

- (1) Ako svjedok odbije svjedočiti bez opravdanog razloga i nakon upozorenja na posljedice, može biti kažnjen novčanom kaznom do 30.000 KM.
- (2) Protiv rješenja iz stavka 1. dopuštena je žalba, koja ne zadržava izvršenje rješenja.

Članak 284.

Uzimanje vještaka

- (1) Vještaka mogu uzeti stranke, branitelj i sud.
- (2) Troškove vještaka iz stavka 1. ovoga članka podmiruje onaj tko ga je uzeo.

Članak 285.

Ispitivanje vještaka

- (1) Prije ispitivanja vještaka, sudac odnosno predsjednik vijeća opomenut će ga i na njegovu dužnost da iznese nalaz i mišljenje na najbolji mogući način i sukladno vještinama i pravilima struke i upozoriti ga da je davanje lažnog iskaza o nalazu i mišljenju kazneno djelo.
- (2) Vještak će položiti prisegu odnosno dati izjavu prije svjedočenja.
- (3) Prisega odnosno izjava se daje usmeno.
- (4) Tekst prisega odnosno izjave glasi: "Prisežem čašću-izjavljujem da ću govoriti istinu i da ću točno i potpuno iznijeti svoj nalaz i mišljenje."
- (5) Vještak iznosi svoj nalaz i mišljenje usmeno na glavnoj raspravi. U tom slučaju vještak će biti

izravno, unakrsno odnosno dodano ispitan od obje stranke i branitelja odnosno suda.

- (6) Pisani nalaz i mišljenje vještaka bit će prihvaćen kao dokazni materijal samo ukoliko je taj vještak svjedočio na raspravi.

Članak 286.

Otpuštanje svjedoka i vještaka

- (1) Ispitani svjedoci i vještaci ostat će ispred sudnice ukoliko ih sudac odnosno predsjednik vijeća potpuno ne otpusti nakon ispitivanja od stranaka i branitelja.
- (2) Na prijedlog stranke ili branitelja ili po službenoj dužnosti, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti da ispitani svjedoci i vještaci napuste sudnicu i budu naknadno pozvani i ponovno ispitani u nazočnosti ili odsutnosti ostalih svjedoka i vještaka.

Članak 287.

Ispitivanje izvan sudnice

- (1) Ako se tijekom suđenja sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti doći pred sud, ili da bi njegov dolazak bio povezan s nesrazmjernim teškoćama, sudac odnosno predsjednik vijeća može naložiti ispitivanje svjedoka odnosno vještaka izvan sudnice, ukoliko njegovo svjedočenje smatra važnim. Sudac odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će nazočiti ispitivanju, a ispitivanje će se provesti sukladno članku 277. ovoga Zakona.
- (2) Ako sudac odnosno predsjednik vijeća smatra prijeko potrebnim, ispitivanje svjedoka se može obaviti prilikom rekonstrukcije događaja izvan sudnice. Sudac odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će nazočiti rekonstrukciju, a ispitivanje će se provesti sukladno članku 277. ovoga Zakona.
- (3) Stranke, branitelj i oštećenik uvijek se obavještavaju o vremenu i mjestu ispitivanja svjedoka ili izvođenju rekonstrukcije, s uputom da stranke, branitelj i svjedoci moraju nazočiti ovim radnjama. Ispitivanje će se provesti kao da se izvodi na glavnoj raspravi, sukladno članku 277. ovoga Zakona.
- (4) Ako sudac odnosno predsjednik vijeća smatra prijeko potrebnim, na ispitivanje maloljetnika kao svjedoka smisleno se primjenjuju odredbe članka 100. stavka 6. i članka 104. ovoga Zakona.

Članak 288.

Iznimke od neposrednog izvođenja dokaza

- (1) Iskazi dani u istrazi dopušteni su kao dokaz na glavnoj raspravi i mogu biti korišteni prilikom izravnog i unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje ili za dodano ispitivanje. U ovom slučaju, osobi se može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz.

- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, zapisnici o iskazima danim u istrazi mogu se po odluci suca odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnoj raspravi samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć, ili je znatno otežan uslijed važnih uzroka.

Članak 289.

Zapisnici o dokaznom materijalu

- (1) Zapisnik o očevidu, o pretrazi stana ili osoba, o oduzimanju stvari, knjiga, zapisnika i ostalih dokaza iznijet će se na glavnoj raspravi da bi se utvrdio njihov sadržaj, a po ocjeni suca odnosno predsjednika vijeća njihov se sadržaj može ukratko unijeti u zapisnik o glavnoj raspravi.
- (2) Za provjeru vjerodostojnosti dopisa, zapisa ili fotografije, potrebni su izvorni dopis, zapis ili fotografija, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, može se koristiti kao dokaz i ovjerena peslika izvornika, te peslika koja je potvrđena kao neizmijenjena u odnosu na izvornik.
- (4) Dokazni materijal iz stavka 1. ovoga članka se čita, ukoliko se stranke i branitelj drugačije ne dogovore.

Članak 290.

Izmjena optužbe

Ako tužitelj ocijeni da izvedeni dokazi ukazuju da se činjenično stanje izneseno u optužnici izmijenilo, on može na glavnoj raspravi izmijeniti optužnicu. Radi pripremanja obrane, glavna se rasprava može odgoditi. U ovom se slučaju optužnica ne potvrđuje.

Članak 291.

Dopuna dokaznog postupka

- (1) Nakon izvođenja dokaza sudac odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja imaju li još koji dokazni prijedlog.
- (2) Ukoliko stranke i branitelj nemaju nove dokazne prijedloge ili prijedlozi budu odbijeni, sudac odnosno predsjednik vijeća će objaviti da je dokazni postupak okončan.

Članak 292.

Završni govor

- (1) Nakon okončanja dokaznog postupka sudac odnosno predsjednik vijeća će pozvati tužitelja, oštećenika, branitelja i optuženika radi davanja završnog govora. Posljednju riječ uvijek ima optuženik.
- (2) Ako optužnicu zastupa više tužitelja ili optuženik ima više od jednog branitelja, završni govor mogu dati svi, ali se njihova izlaganja ne mogu ponavljati i mogu biti vremenski ograničena.

Članak 293.

Okončanje glavne rasprave

Nakon završnih govora, sudac odnosno predsjednik vijeća objavljuje da je glavna rasprava okončana, a sud se povlači na vijećanje i glasovanje radi donošenja presude.

Glava XXII. – PRESUDA

Odjeljak 1. Izricanje presude

Članak 294.

Izricanje i objava presude

Presuda se izriče i objavljuje u ime Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 295.

Vežanost presude za optužbu

- (1) Presuda se može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmetom optužbe sadržane u potvrđenoj odnosno na glavnoj raspravi izmijenjenoj optužnici.
- (2) Sud nije vezan za prijedloge glede pravne ocjene djela.

Članak 296.

Dokazi na kojima se temelji presuda

- (1) Sud temelji presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnoj raspravi.
- (2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u svezi s ostalim dokazima te na temelju takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Odjeljak 2. Vrste presuda

Članak 297.

Meritorne i postupovne presude

- (1) Presudom se optužba odbija ili se optuženik oslobađa optužbe ili se proglašava krivim.
- (2) Ako optužba obuhvaća više kaznenih dijela, u presudi će se izreći odbija li se optužba i za koje djelo ili se optuženik oslobađa optužbe ili se proglašava krivim.

Članak 298.

Presuda kojom se optužba odbija

Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći:

- a) ako sud nije nadležan za suđenje,
- b) ako je postupak vođen bez zahtjeva tužitelja,
- c) ako je tužitelj od započinjanja pa do okončanja glavne rasprave odustao od optužnice,
- d) ako nije bilo potrebnog odobrenja ili ako je nadležno državno tijelo odustalo od odobrenja,
- e) ako je optuženik za isto djelo već pravomoćno osuđen, oslobođen optužbe ili

je postupak protiv njega rješenjem pravomoćno obustavljen, a ne radi se o rješenju o obustavi postupka iz članka 342. ovoga Zakona,

- f) ako je optuženik amnestijom ili pomilovanjem oslobođen progona ili se kazneni progon ne može poduzeti zbog zastare ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon.

Članak 299.

Presuda kojom se optuženik oslobađa optužbe

Presudu kojom se optuženik oslobađa optužbe sud će izreći:

- a) ako djelo za koje se optuženik optužuje nije zakonom propisano kao kazneno djelo,
- b) ako postoje okolnosti koje isključuju kaznenu odgovornost optuženika,
- c) ako nije dokazano da je optuženik počinio kazneno djelo za koje se optužuje.

Članak 300.

Presuda kojom se optuženi proglašava krivim

- (1) U presudi kojom se optuženik proglašava krivim sud će izreći:
 - a) za koje se kazneno djelo optuženik proglašava krivim, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja kaznenog djela, kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe Kaznenog zakona,
 - b) zakonski naziv kaznenog djela i koje su odredbe Kaznenog zakona primijenjene,
 - c) kakva se kazna izriče optuženiku ili se po odredbama Kaznenog zakona oslobađa kazne,
 - d) odluku o uvjetnoj osudi,
 - e) odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi i odluku o vraćanju predmeta (članak 88.), ako predmeti do tada nisu vraćeni vlasniku odnosno držatelju,
 - f) odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne,
 - g) odluku o troškovima kaznenog postupka, o imovinskopravnom zahtjevu, te o objavi pravomoćne presude ima putem sredstava javnog priopćavanja.
- (2) Ako je optuženiku izrečena novčana kazna, u presudi će se odrediti rok plaćanja novčane kazne i način zamjene izvršenja novčane kazne u slučaju da se novčana kazna ne može naplatiti.

Odjeljak 3. Objava presude

Članak 301.

Vrijeme i mjesto objave presude

- (1) Nakon izricanja presude, sud će ju odmah objaviti. Ako sud nije u mogućnosti istoga dana po okončanju glavne rasprave izreknuti presudu, odgodit će objavu presude najviše za tri dana i odrediti vrijeme i mjesto objave presude.

- (2) Sud će u nazočnosti stranaka i branitelja, njihovih zakonskih zastupnika i opunomoćenika javno pročitati izreku presude i priopćiti ukratko razloge presude.
- (3) Objaviti će presudu i kada stranka, branitelj, zakonski zastupnik ili opunomoćenik nije nazočan. Sud može odlučiti da optuženiku koji nije nazočan presudu usmeno priopći sudac odnosno predsjednik vijeća ili mu se presuda samo dostavi.
- (4) Ako je javnost na glavnoj raspravi bila isključena, izreka presude će se uvijek pročitati u javnom zasjedanju. Vijeće će odlučiti hoće li i koliko isključiti javnost prilikom objave razloga presude.
- (5) Svi nazočni saslušati će čitanje izreke presude stojeći.

Članak 302.

Pritvor nakon izricanja presude

Za određivanje, produljenje ili ukidanje pritvora nakon objave presude do njezine pravomoćnosti primjenjivat će se odredba članka 152. ovoga Zakona.

Članak 303.

Pouka o pravu na žalbu i druga upozorenja

- (1) Nakon objave presude, sudac odnosno predsjednik vijeća će poučiti optuženika i oštećenika o pravu na žalbu, te o pravu na odgovor na žalbu.
- (2) Ako je optuženiku izrečena uvjetna osuda, upozorit će ga sudac odnosno predsjednik vijeća na značenje uvjetne osude i uvjete kojih se mora pridržavati.
- (3) Sudac odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženika da do pravomoćnog okončanja postupka obavijesti sud o svakoj promjeni adrese.

Odjeljak 4. Pisana izrada i dostava presude

Članak 304.

Pisana izrada presude

- (1) Objavljena se presuda mora pisano izraditi u roku od 15 dana po objavi, a u složenim stvarima, iznimno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima, sudac odnosno predsjednik vijeća je dužan obavijestiti predsjednika suda zbog čega to nije učinjeno. Predsjednik suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se presuda što prije izradi.
- (2) Presudu potpisuju sudac odnosno predsjednik vijeća i zapisničar.
- (3) Ovjereni prijepis presude dostavit će se tužitelju i oštećeniku, a optuženiku i branitelju suglasno članku 185. ovoga Zakona. Ako se optuženik nalazi u pritvoru, ovjereni prijepisi presude moraju biti dostavljeni u rokovima iz stavka 1. ovoga članka.
- (4) Optuženiku i oštećeniku dostavit će se i pouka o pravu na žalbu.
- (5) Ovjereni prijepis presude sud će s poukom o pravu na žalbu dostaviti osobi čiji je predmet tom

presudom oduzet, te pravnoj osobi kojoj je izrečeno oduzimanje imovinske koristi. Pravomoćna će se presuda dostaviti oštećeniku.

Članak 305.

Sadržaj presude

- (1) Pisano izrađena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.
- (2) Uvod presude sadrži: naznaku da se presuda izriče u ime Federacije Bosne i Hercegovine, naziv suda, ime i prezime predsjednika i članova vijeća i zapisničara, ime i prezime optuženika, kazneno djelo za koje je optužen i je li nazočio na glavnoj raspravi, dan glavne rasprave i je li glavna rasprava bila javna, ime i prezime tužitelja, branitelja, zakonskog zastupnika i opunomoćenika koji su bili nazočni na glavnoj raspravi i dan objave izrečene presude.
- (3) Izreka presude sadrži osobne podatke o optuženiku i odluku kojom se optuženik proglašava krivim za kazneno djelo za koje je optužen ili kojom se oslobađa optužbe za to djelo ili kojom se optužba odbija.
- (4) Ako je optuženik proglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke iz članka 300. ovoga Zakona, a ako je oslobođen optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen i odluku o troškovima kaznenog postupka i imovinskopравnom zahtjevu, ako je bio postavljen.
- (5) U slučaju stjecaja kaznenih djela sud će u izreku presude unijeti kazne utvrđene za svako pojedinačno kazneno djelo, a potom jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva djela u stjecaju.
- (6) U obrazloženju presude sud će iznijeti razloge za svaku točku presude.
- (7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanima ili nedokazanima, dajući osobito ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih je razloga odlučio ne ispitati izravno svjedoka ili vještaka čiji je iskaz pročitao, kojim se razlozima upravljao pri rješavanju pravnih pitanja, a osobito pri utvrđivanju postoji li kazneno djelo i kaznena odgovornost optuženika i pri primjeni određenih odredaba Kaznenog zakona na optuženika i njegovo djelo.
- (8) Ako je optuženiku izrečena kazna, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti sud uzeo u obzir pri odmjerenju kazne. Sud će posebice obrazložiti kojim se razlozima upravljao pri odluci da kaznu treba ublažiti ili optuženika osloboditi kazne ili izreći uvjetnu osudu ili da treba izreći mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi.
- (9) Ako se optuženik oslobađa optužbe, u obrazloženju će se osobito navesti iz kojih se razloga iz članka 299. ovoga Zakona to čini.
- (10) U obrazloženju presude kojom se optužba odbija sud se neće upuštati u ocjenu glavne stvari, nego

će se ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe.

Članak 306.

Ispravke u presudi

- (1) Pogreške u imenima i brojevima te druge bjelodane pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesuglasju pisano izrađene presude s izvornikom ispraviti će, posebnim rješenjem, sudac odnosno predsjednik vijeća na zahtjev stranke i branitelja ili po službenoj dužnosti.
- (2) Ako postoji nesuglasnost između pisano izrađene presude i njezinog izvornika glede podataka iz članka 300. stavka 1. toč. a) do e) i točke g) ovoga Zakona, rješenje o ispravci dostavit će se osobama iz članka 303. ovoga Zakona. U tom slučaju rok za žalbu protiv presude teče od dana dostave toga rješenja, protiv kojega posebna žalba nije dopuštena.

Glava XXIII. – REDOVITI PRAVNI LIJEKOVI

Odjeljak 1. Žalba na prvostupanjsku presudu

Članak 307.

Pravo žalbe i žalbeni rok

- (1) Protiv presude donesene u prvom stupnju može se podnijeti žalba drugostupanjskom sudu u roku od 15 dana od dana dostave prijepisa presude.
- (2) U složenim stvarima, na zahtjev stranaka i branitelja, sud može žalbeni rok produljiti najdulje za 15 dana.
- (3) Do odluke suda o zahtjevu iz stavka 2. ovoga članka, ne teče rok za žalbu.
- (4) Pravodobno podnesena žalba zadržava izvršenje presude.

Članak 308.

Subjekti žalbe

- (1) Žalbu mogu podnijeti stranke, branitelj i oštećenik.
- (2) U korist optuženika žalbu mogu podnijeti zakonski zastupnik, bračni odnosno izvanbračni drug optuženika, krvni rođak u ravnoj liniji, posvojitelj, posvojenik, brat, sestra i hranitelj. Žalbeni rok i u tom slučaju teče od dana kada je dostavljen prijepis presude optuženiku ili njegovom branitelju.
- (3) Tužitelj može podnijeti žalbu kako na štetu tako i u korist optuženika.
- (4) Oštećenik može pobijati presudu samo zbog odluke suda o troškovima kaznenog postupka i odluke o imovinskopravnom zahtjevu.
- (5) Žalbu može podnijeti i osoba čiji je predmet oduzet ili od koje je oduzeta imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
- (6) Branitelj i osobe iz stavka 2. ovoga članka mogu podnijeti žalbu i bez osobite ovlasti optuženika, ali ne i protiv njegove volje, osim ako je optuženiku izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

Članak 309.

Odreknuće i odustanak od žalbe

- (1) Optuženik se može odreći prava na žalbu samo nakon dostave presude. Optuženik se i prije toga može odreći prava na žalbu ako se tužitelj odrekao prava na žalbu, osim ako bi optuženik po presudi trebao izdržavati kaznu zatvora. Do donošenja odluke vijeća žalbenog odjeljenja, optuženik može odustati od već podnesene žalbe.
- (2) Tužitelj se može odreći prava na žalbu od trenutka objave presude pa do isteka roka za podnošenje žalbe, a do donošenja odluke vijeća žalbenog odjeljenja može odustati od već podnesene žalbe.
- (3) Odreknuće i odustanak od žalbe ne može se opozvati.

Članak 310.

Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe

- (1) Žalba treba sadržavati:
 - a) oznaku presude protiv koje se žalba podnosi (naziv suda, broj i datum presude),
 - b) temelj pobijanja presude,
 - c) obrazloženje žalbe,
 - d) prijedlog da se pobijana presuda u cijelosti ili djelomično ukine ili preinači,
 - e) potpis osobe koja žalbu podnosi.
- (2) Ako je žalbu podnio optuženik ili druga osoba iz članka 308. stavak 2. ovoga Zakona, a optuženik nema branitelja ili ako je žalbu podnio oštećenik koji nema opunomoćenika, a žalba nije sastavljena sukladno odredbama stavka 1. ovoga članka, sud će žalitelja pozvati da u određenome roku žalbu dopuni pisanim podneskom ili usmeno na zapisnik kod suda. Ako žalitelj ne postupi po tom pozivu, sud će žalbu odbaciti ako ne sadrži podatke iz stavka 1. točke b) c) i e) ovoga članka, a ako žalba ne sadrži podatak iz stavka 1. točke a) ovoga članka - odbacit će ju ako se ne može utvrditi na koju se presudu odnosi. Ako je žalba podnesena u korist optuženika, dostavit će se žalbenom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbacit će se ako se to ne može utvrditi.
- (3) Ako je žalbu podnio oštećenik koji ima opunomoćenika ili tužitelj, a žalba ne sadrži podatke iz stavka 1. točke b) c) i e) ovoga članka ili ako žalba ne sadrži podatak iz stavka 1. točke a. ovoga članka, a ne može se utvrditi na koju se presudu odnosi, žalba će se odbaciti. Žalba s takvim nedostacima podnesena u korist optuženika koji ima branitelja dostavit će se žalbenom odjeljenju, ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciti ako se to ne može utvrditi.
- (4) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i unatoč dužnoj pažnji i oprezu nisu mogli biti prikazani na glavnoj raspravi. Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze – dužan

je navesti činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

Članak 311. Žalbeni temelji

Presuda se može pobijati:

- a) zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka,
- b) zbog povrede Kaznenog zakona,
- c) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- d) zbog odluke o kaznenopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima kaznenog postupka, imovinskopravnom zahtjevu, te zbog odluke o objavi presude putem sredstava javnog priopćavanja.

Članak 312.

Bitne povrede odredaba kaznenog postupka

- (1) Bitna povreda odredaba kaznenog postupka postoji:
 - a) ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude sudjelovao sudac koji nije sudjelovao na glavnoj raspravi ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja,
 - b) ako je na glavnoj raspravi sudjelovao sudac koji se morao izuzeti,
 - c) ako je glavna rasprava održana bez osobe čija je nazočnost na glavnoj raspravi po zakonu obvezna ili ako je optuženiku, branitelju ili oštećeniku protivno njegovu zahtjevu, uskraćeno na glavnoj raspravi uporabljivati svoj jezik i na svojem jeziku pratiti tijek glavne rasprave,
 - d) ako je povrijeđeno pravo na obranu,
 - e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost s glavne rasprave,
 - f) ako je sud povrijedio propise kaznenog postupka o postojanju odobrenja nadležnog tijela,
 - g) ako je sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti,
 - h) ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe;
 - i) ako se presuda temelji na dokazu na kojemu se po odredbama ovoga Zakona ne može temeljiti presuda,
 - j) ako je optužba prekoračena,
 - k) ako je izreka presude nerazumljiva, proturječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.
- (2) Bitna povreda odredaba kaznenog postupka postoji i ako sud za vrijeme pripremanja glavne rasprave ili tijekom glavne rasprave ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovoga Zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

Članak 313.

Povrede Kaznenog zakona

Povreda Kaznenog zakona postoji ako je Kazneni zakon povrijeđen u pitanju:

- a) je li djelo za koje se optuženik progoni kazneno djelo,
- b) postoje li okolnosti koje isključuju kaznenu odgovornost,
- c) postoje li okolnosti koje isključuju kazneni progon, a osobito je li nastupila zastara kaznenog progona ili je progon isključen uslijed amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravomoćno presuđena,
- d) je li glede kaznenog djela koje je predmetom optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti,
- e) je li odlukom o kazni ili uvjetnoj osudi odnosno odlukom o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračena ovlast koju sud ima po zakonu,
- f) jesu li pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne.

Članak 314.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

- (1) Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kada je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.
- (2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kada na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Članak 315.

Odluke o kaznenopravnoj sankciji, troškovima postupka, imovinskopravnom zahtjevu i objavi presude

- (1) Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni i uvjetnoj osudi kada tom odlukom nije prekoračena zakonska ovlast, ali sud kaznu nije pravilno odmjerio s obzirom na okolnosti koje utječu da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobađanju od kazne, ili o uvjetnoj osudi, iako su za to postojali zakonski uvjeti.
- (2) Odluka o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona iz članka 313. točke e) ovoga Zakona, ali je sud nepravilno donio ovu odluku ili nije izrekao mjeru sigurnosti, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uvjeti. Iz istih se razloga odluka o troškovima kaznenog postupka može pobijati.
- (3) Odluka o imovinskopravnom zahtjevu te odluka o objavi presude putem sredstava javnog priopćavanja može se pobijati kada je sud o tim pitanjima donio odluku protivno zakonskim odredbama.

Članak 316.

Podnošenje žalbe

- (1) Žalba se podnosi sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud, za protivnu stranku i branitelja, radi davanja odgovora.

- (2) Nepravodobnu (članak 326.), nedopuštenu (članak 327.) i žalbu podnesenu od neovlaštene osobe (članak 308.) odbacit će rješenjem sudac odnosno predsjednik vijeća.

Članak 317.
Odgovor na žalbu

Primjerak žalbe dostavlja se protivnoj stranci i branitelju (članak 185.) koji mogu u roku od osam dana od dana primitka podnijeti sudu odgovor na žalbu. Žalba i odgovor na žalbu, sa svim spisima, dostavljaju se žalbenom odjeljenju.

Članak 318.
Sudac izvjestitelj

- (1) Kada spis po žalbi stigne žalbenom sudu, predsjednik žalbenog suda dostavlja spis predsjedniku žalbenog vijeća koji određuje suca izvjestitelja.
- (2) Sudac izvjestitelj može, po potrebi, od suca odnosno predsjednika vijeća koje je donijelo pobijenu presudu pribaviti izvješće o povredama odredaba kaznenog postupka, a može i provjeriti navode žalbe glede novih dokaza i novih činjenica ili pribaviti potrebna izvješća ili spise.
- (3) Kada sudac izvjestitelj pripremi spis, predsjednik vijeća će zakazati sjednicu vijeća.

Članak 319.
Sjednica vijeća

- (1) O sjednici vijeća obavijestit će se tužitelj, optuženik i njegov branitelj.
- (2) Ako se optuženik nalazi u pritvoru ili na izdržavanju kazne, osigurat će se njegova nazočnost.
- (3) Sjednica vijeća počinje izlaganjem podnositelja žalbe, a nakon toga druga stranka izlaže odgovor na žalbu. Vijeće može od stranaka i branitelja koji su nazočni sjednici zatražiti potrebno objašnjenje u svezi sa žalbom i odgovorom na žalbu. Stranke i branitelj mogu predložiti da se pročitaju pojedini spisi i mogu, po dopuštenju predsjednika vijeća, dati potrebna objašnjenja za svoje stavove iz žalbe odnosno odgovora na žalbu ne ponavljajući ono što je sadržano u objašnjenjima.
- (4) Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno obaviješteni ne sprječava održavanje sjednice vijeća.
- (5) Na sjednici vijeća kojoj nazoče stranke i branitelj, javnost se može isključiti samo pod uvjetima određenim ovim Zakonom (čl. 250. do 252).
- (6) Zapisnik o sjednici vijeća priključuje se spisima.
- (7) Rješenja iz čl. 326. i 327. ovoga Zakona mogu se donijeti i bez obavještavanja stranaka i branitelja o sjednici vijeća.

Članak 320.
Odlučivanje u sjednici vijeća ili na raspravi

Vijeće žalbenog odjeljenja donosi odluku u sjednici vijeća ili na temelju održane rasprave.

Članak 321.
Granice ispitivanja presude

Vijeće žalbenog odjeljenja ispituje presudu u dijelu u kojem se ona pobija žalbom.

Članak 322.
Zabrana reformatio in peius

Ako je podnesena žalba samo u korist optuženika, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu.

Članak 323.
Prošireno djelovanje žalbe

Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede Kaznenog zakona podnesena u korist optuženika u sebi sadrži i žalbu zbog odluke o kaznenopravnoj sankciji i o oduzimanju imovinske koristi (članak 315.).

Članak 324.
Beneficium cohaesionis

Ako vijeće žalbenog odjeljenja povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist optuženika od koristi i za kojega od suoptuženika koji nije podnio žalbu ili je nije podnio u tom pravcu, postupit će po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

Članak 325.
Odluke po žalbi

- (1) Vijeće žalbenog odjeljenja može u sjednici vijeća odbaciti žalbu kao nepravodobnu, ili nedopuštenu, ili odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi prvostupanjsku presudu, ili preinačiti prvostupanjsku presudu, ili ukinuti presudu i održati raspravu.
- (2) O svim žalbama protiv iste presude vijeće žalbenog odjeljenja odlučuje jednom odlukom.

Članak 326.
Odbačaj žalbe kao nepravodobne

Žalba će se odbaciti rješenjem kao nepravodobna ako se utvrdi da je podnijeta nakon proteka zakonskog roka za njezino podnošenje.

Članak 327.
Odbačaj žalbe kao nedopuštene

Žalba će se odbaciti rješenjem kao nedopuštena ako se utvrdi da je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe ili osoba koja se odrekla prava na žalbu, ili ako se utvrdi odustanak od žalbe ili da je nakon odustanka žalba ponovno podnesena, ili ako žalba po zakonu nije dopuštena.

Članak 328.
Odbijanje žalbe

Vijeće žalbenog odjeljenja će presudom odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi prvostupanjsku presudu kada utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbom.

Članak 329.

Preinaka prvostupajnske presude

- (1) Vijeće žalbenog odjeljenja će uvažavajući žalbu presudom preinačiti prvostupajnsku presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostupajnskoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, pravilnom primjenom zakona ima donijeti drugačija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz članka 312. stavka 1. točke f) i j) ovoga Zakona.
- (2) Ako su se zbog preinake prvostupajnske presude stekli uvjeti za određivanje odnosno ukidanje pritvora na temelju članka 152. st. 1. i 2. ovoga Zakona, vijeće žalbenog odjeljenja će o tome donijeti posebno rješenje protiv kojega žalba nije dopuštena.

Članak 330.

Ukinuće prvostupajnske presude

- (1) Vijeće žalbenog odjeljenja će uvažavajući žalbu rješenjem ukinuti prvostupajnsku presudu i odrediti održavanje rasprave ako utvrdi da:
 - a) postoji bitna povreda odredaba kaznenog postupka, osim slučajeva iz članka 329. stav 1. ovoga Zakona,
 - b) je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostupajnskom postupku izvedene dokaze uslijed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.
- (2) Vijeće žalbenog odjeljenja može i djelomično ukinuti prvostupajnsku presudu, ako se pojedini dijelovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje i u odnosu na taj dio održati raspravu.
- (3) Ako je optuženik u pritvoru, vijeće žalbenog odjeljenja će ispitati postoje li još razlozi za pritvor i donijeti rješenje o produženju ili ukinuću pritvora. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.
- (4) Ako je optuženik u pritvoru, vijeće žalbenog odjeljenja je dužno donijeti odluku najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada je spise primilo.

Članak 331.

Obrazloženje odluke kojom se ukida prvostupajnska presuda

U obrazloženju presude, u dijelu kojim se ukida prvostupajnska presuda ili u rješenju kojim se ukida prvostupajnska presuda, navest će se samo kratki razlozi za ukidanje.

Članak 332.

Rasprava pred vijećem žalbenog odjeljenja

- (1) Odredbe koje se odnose na glavnu raspravu u prvostupajnskom postupku smisleno se primjenjuju i na raspravu pred vijećem žalbenog odjeljenja.
- (2) Ako vijeće žalbenog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovno izvesti već izvedene dokaze u

prvostupajnskom postupku, iskazi ispitanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazni materijal ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke i branitelja, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branitelja iako im je to bilo omogućeno, te ukoliko se radi o dokazima iz članka 276. stav 2. točka e) ovoga Zakona. U tom se slučaju njihovi iskazi na raspravi mogu čitati.

- (3) Odredbe stavka 2. ovoga članka se ne odnose na osobe koje mogu odbiti svjedočenje iz članka 97. ovoga Zakona.

Odjeljak 2. Žalba protiv drugostupajnske presude

Članak 333.

Uvjeti za podnošenje žalbe i postupak po žalbi

- (1) Protiv presude suda koji rješava u drugom stupnju žalba je dopuštena ako je sud koji rješava u drugom stupnju preinačio prvostupajnsku presudu kojom je optuženik oslobođen optužbe i izrekao presudu kojom se optuženik proglašava krivim.
- (2) O žalbi protiv drugostupajnske presude iz stavka 1. ovoga članka rješava Vrhovni sud Federacije u sjednici vijeća sukladno odredbama koje važe za postupak pred drugostupajnskim sudom.

Odjeljak 3. Žalba protiv rješenja

Članak 334.

Dopuštenost žalbe protiv rješenja

- (1) Protiv rješenja suda donesenog u prvom stupnju, stranke, branitelj i osobe čija su prava povrijeđena mogu podnijeti žalbu uvijek kada ovim Zakonom nije izričito propisano da žalba nije dopuštena.
- (2) Protiv rješenja vijeća donesenog tijekom istrage žalba nije dopuštena, ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Rješenja koja se donose radi pripremanja glavne rasprave i presude mogu se pobijati samo žalbom protiv presude.

Članak 335.

Opći žalbeni rok

- (1) Žalba se podnosi sudu koji je donio rješenje.
- (2) Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, žalba na rješenje podnosi se u roku od tri dana od dana dostave rješenja.

Članak 336.

Zadržavajuće (suspenzivno) djelovanje žalbe

Ako ovim Zakonu nije drugačije propisano, podnošenjem žalbe protiv rješenja zadržava se izvršenje rješenja protiv kojega je žalba podnesena.

Članak 337.

Odlučivanje o žalbi protiv rješenja

- (1) O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stupnju odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja višeg suda,

ako ovim Zakonom nije drugačije propisano. O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stupnju pred Vrhovnim sudom Federacije odlučuje vijeće žalbenog odjeljenja tog suda.

- (2) O žalbi protiv rješenja suca za prijašnji postupak odnosno suca za prethodno saslušanje odlučuje vijeće toga suda (članak 25. stavak 6.), osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Odlučujući o žalbi sud može rješenjem odbaciti žalbu kao nepravodobnu, ili nedopuštenu, odbiti žalbu kao neutemeljenu ili uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i, po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

Članak 338.

Smislena primjena odredaba o žalbi protiv prvostupanjske presude

Na postupak po žalbi protiv rješenja smisleno se primjenjuju odredbe čl. 308., 310. i članka 316. stavak 2., članka 318. stavak 1. i čl. 322. i 324. ovoga Zakona.

Članak 339.

Smislena primjena odredaba ovoga Zakona i na druga rješenja

Ako ovim Zakonom nije drugačije propisano, odredbe čl. 334. i 338. ovoga Zakona smisleno se primjenjuju i na sva ostala rješenja koja se donose po ovom Zakonu.

Glava XXIV. – IZVANREDNI PRAVNI LIJEK

Obnova kaznenog postupka

Članak 340.

Opća odredba

Kazneni postupak koji je okončan pravomoćnim rješenjem ili pravomoćnom presudom može se na zahtjev ovlaštene osobe obnoviti samo u slučajevima i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.

Članak 341.

Nastavak kaznenog postupka

Ako je kazneni postupak rješenjem pravomoćno obustavljen ili je presudom optužba pravomoćno odbijena zato što nije bilo potrebnog odobrenja, postupak će se na zahtjev tužitelja nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih su navedene odluke donesene.

Članak 342.

Obnova postupka okončanog pravomoćnim rješenjem

- (1) Ako je izvan slučajeva iz članka 341. ovoga Zakona kazneni postupak pravomoćno obustavljen prije početka glavne rasprave, na zahtjev se tužitelja može dopustiti obnova kaznenog postupka, ako se podnesu novi dokazi na temelju kojih se sud može uvjeriti kako su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje kaznenog postupka.
- (2) Kazneni postupak pravomoćno obustavljen do početka glavne rasprave može se obnoviti kada je

tužitelj odustao od progona, ako se dokaže da je do odustanka došlo zbog kaznenog djela zlouporabe službenog položaja tužitelja. Glede dokazivanja kaznenog djela tužitelja primjenjivat će se odredbe članka 343. stavka 2. ovoga Zakona.

Članak 343.

Obnova postupka u korist osuđenika

- (1) Kazneni postupak okončan pravomoćnom presudom može se obnoviti u korist osuđenika:
 - a) ako se dokaže da je presuda utemeljena na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača,
 - b) ako se dokaže da je do presude došlo zbog kaznenog djela suca ili osobe koja je obavljala istražne radnje,
 - c) ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji unatoč dužnoj pažnji i oprezu nisu mogli biti prikazani na glavnoj raspravi, a koji su sami za sebe ili u svezi s ranijim dokazima prikladni prouzročiti oslobađanje osuđenika ili njegovu osudu po blažem Kaznenom zakonu,
 - d) ako je neka osoba za isto kazneno djelo više puta osuđena ili je više osoba osuđeno zbog istog djela koje je mogla počinuti samo jedna osoba ili koja od njih,
 - e) ako se u slučaju osude za produljeno kazneno djelo ili za drugo kazneno djelo koje po zakonu obuhvaća više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da osuđenik nije počinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje tih činjenica bi bitno utjecalo na odmjeravanje kazne,
 - f) ako Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu ili Europski sud za ljudska prava utvrdi da su tijekom postupka povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode i ako je presuda na tome utemeljena i
 - g) ako je odlukom Ustavnog suda Federacije ili Ustavnog suda Bosne i Hercegovine prestao važiti zakon ili drugi propis na temelju kojega je bila donesena pravomoćna osuđujuća presuda.
- (2) U slučajevima iz stavka 1. toč. a) i b) ovoga članka mora se pravomoćnom presudom dokazati da su navedene osobe proglašene krivim za odnosna kaznena djela. Ako se postupak protiv ovih osoba ne može provesti jer je nastupila njihova smrt ili postoje okolnosti koje isključuju kazneni progon, činjenice iz stavka 1. toč. a) i b) ovoga članka mogu se utvrditi i drugim dokazima.

Članak 344.

Obnova postupka na štetu optuženika

- (1) Kazneni se postupak može obnoviti na štetu optuženika ako je presuda kojom se optužba odbija donesena uslijed odustanka tužitelja od optužbe, a dokaže se da je do toga odustanka došlo

zbog kaznenog djela podmićivanja ili kaznenog djela protiv službene i druge dužnosti tužitelja.

- (2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se odredbe članka 343. stav 2. ovoga Zakona.

Članak 345.

Osobe ovlaštene za podnošenje zahtjeva

- (1) Zahtjev za obnovu kaznenog postupka mogu podnijeti stranke i branitelj, a po smrti osuđenika zahtjev u njegovu korist mogu podnijeti tužitelj i osobe iz članka 308. stavka 2. ovoga Zakona.
- (2) Zahtjev za obnovu kaznenog postupka u korist osuđenika se može podnijeti i nakon što je osuđenik izdržao kaznu, i bez obzira na zastaru, amnestiju ili pomilovanje.
- (3) Ako sud sazna za postojanje razloga za obnovom kaznenog postupka, obavijestit će o tome osuđenika odnosno osobu ovlaštenu da u korist osuđenika zahtjev podnese.

Članak 346.

Postupanje po zahtjevu

- (1) O zahtjevu za obnovu kaznenog postupka odlučuje vijeće (članak 25. stavak 6.).
- (2) U zahtjevu se mora navesti po kojem se zakonskom temelju obnova traži i kojim se dokazima potkrjepljuju činjenice na kojima se zahtjev temelji. Ako zahtjev ne sadrži te podatke, sud će podnositelja pozvati da u određenom roku zahtjev dopuni.
- (3) Pri odlučivanju o zahtjevu, u vijeću neće sudjelovati sudac koji je sudjelovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Članak 347.

Odlučivanje o zahtjevu

- (1) Sud će rješenjem zahtjev odbaciti ako na temelju samoga zahtjeva i spisa ranijeg postupka utvrdi da je zahtjev podnijela neovlaštena osoba ili da nema zakonskih uvjeta za obnovu postupka ili da su činjenice i dokazi na kojima se zahtjev temelji već bili izneseni u ranijem zahtjevu za obnovu postupka koji je odbijen pravomoćnim rješenjem suda ili da činjenice i dokazi bjelodano nisu prikladni da se na temelju njih obnova dopusti ili da podnositelj zahtjeva nije postupio po članku 346. stavak 2. ovoga Zakona.
- (2) Ako sud zahtjev ne odbaci, dostavit će se prijepis zahtjeva protivnoj stranci koja ima pravo odgovoriti na zahtjev u roku od osam dana. Kada sudu stigne odgovor na zahtjev ili kada rok za davanje odgovora protekne, predsjednik vijeća odredit će da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtjevu i u odgovoru na zahtjev.
- (3) Nakon provedenih izvida sud će odmah rješenjem odlučiti o zahtjevu za obnovu postupka.

Članak 348.

Dopuštenje za obnovu postupka

- (1) Kada tužitelj vrati spise, sud će, ako ne odredi da se izvid dopuni, na temelju ishoda izvida zahtjev

uvažiti i dopustiti obnovu kaznenog postupka ili će zahtjev odbiti, ako novi dokazi nisu prikladni da dovedu do obnove kaznenog postupka.

- (2) Ako sud ocijeni da razlozi zbog kojih je dopustio obnovu postupka u korist optuženika postoje i za kojeg od suoptuženika koji zahtjev za obnovu postupka nije podnio, postupit će po službenoj dužnosti kao da takav zahtjev postoji.
- (3) U rješenju kojim se dopušta obnova kaznenog postupka sud će odlučiti da se odmah zakaže nova glavna rasprava ili da se kazneni predmet vrati u stanje istrage.
- (4) Ako je zahtjev za obnovu kaznenog postupka podnesen u korist osuđenika, a sud s obzirom na podnesene dokaze smatra da osuđenik može u obnovljenom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi uračunavanjem već izdržane kazne trebao biti pušten na slobodu, ili da može biti oslobođen optužbe ili da optužba može biti odbijena, odredit će da se izvršenje presude odgodi odnosno prekine.
- (5) Kada rješenje kojim se dopušta obnova kaznenog postupka postane pravomoćno, izvršenje kazne će se obustaviti, ali će sud, na prijedlog tužitelja, odrediti pritvor ako postoje uvjeti iz članka 146. ovoga Zakona.

Članak 349.

Pravila obnovljenog postupka

- (1) Na obnovljeni postupak koji se vodi na temelju rješenja kojim je dopušteno obnavljanje kaznenog postupka, primjenjuju se iste odredbe kao i na prijašnji postupak. U obnovljenom postupku sud nije vezan za rješenja donesena u prijašnjem postupku.
- (2) Ako se obnovljeni postupak obustavi do početka glavne rasprave, sud će rješenjem o obustavi postupka ukinuti i prijašnju presudu.
- (3) Kada sud u obnovljenom postupku donese presudu, izreći će da se prijašnja presuda djelomično ili u cijelosti stavlja izvan snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom sud će optuženiku uračunati izdržanu kaznu, a ako je obnova određena samo za neko od djela za koje je optuženik bio osuđen, sud će izreći novu jedinstvenu kaznu.
- (4) Sud je u obnovljenom postupku vezan zabranom iz članka 322. ovoga Zakona.

DIO TREĆI – POSEBNI POSTUPCI

Glava XXV. – POSTUPAK ZA IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA

Članak 350.

Opća odredba

- (1) Za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, a za koje je prikupio dovoljno dokaza koji pružaju temelj tvrdnji da je osumnjičenik počinio kazneno djelo, tužitelj može u optužnici zatražiti od suda da izda kazneni nalog u kojemu

će optuženiku izreći određenu kaznenopravnu sankciju ili mjeru bez provođenja glavne rasprave.

- (2) Tužitelj može zatražiti izricanje jedne ili više od sljedećih kaznenopravnih sankcija ili mjera: novčane kazne, uvjetne osude i oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom ili oduzimanja predmeta.
- (3) Izricanje se novčane kazne može zatražiti u iznosu koji ne može biti veći od 50.000 KM.

Članak 351.

Neprihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Sudac će odbaciti zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ako ustanovi postojanje temelja za spajanje postupka iz članka 32. ovoga Zakona, ako se radi o kaznenom djelu za koje se takav zahtjev ne može postaviti ili ako je tužitelj zatražio izricanje kaznenopravne sankcije ili mjere koja po zakonu nije dopuštena.
- (2) O žalbi tužitelja protiv rješenja o odbačaju odlučuje vijeće iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona u roku od 48 sati.
- (3) Ako sudac smatra da podaci u optužnici ne pružaju dovoljno temelja za izdavanje kaznenog naloga ili da se prema tim podacima može očekivati izricanje neke druge kaznene sankcije ili mjere a ne one koju je zatražio tužitelj, s optužnicom će se postupiti kao da je podnesena na potvrdu i proslijediti je u dalji postupak, sukladno ovom Zakonu.

Članak 352.

Prihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako se složi sa zahtjevom za izdavanje kaznenog naloga, sudac će optužnicu potvrditi i zakazati ispitivanje optuženika.
- (2) Prilikom ispitivanja sudac će:
 - a) utvrditi je li ispoštovano pravo optuženika da ga zastupa branitelj,
 - b) utvrditi je li optuženik razumio optužnicu i zahtjev tužitelja za izricanje kaznenopravne sankcije ili mjere,
 - c) upoznati optuženika s dokazima koje je prikupio tužitelj i pozvati ga na davanje izjave o predloženim dokazima,
 - d) pozvati optuženika da se očituje o krivnji,
 - e) pozvati optuženika da se očituje o predloženoj kaznenopravnoj sankciji ili mjeri.

Članak 353.

Izdavanje kaznenog naloga

- (1) Ako optuženik izjavi da nije kriv ili stavi prigovor na optužnicu, sudac će zakazati glavnu raspravu u roku od 30 dana i proslijediti optužnicu na dalji postupak, sukladno ovom Zakonu.
- (2) Ako optuženik izjavi da je kriv i da prihvata kaznenopravnu sankciju ili mjeru predloženu u optužnici, sudac će prvo utvrditi krivnju i onda presudom izdati kazneni nalog sukladno optužnici.

Članak 354.

Sadržaj presude kojom se izdaje kazneni nalog i pravo žalbe

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog sadrži podatke iz članka 300. ovoga Zakona.
- (2) U obrazloženju presude iz stavka 1. ovoga članka ukratko se navode razlozi koji opravdavaju izricanje presude kojom se izdaje kazneni nalog.
- (3) Protiv presude iz stavka 1. ovoga članka dopuštena je žalba u roku od osam dana od dana dostave presude.

Članak 355.

Dostava presude kojom se izdaje kazneni nalog

- (1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog dostavlja se optuženiku, njegovom branitelju i tužitelju.
- (2) Plaćanje novčane kazne prije isteka roka za podnošenje žalbe ne smatra se odreknućem prava na žalbu.

Glava XXVI. – POSEBNE ODREDBE O IZRICANJU SUDSKE OPOMENE

Članak 356.

Izricanje sudske opomene

- (1) Sudska opomena se izriče rješenjem.
- (2) Ukoliko u ovoj Glavi nije što drugo propisano, odredbe ovoga Zakona koje se odnose na presudu kojom se optuženik proglašava krivim sukladno se primjenjuju i na rješenje o sudskoj opomeni.

Članak 357.

Objava i sadržaj rješenja o sudskoj opomeni

- (1) Rješenje o sudskoj opomeni objavljuje se odmah po okončanju glavne rasprave s bitnim razlozima. Tom će prilikom predsjednik vijeća upozoriti optuženika da mu se za kazneno djelo koje je počinio ne izriče kazna, jer se očekuje da će i sudska opomena na njega dovoljno utjecati da kaznena djela više ne počinjava. Ako se rješenje o sudskoj opomeni objavljuje u odsutnosti optuženika, sud će ovakvo upozorenje unijeti u obrazloženje rješenja.
- (2) U izreci rješenja o sudskoj opomeni, pored osobnih podataka o optuženiku samo će se navesti da se optuženiku izriče sudska opomena za djelo koje je predmet optužbe i zakonski naziv kaznenog djela. Izreka rješenja o sudskoj opomeni obuhvaća i potrebne podatke iz članka 300. stavka 1. toč. e) i g) ovoga Zakona.
- (3) U obrazloženju rješenja sud će iznijeti kojim se razlozima upravljao pri izricanju sudske opomene.

Članak 358.

Pobijanje rješenja o sudskoj opomeni

- (1) Rješenje o sudskoj opomeni može se pobijati zbog temelja navedenih u članku 311. toč. a) do c) ovoga Zakona, te zbog toga što nisu postojale okolnosti koje opravdavaju izricanje sudske opomene.

- (2) Ako rješenje o sudskoj opomeni sadrži odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi, o troškovima kaznenog postupka ili o imovinskopravnom zahtjevu, ova se odluka može pobijati iz razloga što sud nije pravilno primijenio mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi, odnosno što je odluku o troškovima kaznenog postupka ili imovinskopravnom zahtjevu donio protivno zakonskim odredbama.

Članak 359.

Povreda Kaznenog zakona

Povreda Kaznenog zakona u slučaju izricanja sudske opomene postoji, osim po pitanjima navedenim u članku 313. toč. a) do d) ovoga Zakona, i kada je odlukom o sudskoj opomeni, mjeri sigurnosti ili oduzimanju imovinske koristi prekoračena ovlast koju sud ima po zakonu.

Članak 360.

Odluke povodom žalbe

- (1) Ako je žalbu protiv rješenja o sudskoj opomeni podnio tužitelj na štetu optuženika, drugostupanjski sud može donijeti presudu kojom se optuženik proglašava krivim i osuđuje na kaznu ili kojom se izriče uvjetna osuda, ako ocijeni da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio odlučne činjenice, ali da po pravilnoj primjeni zakona u obzir dolazi izricanje kazne.
- (2) Povodom bilo čije žalbe protiv rješenja o sudskoj opomeni drugostupanjski sud može donijeti presudu kojom se optužba odbija ili se optuženik oslobađa optužbe, ako ocijeni da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio odlučne činjenice i da po pravilnoj primjeni zakona u obzir dolazi izricanje jedne od tih presuda.

Glava XXVII. – POSTUPAK PREMA MALOLJETNICIMA

Odjeljak 1. Opće odredbe

Članak 361.

Primjena drugih odredaba ovoga Zakona u postupku prema maloljetnicima

- (1) Odredbe ove Glave primjenjuju se u postupku prema osobama koje su počinile kazneno djelo kao maloljetnici, a u vrijeme pokretanja postupka odnosno suđenja nisu navršile dvadeset i jednu godinu života. Ostale se odredbe ovoga Zakona primjenjuju ukoliko nisu u oprečnosti s odredbama ove Glave.
- (2) Odredbe čl. 363. do 365., čl. 368. do 371., čl. 376., 378., 380. i 387. ovoga Zakona, primjenjuju se u postupku prema mlađoj punoljetnoj osobi ako se do početka glavne rasprave ustanovi da dolazi u obzir da se toj osobi izrekne odgojna mjera sukladno odredbama KZ FBiH, a do tog vremena ona nije navršila dvadeset i jednu godinu života.

Članak 362.

Primjena odredaba prema djeci

Kada se tijekom postupka utvrdi da maloljetnik u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršio četrnaest godina života, kazneni će se postupak obustaviti i o tome obavijestiti tijelo skrbi.

Članak 363.

Obazrivo postupanje

- (1) Maloljetniku se ne može suditi u odsutnosti.
- (2) Pri poduzimanju radnji kojima nazoči maloljetnik, a osobito pri njegovom ispitivanju, tijela koja sudjeluju u postupku dužna su postupati obazrivo, vodeći računa o duševnom razvitku, osjetljivosti i osobnim svojstvima maloljetnika, kako vođenje kaznenog postupka ne bi štetno utjecalo na razvitak maloljetnika.
- (3) Tijela koji sudjeluju u postupku sprječavat će prikladnim mjerama svako nestegovno vladanje maloljetnika.

Članak 364.

Obvezna obrana

- (1) Maloljetnik mora imati branitelja od početka pripremnog postupka.
- (2) Ukoliko maloljetnik ne poznaje jezik na kojemu se vodi kazneni postupak, sud će mu odrediti tumača.
- (3) Ako u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka sam maloljetnik, njegov zakonski zastupnik ili rođaci ne uzmu branitelja, postaviti će ga po službenoj dužnosti sudac za maloljetnike.

Članak 365.

Oslobodenje od dužnosti svjedočenja

Od dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševnog razvitka maloljetnika, upoznavanje njegove osobnosti i prilika u kojima živi (članak 375.), oslobođeni su samo roditelj, skrbnik, posvojitelj, socijalni djelatnik, vjerski ispovjednik odnosno vjerski službenik i branitelj.

Članak 366.

Spajanje i razdvajanje postupka

- (1) Kada je maloljetnik sudjelovao u počinjenju kaznenog djela zajedno s punoljetnom osobom, postupak prema njemu će se razdvojiti i provesti po odredbama ove Glave.
- (2) Postupak prema maloljetniku može se spojiti s postupkom protiv punoljetne osobe i provesti po općim odredbama ovoga Zakona samo ako je spajanje postupka prijeko potrebno za svestrano razjašnjenje stvari. Rješenje o tome donosi sudac za maloljetnike, na obrazloženi prijedlog tužitelja. Protiv ovoga rješenja žalba nije dopuštena.
- (3) Kada se provodi jedinstveni postupak za maloljetnika i punoljetne počinitelje, glede maloljetnika će se uvijek primijeniti odredbe čl.

363. do 365., čl. 368. do 371., čl. 376., 378., 380. i 386. ovoga Zakona, kada se na glavnoj raspravi razjašnjavaju pitanja koja se odnose na maloljetnika, te čl. 386. i 392. ovoga Zakona, a ostale odredbe ove Glave ukoliko njihova primjena nije u oprečnosti s vođenjem spojenog postupka.

Članak 367.

Sprovođenje jedinstvenog postupka

Kada je osoba počinila neko kazneno djelo kao maloljetna, a netko kao punoljetna, sprovest će se jedinstveni postupak po članku 32. ovoga Zakona, pred vijećem koje sudi punoljetnim osobama.

Članak 368.

Uloga tijela skrbi

- (1) U postupku prema maloljetnicima, pored ovlasti koje su izričito predviđena odredbama ove Glave, tijelo skrbi ima se pravo upoznati s tijekom postupka, tijekom postupka postavljati prijedloge i ukazivati na činjenice i dokaze važne za donošenje pravilne odluke.
- (2) O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku tužitelj će obavijestiti nadležno tijelo skrbi.

Članak 369.

Pozivanje i dostava dopisa

- (1) Maloljetnik se poziva preko roditelja odnosno zakonskog zastupnika.
- (2) Dostava se odluka i drugih dopisa maloljetniku obavlja smisleno odredbama članka 185. ovoga Zakona, s tim što se maloljetniku dopisi neće dostavljati isticanjem na oglasnoj ploči suda, niti će se primijeniti odredba članka 181. stavak 2. ovoga Zakona.

Članak 370.

Objava tijeka kaznenog postupka

- (1) Ne smije se objaviti tijek kaznenog postupka prema maloljetniku ni odluka donesena u tom postupku, niti se može snimati slika i zvuk tijeka postupka.
- (2) Pravomoćna se odluka suda može objaviti, ali bez navođenja osobnih podataka maloljetnika iz kojih se može utvrditi njegova istovjetnost.

Članak 371.

Dužnost žurnog postupanja

Tijela koja sudjeluju u postupku prema maloljetniku, te druga tijela i ustanove od kojih se traže obavijesti, izvješća ili mišljenja, dužni su najžurnije postupiti kako bi se postupak što prije okončao.

Članak 372.

Sastav suda

- (1) U prvom stupnju sudi sudac za maloljetnike, koji vodi i pripremni postupak i obavlja i druge

poslove u postupku prema maloljetnicima, sukladno ovom Zakonu.

- (2) Vijeće za maloljetnike u sastavu od trojice sudaca odlučuje po žalbama protiv odluke suca za maloljetnike, u slučajevima propisanim ovim Zakonom.

Odjeljak 2. Pokretanje postupka

Članak 373.

Primjena načela svrhovitosti (oportuniteta)

- (1) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do tri godine ili novčanom kaznom, tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka iako postoje dokazi da je maloljetnik počinio kazneno djelo, ako smatra da ne bi bilo svrhovito voditi postupak prema maloljetniku s obzirom na narav kaznenog djela i okolnosti pod kojima je počinjeno, raniji život maloljetnika i njegova osobna svojstva. Radi utvrđivanja tih okolnosti, tužitelj može zatražiti obavijesti od roditelja odnosno skrbnika maloljetnika, drugih osoba i ustanova, a kada je to potrebno može te osobe i maloljetnika pozvati radi neposrednog obavještavanja. Tužitelj može zatražiti mišljenje tijela skrbi o svrhovitosti pokretanja postupka prema maloljetniku.
- (2) Ako za donošenje odluke iz stavka 1. ovoga članka treba ispitati osobna svojstva maloljetnika, tužitelj može, u sporazumu s tijelom skrbi, uputiti maloljetnika u prihvatilište ili u ustanovu za ispitivanje ili odgoj, ali najdulje na 30 dana.
- (3) Kada je izvršenje kazne ili odgojne mjere u tijeku, tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka za drugo kazneno djelo maloljetnika, ako s obzirom na težinu toga kaznenog djela, te na kaznu odnosno odgojnu mjeru koja se izvršava, vođenje postupka i izricanje kaznenopravne sankcije za to djelo ne bi imalo svrhe.
- (4) Kada tužitelj u slučajevima iz st.1. i 3. ovoga članka ocijeni da nije svrhovito pokrenuti postupak prema maloljetniku, obavijestit će o tome tijelo skrbi i oštećenika, uz navođenje razloga.

Članak 374.

Odgojne preporuke

Prije donošenja odluke hoće li podnijeti zahtjev za pokretanje kaznenog postupka protiv maloljetnika za kazneno djelo iz članka 373. stavak 1. ovoga Zakona, tužitelj je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost izricanja odgojne preporuke, sukladno KZ FBiH.

Odjeljak 3. Pripremni postupak

Članak 375.

Odgojne preporuke i zahtjev za pokretanje postupka

- (1) Tužitelj podnosi zahtjev za pokretanje pripremnog postupka sucu za maloljetnike. Prije

donošenja odluke o tome hoće li odobriti taj zahtjev koji se odnosi na kaznena djela iz članka 374. ovoga Zakona, sudac za maloljetnike je dužan razmotriti mogućnosti i opravdanost izricanja odgojne preporuke sukladno odredbama KZ FBiH. Ako odluči izreći odgojnu preporuku, sudac za maloljetnike će odlučiti da se postupak protiv maloljetnika ne pokrene. Protiv rješenja suca za maloljetnike žalba nije dopuštena.

- (2) Izvan slučajeva iz stavka 1. ovoga članka, ako sudac za maloljetnike ne odobri zahtjev za pokretanje pripremnog postupka, zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.
- (3) Sudac za maloljetnike može povjeriti tijelima policije izvršenje naloga o pretrazi stana ili o privremenom oduzimanju predmeta, na način propisan ovim Zakonom.

Članak 376.

Pribavljanje podataka o osobnosti maloljetnika

- (1) U pripremnog postupku prema maloljetniku, pored činjenica koje se odnose na kazneno djelo, posebno će se utvrditi godine života maloljetnika, okolnosti potrebne za ocjenu njegovog duševnog razvitka, ispitat će se sredina u kojoj i prilike u kojima maloljetnik živi i druge okolnosti koje se tiču njegove osobe.
- (2) Radi utvrđivanja okolnosti iz stavka 1. ovoga članka, sudac za maloljetnike će pribaviti izvješće i ispitati osobe koje mogu dati potrebne podatke, izuzev osoba iz članka 365. ovoga Zakona.
- (3) Podatke o osobnosti maloljetnika pribavlja sudac za maloljetnike. Sudac za maloljetnike može zatražiti da te podatke prikupi određena stručna osoba (socijalni djelatnik, defektolog, psiholog i dr.), a njihovo pribavljanje može povjeriti i tijelu skrbi.
- (4) Kada je za utvrđivanje zdravstvenog stanja maloljetnika, njegovog duševnog razvitka, psihičkih značajki ili sklonosti potrebno da maloljetnika pregledaju vještaci, za taj će se pregled odrediti liječnici, psiholozi ili pedagozi. Takva se ispitivanja maloljetnika mogu obaviti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Članak 377.

Osobe koje nazoče radnjama u pripremnog postupku

- (1) Sudac za maloljetnike sam određuje način izvođenja pojedinih radnji, držeći se odredaba ovoga Zakona u mjeri koja osigurava prava maloljetnika na obranu, prava oštećenika i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.
- (2) Radnjama u pripremnog postupku mogu nazočiti tužitelj i branitelj. Ispitivanje maloljetne osobe, kada je to potrebno, obaviti će se uz pomoć pedagoga ili druge stručne osobe. Sudac za maloljetnike može odobriti da radnjama u pripremnog postupku nazoči predstavnik tijela skrbi i roditelj odnosno skrbnik maloljetnika. Kad su navedene osobe nazoče tim radnjama, mogu podnositi prijedloge i upućivati pitanja osobi koja se ispituje.

Članak 378.

Smještaj maloljetnika

- (1) Sudac za maloljetnike može naložiti da se maloljetnik tijekom pripremnog postupka smjesti u prihvatilište, odgojnu ili sličnu ustanovu, da se stavi pod nadzor tijela skrbi ili preda drugoj obitelji, ako je to potrebno radi izdvajanja maloljetnika iz sredine u kojoj je živio ili radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika.
- (2) Troškovi smještaja maloljetnika predujmaju iz proračunskih sredstava i ulaze u troškove kaznenog postupka.

Članak 379.

Određivanje pritvora

- (1) Iznimno, sudac za maloljetnike može maloljetniku odrediti pritvor kada za to postoje razlozi iz članka 146. stavka 2. toč. a) do c) ovoga Zakona.
- (2) Na temelju rješenja o pritvoru koje je donio sudac za maloljetnike, pritvor može trajati najdulje jedan mjesec. Vijeće za maloljetnike dužno je obaviti nadzor prijeko potrebe pritvora svakih deset dana.
- (3) Vijeće za maloljetnike može u slučaju postojanja zakonskih razloga produžiti pritvor za još dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Nakon okončanja pripremnog postupka, pritvor može trajati još najdulje šest mjeseci.

Članak 380.

Postupak prema maloljetniku u pritvoru

- (1) Maloljetnik izdržava pritvor odvojeno od punoljetnih osoba.
- (2) Sudac za maloljetnike ima prema pritvorenim maloljetnicima iste ovlasti koje po ovom Zakonu pripadaju sucu za prijašnji postupak odnosno sucu za prethodno saslušanje glede pritvorenika.

Članak 381.

Obrazloženi prijedlog

- (1) Nakon što ispita sve okolnosti koje se odnose na počinjenje kaznenog djela i na osobu maloljetnika, sudac za maloljetnike dostavlja spise tužitelju koji je dužan u roku od osam dana zahtijevati dopunu pripremnog postupka ili podnijeti sucu za maloljetnike obrazloženi prijedlog za izricanje odgojne mjere ili kazne.
- (2) Ako tužitelj ne podnese zahtjev za dopunom pripremnog postupka niti sucu za maloljetnike podnese obrazloženi prijedlog za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ni u roku od dva mjeseca od dostave spisa suca za maloljetnike, smatrat će se da je odustao od kaznenog progona.
- (3) Prijedlog tužitelja sadrži: ime i prezime maloljetnika, njegove godine života, opis djela, dokaze iz kojih proizlazi da je maloljetnik počinio

kazneno djelo, obrazloženje koje treba sadržavati ocjenu duševnog razvitka maloljetnika i prijedlog da se maloljetnik kazni odnosno da mu se izrekne odgojna mjera ili kazna.

Članak 382.

Obustava postupka

- (1) Ako tijekom pripremnog postupka tužitelj ocijeni da nema temelja za vođenje postupka prema maloljetniku ili da postoje razlozi iz članka 373. stavak 3. ovoga Zakona, podnijet će suda za maloljetnike prijedlog da obustavi postupak. O prijedlogu za obustavom postupka tužitelj će obavijestiti i tijelo skrbi.
- (2) Ako se sudac za maloljetnike ne složi s prijedlogom tužitelja, zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.

Članak 383.

Nadzor postupka

Sudac za maloljetnike obavještava predsjednika suda svakih 15 dana koji predmeti maloljetnika nisu okončani i o razlozima zbog kojih je po pojedinim predmetima postupak još u tijeku. Predsjednik suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se postupak ubrza.

Odjeljak 4. Prvostupanjski postupak

Članak 384.

Zakazivanje ročišta ili glavne rasprave

- (1) Kada primi prijedlog tužitelja, sudac za maloljetnike zakazuje ročište ili glavnu raspravu.
- (2) Kazna maloljetničkog zatvora i zavodske mjere izriču se samo po održanoj glavnoj raspravi.
- (3) Sudac za maloljetnike priopćit će maloljetniku odgojnu mjeru koja mu je izrečena.

Članak 385.

Odlučivanje na glavnoj raspravi

- (1) Kada se odlučuje na temelju glavne rasprave, smisleno će se primjenjivati odredbe ovoga Zakona o pripremama za glavnu raspravu, o upravljanju glavnom raspravom, o odgodi i prekidu glavne rasprave, o zapisniku i o tijeku glavne rasprave, ali sudac za maloljetnike može odstupati od tih pravila ako smatra da njihova primjena u pojedinom slučaju ne bi bila svrhovita.
- (2) Pored osoba čija je nazočnost obvezna na glavnoj raspravi, na glavnu raspravu će se pozvati i roditelji maloljetnika odnosno skrbnik i tijelo skrbi. Nedolazak roditelja, skrbnika ili predstavnika tijela skrbi ne sprječava sud da održi glavnu raspravu.
- (3) Osim maloljetnika, glavnoj raspravi mora nazočiti tužitelj, kada je podnio prijedlog iz članka 381. ovoga Zakona i branitelj.
- (4) Odredbe ovoga Zakona o izmjeni i proširenju optužnice primjenjivat će se i u postupku prema maloljetniku, s tim što je sudac za maloljetnike

ovlašten i bez prijedloga tužitelja donijeti odluku na temelju činjeničnog stanja koje je na glavnoj raspravi izmijenjeno.

Članak 386.

Isključenje javnosti

- (1) Kada se sudi maloljetniku, javnost je uvijek isključena.
- (2) Sudac za maloljetnike može dopustiti da glavnoj raspravi nazoče osobe koje se bave zaštitom i odgojem maloljetnika ili suzbijanjem maloljetničkog kriminaliteta te znanstvenici.
- (3) Tijekom glavne rasprave sudac za maloljetnike može naložiti da se sa zasjedanja udalje sve ili pojedine osobe, osim tužitelja, branitelja i predstavnika tijela skrbi.
- (4) Za vrijeme izvođenja pojedinih dokaza ili govora stranaka sudac za maloljetnike može naložiti da se sa zasjedanja udalji maloljetnik.

Članak 387.

Privremeni smještaj maloljetnika

Tijekom postupka sudac za maloljetnike može donijeti odluku o privremenom smještaju maloljetnika (članak 378.), a može i ukinuti odluku koja je o tome ranije donesena.

Članak 388.

Zakazivanje glavne rasprave ili održavanje ročišta i donošenje odluke

- (1) Sudac za maloljetnike dužan je zakazati glavnu raspravu ili održati ročište za izricanje odgojne mjere u roku od osam dana od dana primitka prijedloga tužitelja ili od dana kada je na ročištu odlučeno da se glavna rasprava održi. Za svako produljenje ovoga roka sudac za maloljetnike mora imati odobrenje predsjednika suda.
- (2) Odgoda ili prekid glavne rasprave određuje se samo iznimno. O svakoj odgodi ili prekidu glavne rasprave sudac za maloljetnike obavijestit će predsjednika suda i iznijeti razloge za odgodom odnosno prekidom.
- (3) Sudac za maloljetnike dužan je da pisano izraditi presudu odnosno rješenje u roku od osam dana, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana od dana objave presude odnosno rješenja.

Članak 389.

Odluke suca za maloljetnike

- (1) Sudac za maloljetnike nije vezan za prijedlog tužitelja pri odlučivanju hoće li maloljetniku izreći kaznu ili primijeniti odgojnu mjeru, ali ako je tužitelj odustao od prijedloga, sudac za maloljetnike ne može maloljetniku izreći kaznu, nego samo odgojnu mjeru.
- (2) Sudac za maloljetnike će rješenjem obustaviti postupak u slučajevima kada sud na temelju članka 298. toč. d) do f) ovoga Zakona donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se optuženik oslobađa optužbe (članak 299.), te kada

sudac ocijeni da nije svrhovito maloljetniku izreći ni odgojnu mjeru niti kaznu.

- (3) Sudac za maloljetnike donosi rješenje i kada izriče odgojnu mjeru maloljetniku. U izreci toga rješenja navodi se samo koja se mjera izriče, ali se maloljetnik ne proglašava krivim za kazneno djelo za koje se tereti. U obrazloženju rješenja navest će se opis djela i okolnosti koje opravdavaju primjenu izrečene odgojne mjere.
- (4) Presuda kojom se maloljetniku izriče kazna maloljetničkog zatvora donosi se u obliku iz članka 300. ovoga Zakona.

Članak 390.

Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev

- (1) Sudac za maloljetnike može maloljetnika obvezati na plaćanje troškova kaznenog postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako je maloljetniku izrekao kaznu maloljetničkog zatvora.
- (2) Ako je maloljetniku izrečena odgojna mjera, troškovi postupka padaju na teret proračunskih sredstava, a oštećenik se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnični postupak.

Odjeljak 5. Pravni lijekovi

Članak 391.

Žalba protiv presude i rješenja

- (1) Protiv presude kojom je maloljetniku izrečena kazna maloljetničkog zatvora, protiv rješenja kojim je maloljetniku izrečena odgojna mjera i protiv rješenja o obustavi postupka (članak 283. stavak 2.) žalbu mogu podnijeti sve osobe koje imaju pravo žalbe protiv presude (članak 308.) i to u roku od osam dana od dana primitka presude odnosno rješenja.
- (2) Branitelj, tužitelj, bračni odnosno izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, posvojitelj, skrbnik, brat, sestra i hranitelj mogu podnijeti žalbu u korist maloljetnika i protiv njegove volje.
- (3) Žalba protiv rješenja kojim se izriče odgojna mjera koja se izdržava u ustanovi zadržava izvršenje rješenja ako sudac za maloljetnike, u suglasnosti s roditeljima maloljetnika i po ispitivanju maloljetnika, ne odluči drugačije.
- (4) Na sjednicu vijeća za maloljetnika (članak 319.) uvijek će se pozvati maloljetnik i njegov branitelj. Nedolazak maloljetnika i njegovog branitelja koji su uredno obaviješteni o sjednici ne sprječava drugostupanjski sud da sjednicu održi.

Članak 392.

Odluke vijeća za maloljetnike i zabrana *reformatio in peius*

- (1) Vijeće za maloljetnike može prvostupanjsku odluku preinačiti i izreći maloljetniku težu mjeru, samo ako je to predloženo u žalbi tužitelja.
- (2) Ako prvostupanjskom odlukom nije izrečena kazna maloljetničkog zatvora ili zavodska mjera,

vijeće za maloljetnike može tu kaznu odnosno mjeru izreći samo ako održi raspravu. Maloljetnički zatvor u duljem trajanju ili teža zavodska mjera od izrečene prvostupanjskom odlukom, može se izreći i u sjednici drugostupanjskog vijeća.

Članak 393.

Obnova kaznenog postupka

Odredbе o obnovi kaznenog postupka okončanog pravomoćnom presudom smisleno se primjenjuju i na obnovu postupka okončanog pravomoćnim rješenjem o primjeni odgojne mjere ili o obustavi postupka prema maloljetniku.

Odjeljak 6. Nadzor suda nad provođenjem mjera

Članak 394.

Izvjeshće o ponašanju maloljetnika

- (1) Uprava ustanove u kojoj se izvršava odgojna mjera prema maloljetniku dužna je svaka dva mjeseca dostaviti sudu koji je izrekao odgojnu mjeru izvješće o ponašanju maloljetnika. Sudac za maloljetnike može i sam obilaziti maloljetnike smještene u ustanovi.
- (2) Sudac za maloljetnike može preko tijela skrbi pribaviti obavijest o izvršenju ostalih odgojnih mjera, a može odrediti da to učini i određena stručna osoba (socijalni djelatnik, defektolog i dr.).

Odjeljak 7. Izmjena odluke o odgojnoj mjeri i obustava izvršenja

Članak 395.

Izmjena odluke i obustava izvršenja

- (1) Kada su ispunjeni zakonom propisani uvjeti za izmjenu odluke o izrečenoj odgojnoj mjeri, odluku o izmjeni donosi sudac za maloljetnike koji je donio rješenje o odgojnoj mjeri ako sam ocijeni da je to potrebno, ili na prijedlog tužitelja, upravitelja ustanove ili tijela skrbi kojem je povjeren nadzor nad maloljetnikom.
- (2) Prije donošenja odluke sudac za maloljetnike će ispitati tužitelja, maloljetnika, roditelja ili skrbnika maloljetnika ili druge osobe, a pribavit će i potrebna izvješća ustanove u kojoj maloljetnik izdržava zavodsku mjeru, tijela skrbi ili drugih tijela i ustanova.
- (3) Po odredbama st. 1. i 2. ovoga članka donosi se i odluka o obustavi izvršenja odgojne mjere.
- (4) Odluku o izmjeni odgojne mjere ili o obustavi izvršenja donosi sudac za maloljetnike.

Glava XXVIII. – POSTUPAK ZA KAZNENA DJELA PROTIV PRAVNIH OSOBA

Članak 396.

Jedinstvenost postupka

- (1) Zbog istog kaznenog djela, protiv pravne se osobe, u pravilu, pokreće i vodi kazneni postupak zajedno s postupkom protiv počinitelja.

- (2) Postupak samo protiv pravne osobe se može pokrenuti odnosno voditi kada protiv počinitelja kazneni postupak nije moguće pokrenuti odnosno voditi iz zakonom propisanih razloga ili ako je protiv njega kazneni postupak već proveden.
- (3) U jedinstvenom se postupku protiv optužene pravne osobe i optuženika podiže jedna optužnica i izriče jedna presuda.

Članak 397.

Svrhovitost pokretanja kaznenog postupka

Tužitelj može odlučiti da protiv pravne osobe ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka kada okolnosti slučaja ukazuju da to ne bi bilo svrhovito, jer je doprinos pravne osobe počinjenju kaznenog djela bio neznatan ili pravna osoba nema imovine ili ima toliko malo imovine da ona ne bi bila dovoljna ni za pokriće troškova postupka ili ako je protiv pravne osobe započet stečajni postupak ili kada je počinitelj kaznenog djela jedini vlasnik pravne osobe protiv kojeg bi se kazneni postupak inače pokrenuo.

Članak 398.

Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku

- (1) Svaka pravna osoba u kaznenom postupku mora imati svojeg zastupnika, ovlaštenog za poduzimanje svih radnji za koje je po ovom Zakonu ovlašten osumnjičenik odnosno optuženik i osuđenik.
- (2) Pravna osoba u kaznenom postupku može imati samo jednoga zastupnika.
- (3) Sud mora svaki put utvrditi istovjetnost zastupnika pravne osobe i njegovu punomoć za zastupanje.

Članak 399.

Određivanje zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku jest onaj tko je pravnu osobu ovlašten zastupati po zakonu, aktu nadležnog državnog tijela ili po statutu, aktu o osnivanju ili drugom aktu pravne osobe.
- (2) Zastupnik može ovlastiti za zastupanje nekog drugoga. Takva punomoć mora biti dana pisano ili usmeno na zapisnik kod suda.
- (3) Kada je prije pravomoćnog okončanja kaznenog postupka pravna osoba prestala postojati, zastupnika će joj odrediti sud.

Članak 400.

Izuzeće zastupnika

- (1) Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku ne može biti osoba koja je pozvana kao svjedok.
- (2) Zastupnik pravne osobe u kaznenom postupku ne može biti osoba protiv koje je u tijeku postupak zbog istog kaznenog djela, osim ako je jedini član pravne osobe.
- (3) U slučaju iz st. 1. i 2. ovoga članka, sud će pozvati pravnu osobu da njezino nadležno tijelo u određenom roku odredi drugog zastupnika i o tome pisano obavijesti sud. Inače, sud će odrediti zastupnika.

Članak 401.

Dostava dopisa

Dopisi namijenjeni pravnoj osobi, dostavljaju se i pisarnici pravne osobe i zastupniku.

Članak 402.

Troškovi zastupnika

Troškovi zastupnika pravne osobe u kaznenom postupku su troškovi kaznenog postupka. Troškovi zastupnika postavljenog na temelju čl. 399. i 400. ovoga Zakona predujmljuju iz sredstava tijela koje vodi kazneni postupak samo ako pravna osoba nema sredstava.

Članak 403.

Branitelj pravne osobe u kaznenom postupku

- (1) Pravna osoba može pored zastupnika imati branitelja.
- (2) Pravna i fizička osoba te osumnjičenik odnosno optuženik ne mogu imati istog branitelja.

Članak 404.

Sadržaj optužnice

Optužnica protiv pravne osobe u kaznenom postupku, pored sadržaja propisanih ovim Zakonom, sadrži naziv pod kojim pravna osoba nastupa u pravnom prometu sukladno propisima, sjedište pravne osobe, opis kaznenog djela i temelj odgovornosti pravne osobe.

Članak 405.

Ispitivanje i završni govor

- (1) Na glavnoj raspravi se prvo ispituje optuženik, a potom zastupnik pravne osobe.
- (2) Po okončanom dokazanom postupku te završnom govoru tužitelja i oštećenika, sudac odnosno predsjednik vijeća daje riječ branitelju, zatim zastupniku pravne osobe, te branitelju optuženika, i konačno optuženiku.

Članak 406.

Presuda pravnoj osobi

Pored sadržaja propisanog u članku 300. ovoga Zakona, pisana presuda pravnoj osobi mora sadržavati:

- a) u uvodu presude: naziv pod kojim pravna osoba sukladno propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe te ime i prezime zastupnika pravne osobe koji je bio nazočan na glavnoj raspravi,
- b) u izreci presude: naziv pod kojim pravna osoba sukladno propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe te zakonski propis po kojem je optuženo, po kojem se oslobađa optužbe za to djelo ili po kojem se optužba odbija.

Članak 407.

Mjera osiguranja

- (1) Za osiguranje izvršenja kazne, oduzimanja imovine ili oduzimanja imovinske koristi, sud

može na prijedlog tužitelja protiv pravne osobe u kaznenom postupku odrediti privremeno osiguranje. U tom se slučaju smisleno primjenjuju odredbe članka 216. ovoga Zakona.

- (2) Ako postoji opravdana bojazan da će u okviru optužene pravne osobe kazneno djelo biti ponovljeno i da će za njega biti odgovorna pravna osoba ili se prijeti počinjenjem kaznenog djela, sud može u istom postupku, osim mjere iz stavka 1. ovoga članka, pravnoj osobi zabraniti obavljanje jedne ili više određenih djelatnosti na određeno vrijeme.
- (3) Kada je protiv pravne osobe pokrenut kazneni postupak, sud može na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti zabraniti statusne promjene pravne osobe koje bi za posljedicu imale brisanje pravne osobe iz sudskog registra. Odluka se o toj zabrani upisuje u sudski registar.

Članak 408.

Primjena ostalih odredaba ovoga Zakona

Ako nije drugačije određeno, u kaznenom se postupku protiv pravne osobe smisleno primjenjuju odgovarajuće odredbe ovoga Zakona, čak i u slučaju ako se postupak vodi samo protiv pravne osobe.

Glava XXIX. – POSTUPAK ZA PRIMJENU SIGURNOSNIH MJERA, ZA ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KAZNENIM DJELOM I ZA OPOZIV UVJETNE OSUDE

Članak 409.

Prekid postupka u slučaju duševne bolesti

- (1) Ako je kod optuženika nakon počinjenja kaznenog djela nastupila takva duševna bolest da nije sposoban sudjelovati u postupku, sud će nakon psihijatrijskog vještačenja rješenjem prekinuti postupak i optuženika uputiti tijelu nadležnom za pitanja socijalne skrbi.
- (2) Kada se zdravstveno stanje optuženika poboljša u mjeri da može da sudjelovati u postupku, kazneni će se postupak nastaviti.
- (3) Ako tijekom prekida postupka nastupi zastara kaznenog progona, sud će postupiti sukladno članku 298. točki f) ovoga Zakona.

Članak 410.

Postupak u slučaju nebrojivosti

- (1) Ako je osumnjičenik djelo počinio u stanju nebrojivosti, tužitelj će u optužnici postaviti prijedlog da sud utvrdi je li osumnjičenik počinio kazneno djelo u stanju nebrojivosti te da predmet uputi tijelu nadležnom za pitanja socijalne skrbi radi pokretanja odgovarajućeg postupka.
- (2) Ako tijekom glavne rasprave izvedeni dokazi ukazuju da je optuženik djelo počinio u stanju ubrojivosti, smanjene ubrojivosti ili bitno smanjene ubrojivosti, tužitelj će odustati od podnesenog prijedloga. U slučaju smanjene ubrojivosti ili bitno smanjene ubrojivosti tužitelj

će predložiti izricanje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja, koja se izriče uz neku drugu kaznenopravnu sankciju.

- (3) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, osumnjičenik odnosno optuženik koji se nalazi u pritvoru ili psihijatrijskoj ustanovi neće se pustiti na slobodu, već će sud na prijedlog tužitelja donijeti rješenje o privremenom zadržavanju do najviše 30 dana od donošenja toga rješenja. Protiv toga rješenja žalba nije dopuštena.
- (4) Nakon podnošenja prijedloga iz stavka 1. ovoga članka, osumnjičenik odnosno optuženik mora imati branitelja.

Članak 411.

Postupak u slučaju obveznog liječenja od ovisnosti

- (1) O primjeni sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, sud odlučuje nakon pribavljanja nalaza i mišljenja vještaka. U svojem nalazu i mišljenju vještak se treba očitovati i o mogućnostima liječenja optuženika.
- (2) Ako je pri izricanju uvjetne osude počinitelju određeno liječenje na slobodi, a on se nije podvrgao liječenju ili ga je samovoljno napustio, sud može po službenoj dužnosti ili na prijedlog ustanove u kojoj se počinitelj liječio ili je se trebao liječiti, a po ispitivanju tužitelja i počinitelja odrediti opoziv uvjetne osude ili prisilno izvršenje sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti. Prije donošenja odluke sud će, po potrebi, pribaviti i mišljenje liječnika.

Članak 412.

Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji se po KZ FBiH moraju oduzeti, oduzet će se i kada se kazneni postupak ne okonča presudom kojom se osuđenik proglašava krivim, ako to zahtijevaju interesi opće sigurnosti, o čemu se donosi posebno rješenje.
- (2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka donosi sud u trenutku kada je postupak okončan odnosno kada je obustavljen.
- (3) Rješenje o oduzimanju predmeta iz stavka 1. ovoga članka donosi sud i kada je u presudi kojom je optuženik proglašen krivim propušteno donošenje takve odluke.
- (4) Ovjerovljeni prijepis rješenja o oduzimanju predmeta dostavit će se vlasniku predmeta, ako je vlasnik poznat.
- (5) Protiv rješenja iz st. 1. do 3. ovoga članka vlasnik predmeta ima pravo žalbe zbog nepostojanja zakonskog temelja za oduzimanje predmeta.

Članak 413.

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

- (1) Imovinska korist pribavljena kaznenim djelom utvrđuje se u kaznenom postupku po službenoj dužnosti.
- (2) Tužitelj je tijekom postupka dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti koje su bitne za

utvrđivanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.

- (3) Ako je oštećenik podnio imovinskopravni zahtjev glede povrata predmeta pribavljenih kaznenim djelom odnosno glede novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

Članak 414.

Postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

- (1) Kada dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, te predstavnik pravne osobe, pozvat će se na glavnu raspravu radi ispitivanja. Pozivom će se upozoriti da će se postupak provesti i bez njihove nazočnosti.
- (2) Predstavnik pravne osobe bit će ispitan na glavnoj raspravi poslije optuženika. Na isti će se način postupiti u odnosu na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok.
- (3) Osoba na koju je imovinska korist prenesena te predstavnik pravne osobe ovlašten je u svezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlagati dokaze i, po dopuštenju suca odnosno predsjednika vijeća, postavljati pitanja optuženiku, svjedocima i vještacima.
- (4) Isključenje javnosti s glavne rasprave se ne odnosi na osobu na koju je imovinska korist prenesena niti na predstavnika pravne osobe.
- (5) Ako sud tijekom glavne rasprave utvrdi da oduzimanje imovinske koristi dolazi u obzir, prekinut će glavnu raspravu i pozvati osobu na koju je imovinska korist prenesena te predstavnika gospodarskog društva odnosno druge pravne osobe.

Članak 415.

Utvrđivanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

Sud će iznos imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom utvrditi po slobodnoj ocjeni, ako bi inače njegovo utvrđivanje bilo povezano s nerazmjernim teškoćama ili sa znatnim odlaganjem postupka.

Članak 416.

Privremene mjere osiguranja

Kada oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom dolazi u obzir, sud će po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere osiguranja po odredbama ovršnog postupka. U takvom se slučaju smisleno primjenjuju odredbe članka 216. ovoga Zakona.

Članak 417.

Sadržaj odluke kojom se izriče mjera oduzimanja imovinske koristi

- (1) Oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom sud može izreći u presudi kojom se optuženik proglašava krivim i u rješenju o

primjeni odgojne mjere, te u postupku iz članka 410. ovoga Zakona.

- (2) U izreci presude ili rješenja sud će navesti koji se predmet odnosno novčani iznos oduzima.
- (3) Ovjerovljeni prijepis presude odnosno rješenja dostavlja se i osobi na koju je imovinska korist prenesena te predstavniku pravne osobe, ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od te osobe.

Članak 418.

Zahtjev za obnovu postupka glede mjere oduzimanja imovinske koristi

Osoba iz članka 414. ovoga Zakona može podnijeti zahtjev za obnovu kaznenog postupka glede odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.

Članak 419.

Smislena primjena odredaba ovoga Zakona o žalbi

Odredbe članka 309. st. 2. i 3. i čl. 317. i 332. ovoga Zakona smisleno se primjenjuju na žalbu protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Članak 420.

Smislena primjena ostalih odredaba ovoga Zakona

Ako odredbama ove Glave nije što drugo propisano glede postupka za primjenu sigurnosnih mjera ili za oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, smisleno se primjenjuju ostale odgovarajuće odredbe ovoga Zakona.

Članak 421.

Postupak opoziva uvjetne osude

- (1) Kada je u uvjetnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđenik ne vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, ne naknadi štetu ili ne ispunjuje druge obveze, a osuđenik u određenom roku nije te obveze ispunio, sud će provesti postupak opoziva uvjetne osude na prijedlog tužitelja ili po službenoj dužnosti.
- (2) Sud je obavezan zakazati ispitivanje radi utvrđivanja činjenica, na koje će pozvati tužitelja, osuđenika i oštećenika.
- (3) Ako sud utvrdi da osuđenik nije ispunio obvezu koja mu je bila određena presudom, donijet će presudu kojom će opozvati uvjetnu osudu i odrediti da se utvrđena kazna izvrši ili odrediti novi rok za ispunjenje obveze ili ukinuti taj uvjet. Ako sud ocijeni da nema temelja za donošenje koje od tih odluka, rješenjem će obustaviti postupak opoziva uvjetne osude.

Glava XXX. – POSTUPAK ZA DONOŠENJE ODLUKE O BRISANJU OSUDE ILI PRESTANKU SIGURNOSNIH MJERA I PRAVNIH POSLJEDICA OSUDE

Članak 422.

Rješenje o brisanju osude

- (1) Kada po zakonu brisanje osude nastupa protekom određenog vremena i pod uvjetom da osuđenik u

tom vremenu ne počini novo kazneno djelo, rješenje o brisanju osude donosi po službenoj dužnosti tijelo nadležno za vođenje poslova kaznene evidencije.

- (2) Prije donošenja rješenja o brisanju osude obaviti će se potrebne provjere, a osobito će se prikupiti podaci o tome je li protiv osuđenika u tijeku kazneni postupak za neko novo kazneno djelo počinjeno prije isteka propisanog roka za brisanje osude.

Članak 423.

Prijedlog osuđenika za brisanje osude

- (1) Ako nadležno tijelo ne donese rješenje o brisanju osude, osuđenik može tražiti da se utvrdi da je brisanje osude nastupilo po zakonu.
- (2) Ako nadležno tijelo ne postupi po zahtjevu osuđenika u roku od 30 dana od dana primitka zahtjeva, osuđenik može tražiti da sud donese rješenje o brisanju osude.

Članak 424.

Sudsko brisanje uvjetne osude

Ako uvjetna osuda ne bude opozvana ni nakon jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja, sud će donijeti rješenje kojim se utvrđuje brisanje uvjetne osude. To će se rješenje dostaviti osuđeniku, tužitelju i tijelu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

Članak 425.

Postupak brisanja osude na temelju sudske odluke

- (1) Postupak za brisanje osude se na temelju sudske odluke, smisleno odredbama KZ FBiH, pokreće na molbu osuđenika.
- (2) Molba se podnosi sudu.
- (3) Sudac koji za to bude određen, zakazat će i provesti ispitivanje tužitelja i osuđenika.
- (4) Sudac može zatražiti izvješće o ponašanju osuđenika od tijela policije, a takvo izvješće može tražiti i od uprave ustanove u kojoj je osuđenik izdržavao kaznu.
- (5) Podnositelj molbe i tužitelj mogu podnijeti žalbu protiv odluke suda po molbi za brisanje osude.
- (6) Ako sud odbije molbu zato što osuđenik svojim ponašanjem nije zaslužio brisanje osude, osuđenik može molbu ponoviti po isteku jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju molbe.

Članak 426.

Uvjerenje o kaznenoj evidenciji

U uvjerenju koje se građanima izdaje na temelju podataka iz kaznene evidencije, brisana osuda i brisane pravne posljedice osude ne smiju se spominjati.

Članak 427.

Molba i postupak prestanka sigurnosnih mjera

- (1) Molba za prestanak primjene sigurnosnih mjera propisanih u KZ FBiH i drugih mjera propisanih zakonom podnosi se sudu.

- (2) Sudac koji za to bude određen će prethodno ispitati je li proteklo po zakonu potrebno vrijeme, a potom će zakazati i provesti ispitivanja radi utvrđivanja činjenica na koje se podnositelj molbe poziva. Sudac će pozvati tužitelja i podnositelja molbe.
- (3) Sudac iz stavka 2. ovoga članka može zahtijevati izvješće o ponašanju osuđenika od tijela policije odnosno od ustanove u kojoj je osuđenik kaznu izdržao.
- (4) U slučaju odbijanja molbe, nova se molba ne može podnijeti prije isteka roka od jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju ranije molbe.

Glava XXXI. – POSTUPAK ZA PRUŽANJE MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI I IZVRŠENJE MEĐUNARODNIH UGOVORA U KAZNENOPRAVNIM STVARIMA

Članak 428.

Opća odredba

Međunarodna kaznenopravna pomoć pruža se po odredbama ovoga Zakona, ukoliko zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno.

Članak 429.

Upućivanje molbe za pravnu pomoć

Molbe suda odnosno tužitelja za pravnu pomoć u kaznenim predmetima dostavljaju se inozemnim tijelima diplomatskim putem, tako što sud odnosno tužitelj molbe dostavlja Federalnom ministarstvu pravde koje ih dostavlja nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine.

Članak 430.

Postupanje po molbi inozemnih tijela

- (1) Kada Federalno ministarstvo pravde primi, putem nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine, molbu inozemnog tijela za pravnu pomoć, dužno je molbu dostaviti nadležnom tužitelju.
- (2) O dopuštenosti i načinu izvršenja radnje koja je predmet molbe inozemnog tijela odlučuje sud odnosno tužitelj, po zakonima Bosne i Hercegovine i sukladno svojoj nadležnosti.

Članak 431.

Izvršenje presude inozemnog suda

- (1) Sud neće postupiti po molbi inozemnog tijela kojom se traži izvršenje kaznene presude inozemnog suda.
- (2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, sud će izvršiti inozemnu pravomoćnu presudu u odnosu na sankciju koju je izrekao inozemni sud ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom, i ako sankciju izrekne i sud po kaznenom zakonodavstvu Federacije.
- (3) Sud donosi presudu u vijeću iz članka 25. stavak 6. ovoga Zakona. O sjednici vijeća obavijestit će se tužitelj, osuđenik i branitelj.
- (4) U izreku presude iz stavka 3. ovoga članka, sud će unijeti potpunu izreku i naziv suda iz inozemne

presude i izreći sankciju. U obrazloženju presude iznijet će razloge kojima se upravljao pri izricanju sankcije.

- (5) Protiv presude iz stavka 4. ovoga članka žalbu mogu podnijeti tužitelj i osuđenik ili njegov branitelj, sukladno odredbama ovoga Zakona.
- (6) Ako strani državljanin osuđen od domaćeg suda ili osoba ovlaštena ugovorom podnese molbu sudu da osuđenik izdržava kaznu u svojoj zemlji, sud će postupiti po međunarodnom ugovoru.

Članak 432.

Objedinjavanje podataka

O kaznenim djelima izrade i stavljanja u optjecaj krivotvorenog novca, neovlaštene proizvodnje, prerade i prodaje opojnih droga i otrova, trgovine bijelim robljem, proizvodnje i raspačavanja pornografskih spisa, te o drugim kaznenim djelima glede kojih se međunarodnim ugovorima predviđa objedinjavanje podataka, sud je dužan nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine putem Federalnog ministarstva pravde bez odgode dostaviti podatke o kaznenom djelu i počinitelju i pravomoćnu presudu. Kada se radi o kaznenom djelu pranja novca ili o kaznenom djelu u svezi s pranjem novca, podaci se moraju bez odgode dostaviti i tijelu Bosne i Hercegovine nadležnom za sprečavanje pranja novca.

Članak 433.

Ustupanje kaznenog progona stranoj državi

- (1) Ako je na teritoriju Federacije kazneno djelo počinio stranac koji ima prebivalište u stranoj državi, toj se državi mogu, izvan uvjeta za izručenje osumnjičenika odnosno optuženika predviđenih u Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, ustupiti svi kazneni spisi radi kaznenog progona i suđenja, ako se strana država tome ne protivi.
- (2) Ustupanje kaznenog progona i suđenja nije dopušteno ako se njime stranac može izložiti nepravednom postupku, nečovječnom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.
- (3) Prije podizanja optužnice, odluku o ustupanju donosi tužitelj. Nakon podizanja optužnice, a do ustupanja predmeta suda odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavne rasprave, odluku donosi sudac za prethodno saslušanje, na prijedlog tužitelja.
- (4) Ustupanje se može izvršiti za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do deset godina, te za kaznena djela ugrožavanja javnog prometa.
- (5) Ako je oštećenik državljanin Bosne i Hercegovine, ustupanje nije dopušteno ako se on tomu protivi, osim ako je dano osiguranje za ostvarivanje njegovog imovinskopravnog zahtjeva.

Članak 434.

Preuzimanje kaznenog progona od strane države

- (1) Federalno ministarstvo pravde će zahtjev strane države da se u Federaciji poduzme kazneni progon državljanina Bosne i Hercegovine ili

osobe koja ima prebivalište u Bosni i Hercegovine za kazneno djelo iz nadležnosti Federacije izvršeno izvan teritorija Bosne i Hercegovine, dostaviti sa spisima nadležnom tužitelju.

- (2) Ako je nadležnom tijelu strane države podnesen imovinskopravni zahtjev, postupit će se kao da je taj zahtjev podnesen sudu.
- (3) O odluci kojom se odbija poduzimanje kaznenog progona te o pravomoćnoj odluci donesenoj u kaznenom postupku, obavijestit će se strana država koja je uputila zahtjev diplomatskim putem.

Glava XXXII. – POSTUPAK ZA NAKNADU ŠTETE, REHABILITACIJU I OSTVARIVANJE DRUGIH PRAVA OSOBA KOJE SU NEOPRAVDANO OSUĐENE I NEUTEMELJENO E SLOBODE

Članak 435.

Naknada štete zbog neopravdane osude

- (1) Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima osoba kojoj je bila pravomoćno izrečena kaznenopravna sankcija ili koja je proglašena krivom a oslobođena od kazne, a kasnije je povodom izvanrednog pravnog lijeka obnovljeni postupak pravomoćno obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena optužbe ili je optužba odbijena, osim u sljedećim slučajevima:
 - a) ako je do obustave postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo jer je u obnovljenom postupku tužitelj odustao od kaznenog progona, a do toga je odustanka došlo na temelju nagodbe s osumnjičnikom odnosno optuženikom,
 - b) ako je u obnovljenom postupku presudom optužba odbijena zbog nenadležnosti suda, a ovlašteni tužitelj je poduzeo kazneni progon pred nadležnim sudom.
- (2) Osuđenik nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzročio svoju osudu, osim ako je na to bio prisiljen.
- (3) U slučaju osude za kaznena djela u stjecađu, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina kaznena dijela glede kojih su ispunjeni uvjeti za priznanje naknade.

Članak 436.

Zastara traženja naknade štete

- (1) Pravo na naknadu štete zastarijeva protekom tri godine od dana pravomoćnosti presude kojom je optuženik oslobođen optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravomoćnosti rješenja tužitelja ili suda kojim je postupak obustavljen, a ako je povodom zahtjeva za podnošenje izvanrednog pravnog lijeka podnesena žalba vijeću žalbenog odjeljenja od dana primitka odluke toga vijeća.
- (2) Prije podnošenja sudu tužbe za naknadu štete, oštećenik je dužan svojim se zahtjevom obratiti

- Federalnom ministarstvu pravde radi postizanja nagodbe o postojanju štete te vrsti i visini naknade.
- (3) U slučaju iz članka 437. stavak 1. ovoga Zakona, o zahtjevu se može rješavati samo ako ovlašteni tužitelj nije poduzeo progon pred nadležnim sudom u roku od tri mjeseca od dana primitka pravomoćne presude.

Članak 437.

Podnošenje tužbe za naknadu štete nadležnom sudu

- (1) Ako zahtjev za naknadu štete ne bude usvojen ili po njemu Federalno ministarstvo pravde ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, oštećenik može kod nadležnog suda podnijeti tužbu za naknadu štete.
- (2) Ako je nagodba postignuta samo u dijelu odštetnoga zahtjeva, oštećenik može podnijeti tužbu glede ostatka zahtjeva.
- (3) Tužba za naknadu štete podnosi se protiv Federacije. U slučaju da Federacija naknadi štetu zbog neutemeljenog oduzimanja slobode ili neopravdane osude, ona stiče pravo regresa od kantona čijim je zakonom osnovan sud koji je donio pravomoćnu presudu odnosno rješenje.

Članak 438.

Pravo nasljednika na naknadu štete

- (1) Nasljednici oštećenika nasljeđuju samo pravo oštećenika na naknadu imovinske štete. Ako je oštećenik već podnio zahtjev, nasljednici mogu nastaviti postupak samo u granicama već postavljenog zahtjeva za naknadu imovinske štete.
- (2) Nasljednici oštećenika mogu poslije njegove smrti nastaviti postupak za naknadu štete odnosno pokrenuti postupak, ako je oštećenik umro prije isteka roka zastare a da se zahtjeva nije odrekao.

Članak 439.

Ostale osobe kojima pripada pravo na naknadu štete

- (1) Pravo na naknadu štete pripada:
- osobi koja je bila u pritvoru, a kazneni postupak nije pokrenut ili je postupak obustavljen ili je pritvorenik oslobođen optužbe pravomoćnom presudom ili je optužba odbijena,
 - osobi koja je izdržavala kaznu oduzimanja slobode, a povodom obnove kaznenog postupka izrečena joj je kazna oduzimanja slobode u trajanju kraćem od kazne koju je izdržala ili joj je izrečena kaznenopravna sankcija koja se ne sastoji u oduzimanju slobode ili je proglašena krivom a oslobođena od kazne,
 - osobi koja je uslijed pogreške ili nezakonitog rada tijela neutemeljeno a slobode ili je u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere dulje zadržana,
 - osobi koja je u pritvoru provela dulje od trajanja kazne zatvora na koju je osuđena.

- (2) Osobi koja je a slobode bez zakonskog temelja, pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti joj je vrijeme za koje je a slobode uračunato u kaznu izrečenu za kazneno djelo ili za prekršaj.
- (3) Naknada štete ne pripada osobi koja je svojim nedopuštenim postupcima prouzročila oduzimanje slobode. U slučajevima iz stavka 1. točke a) ovoga članka isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz članka 435. stavka 1. ili ako je postupak obustavljen na temelju članka 219. ovoga Zakona.
- (4) U postupku za naknadu štete, u slučajevima iz st. 1. i 2. ovoga članka, smisleno će se primjenjivati odredbe ove Glave.

Članak 440.

Naknada štete prouzročene sredstvima javnog priopćavanja

Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdana osuda ili neutemeljeno oduzimanje slobode neke osobe prikazan u sredstvima javnog priopćavanja i time povrijeđen ugled te osobe, sud će na njezin zahtjev objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog priopćavanja priopćenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost ranije osude odnosno neutemeljenost oduzimanja slobode. Ako slučaj nije prikazan u sredstvu javnog priopćavanja, ovakvo će se priopćenje, na zahtjev te osobe, dostaviti tijelu, gospodarskom društvu ili drugoj pravnoj osobi u kojoj je ta osoba zaposlena, a ako je to potrebno za njezinu rehabilitaciju političkoj stranci ili udruzi građana.

Članak 441.

Osobe kojima pripada pravo podnošenja odštetnog zahtjeva

- (1) Poslije smrti osuđenika pravo na podnošenje ovoga zahtjeva pripada njegovom bračnom odnosno izvanbračnom drugu, djeci, roditeljima, braći i sestrama.
- (2) Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti i ako nije bio podnesen zahtjev za naknadu štete.
- (3) Neovisno od uvjeta iz članka 435. ovoga Zakona, zahtjev iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti i kada je povodom izvanrednog pravnog lijeka pravna kvalifikacija djela izmijenjena, ako je u ranijoj presudi bio teže povrijeđen ugled osuđenika zbog pravne kvalifikacije djela.
- (4) Zahtjev iz st. 1. do 3. ovoga članka podnosi se sudu u roku od šest mjeseci. O zahtjevu odlučuje vijeće (članak 25. stavak 6.). Prilikom odlučivanja o zahtjevu smisleno se primjenjuju odredbe članka 435 st. 2. i 3. i članka 439. stavka 3. ovoga Zakona.

Članak 442.

Rehabilitacija

Sud će po službenoj dužnosti donijeti rješenje kojim se poništava upis neopravdane osude u kaznenoj evidenciji. Rješenje se dostavlja tijelu nadležnom za vođenje kaznene evidencije. O poništenom upisu ne smiju se nikomu davati podaci iz kaznene evidencije.

Članak 443.

Zabrana uporabe podataka

Osoba koja je na bilo koji način došla do podataka koji se odnose na neopravdanu osudu ili na neutemeljeno oduzimanje slobode, ne smije uporabiti te podatke na način koji bi bio štetan za rehabilitaciju osobe protiv koje je kazneni postupak vođen.

Članak 444.

Pravo na naknadu štete u svezi zaposlenja

- (1) Osobi kojoj je zbog neopravdane osude ili neutemeljenog oduzimanja slobode zaposlenje ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja prestalo, priznaje se radni staž odnosno staž osiguranja kao da je radila za vrijeme za koje je zbog neopravdane osude ili neutemeljenog oduzimanja slobode staž izgubila. U staž se uračunava i vrijeme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neopravdane osude ili neutemeljenog oduzimanja slobode, a koja nije nastala krivnjom te osobe.
- (2) Prilikom svakog rješavanja o pravu na koje utječe duljina radnog staža odnosno staža osiguranja, nadležno tijelo ili pravna osoba uzet će u obzir staž priznat odredbom stavka 1. ovoga članka.
- (3) Ako tijelo ili pravna osoba iz stavka 2. ovoga članka ne uzme u obzir staž priznat odredbom stavka 1. ovoga članka, oštećena osoba može zahtijevati da sud utvrdi da je priznavanje toga vremena staža nastupilo po zakonu. Tužba se podnosi protiv tijela ili pravne osobe koja osporava priznati staž i protiv Federacije.
- (4) Na zahtjev tijela ili pravne osobe kod koje se pravo iz stavka 2. ovoga članka ostvaruje, isplatit će se iz sredstava Proračuna Federacije propisani doprinos za vrijeme za koje je odredbom stavka 1. ovoga članka staž priznat.
- (5) Staž osiguranja priznat odredbom stavka 1. ovoga članka u cijelosti se uračunava u mirovinski staž.

**Glava XXXIII. – POSTUPAK ZA IZDAVANJE
POTJERNICE I OBJAVE**

Članak 445.

Traženje adrese

Ako se ne zna prebivalište ili boravište osumnjičenika odnosno optuženika, kada je to po odredbama ovoga Zakona prijeko potrebno, tužitelj odnosno sud će zatražiti od tijela policije da osumnjičenika odnosno optuženika potraže i da tužitelja odnosno sud obavijeste o njegovoj adresi.

Članak 446.

Uvjeti za izdavanje potjernice

- (1) Izdavanje potjernice može se naložiti kada se osumnjičenik odnosno optuženik protiv kojega je pokrenut kazneni postupak zbog kaznenog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna nalazi u bijegu, a za njega postoji dovedbeni nalog ili rješenje o određivanju pritvora.

- (2) Izdavanje potjernice nalaže sud.
- (3) Izdavanje potjernice naložit će se i u slučaju bijega osuđenika iz ustanove u kojoj izdržava kaznu, bez obzira na visinu kazne ili bijega iz ustanove u kojoj izdržava zavodsku mjeru svezanu s oduzimanjem slobode. U takvom slučaju nalog izdaje upravitelj ustanove.
- (4) Nalog suda ili upravitelja ustanove za izdavanje potjernice dostavlja se tijelima policije radi izvršenja.

Članak 447.

Izdavanje objave

- (1) Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima koji su u svezi s kaznenim djelom, ili te predmete treba pronaći, a osobito ako je to potrebno radi utvrđivanja istovjetnosti pronađenog nepoznata mrtva tijela, naložit će se izdavanje objave kojom će se zatražiti da se podaci ili obavijesti dostave tijelu koje postupak vodi.
- (2) Tijela policije mogu objavljivati i fotografije mrtvih tijela i nestalih osoba ako postoje osnove sumnje da je do smrti odnosno nestanka tih osoba došlo uslijed kaznenog djela.

Članak 448.

Povlačenje potjernice ili objave

Tijelo koje je naložilo izdavanje potjernice ili objave dužno ju je odmah povući kada se pronađe tražena osoba ili predmet, ili kada nastupi zastara kaznenog progona ili izvršenja kazne ili drugi razlozi zbog kojih potjernica ili objava više nije potrebna.

Članak 449.

Tko raspisuje potjernicu ili objavu

- (1) Potjernicu i objavu raspisuje nadležno tijelo policije kojega određuje sud u svakom pojedinom slučaju odnosno ustanova iz koje je pobjegla osoba na izdržavanju kazne ili zavodske mjere.
- (2) Ako je vjerojatno da se osoba za kojom je potjernica izdana nalazi u inozemstvu, nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine može raspisati međunarodnu potjernicu.

Glava XXXIV. – NEDOVOLJAN BROJ SUDACA

Članak 450.

Nedovoljan broj sudaca

- (1) Ako se kod suda koji sudi samo u prvom stupnju uslijed nedovoljnog broja sudaca ne može osnovati vijeće predviđeno u članku 25. stavak 6. ovoga Zakona, poslove iz nadležnosti toga vijeća obavljat će vijeće neposredno višega suda, ako odredbama st. 2. i 3. ovoga članka nije drugačije određeno.
- (2) Nakon predaje optužnice pritvor određuje ili ukida, po ispitivanju tužitelja predsjednik vijeća odnosno sudac, a na glavnoj raspravi vijeće.
- (3) Sudac prvostupanjskog suda donosi odluku o zahtjevu za obnovu postupka (članak 346. stavak 1.).

Glava XXXV. – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 451.

Računanje rokova

- (1) Ako je na dan stupanja na snagu ovoga Zakona u tijeku bio neki rok, taj će se rok računati po odredbama ovoga Zakona, osim ako je dotadašnji rok dulji ili je odredbama ovog članka drugačije propisano.
- (2) Odredbe članka 151. st. 2. i 3. ovoga Zakona, o rokovima trajanja pritvora primjenjuju se u predmetima započetim nakon stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 452.

Rješavanje predmeta primljenih u rad

- (1) Postupci u kaznenim predmetima primljenim u rad kod sudova do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, nastaviti će se po odredbama ovoga Zakona, osim ako odredbama ovoga članka nije drugačije propisano.
- (2) Predmeti istrage iz stavka 1. ovoga članka dostaviti će se tužitelju odmah, a ako je u tijeku izvršenje pojedinih istražnih radnji u roku od osam dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (3) Postupci u predmetima iz stavka 1. ovoga članka u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu nastaviti će se po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove Glave nije drugačije propisano.
- (4) Predmete iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine primljene u rad kod sudova u Federaciji do stupanja na snagu ovoga Zakona u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu okončati će ti sudovi po dosadašnjim propisima. Predmete iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine primljene u rad kod sudova u Federaciji odnosno tužiteljstava i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu okončati će ti sudovi po odredbama ovoga Zakona, osim ako Sud Bosne i Hercegovine po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branitelja, ne odluči preuzeti takav predmet.
- (5) Postupke u predmetima u kojima je podnesen optužni prijedlog okončati će sudovi po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove Glave nije drugačije propisano.
- (6) Predmete primljene u rad kod viših sudova do stupanja na snagu ovoga Zakona u kojima će doći do izmjene u pravnoj ocjeni kaznenog djela ili do izmjene stvarne nadležnosti suda okončati će ti sudovi.

Članak 453.

Prihvatanje prikupljenih dokaza

Ako je Sud Bosne i Hercegovine vođenje postupka iz svoje nadležnosti prenio sudu u Federaciji na čijem je području kazneno djelo počinjeno ili pokušano, taj će sud prihvatiti dokaze koji su sukladno zakonu prikupljeni tijekom istrage i sudskog osiguranja.

Članak 454.

Pravo privatnog tužitelja i oštećenika kao tužitelja

- (1) Kazneni postupak za kaznena djela za koja se do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, poduzeo kazneni progon po privatnoj tužbi iz članka 291. KZ FBiH ("Službene novine Federacije BiH" br.43/98, 15/99, 29/00) ili po optužnici odnosno optužnom prijedlogu oštećenika kao tužitelja, će se nastaviti po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama čl. 451. do 458. ovoga Zakona nije drugačije propisano.
- (2) Istragu u predmetima iz stavka 1. ovoga članka sud će rješenjem prekinuti i o tome u roku od osam dana obavijestiti oštećenika kao tužitelja. Oštećenik ima pravo u roku od osam dana od kada je primio izvješće podnijeti prijedlog uredu tužitelja radi poduzimanja progona. Ako tužitelj ne poduzme progon u roku od 15 dana od dana podnošenja prijedloga, o tome će obavijestiti sud koji će postupak rješenjem obustaviti.

Članak 455.

Mogućnost suđenja u odsutnosti

- (1) Ako je prije stupanja na snagu ovoga Zakona doneseno rješenje o suđenju u odsutnosti postupak će se rješenjem prekinuti. Kada prestanu smetnje koje su prouzročile prekid postupka, postupak će se nastaviti po ovome Zakonu.
- (2) Ako je prije stupanja na snagu ovoga Zakona optuženiku suđeno u odsutnosti i donesena presuda, postupak će se okončati po dosadašnjim propisima, osim ako odredbama ove Glave nije drugačije propisano.

Članak 456.

Rješavanje po žalbi protiv drugostupanjske presude i po zahtjevu za zaštitu zakonitosti

- (1) U postupcima u kojima je do stupanja na snagu ovoga Zakona podnesena žalba protiv presude drugostupanjskog suda ili je u tijeku bio rok za žalbu protiv presude drugostupanjskog suda i u njemu podnesena žalba, postupak će se nastaviti i okončati sukladno dosadašnjim propisima.
- (2) U postupcima u kojima je do stupanja na snagu ovoga Zakona podnesen zahtjev za zaštitu zakonitosti ili je u tijeku bio rok za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti i u tom roku podnesen zahtjev za zaštitu zakonitosti, postupak će se nastaviti i okončati sukladno dosadašnjim propisima.
- (3) Federalni tužitelj može podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti u istom roku koji prema dosadašnjim propisima važi za osuđenika i njegovog branitelja.
- (4) Ako se nakon stupanja na snagu ovoga Zakona povodom žalbe ili izvanrednog pravnog lijeka ukine presuda, postupak će se nastaviti i okončati sukladno odredbama članka 452. st. 3. i 5. ovoga Zakona.

Članak 457.

Donošenje podzakonskih propisa

Podzakonski propisi predviđeni ovim Zakonom donijet će se najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 458.

Prestanak primjene propisa

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" br. 43/98. i 23/99.), osim ako odredbama čl. 451. do 457. ovoga Zakona nije drugačije propisano.

Članak 459.

Stupanje na snagu ovoga Zakona

Ovaj Zakon na snagu stupa 1. kolovoza 2003. godine.

Predsjedatelj Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić , v. r.	Predsjedatelj Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović , v. r.
--	---